

TAMPEREEN YLIOPISTO

Meeri Sipilä

”KUVASTA KATSOO PIINATTU ELÄIN”

Eläinoikeusliikkeen media-aktivismi Tarhauskielto-kampanjassa talvella
2010

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2011

TAMPEREEN YLIOPISTO

Tiedotusopin laitos

SIPILÄ, MEERI: ”Kuvasta katsoo piinattu eläin”. Eläinoikeusliikkeen media-aktivismi Tarhauskielto-kampanjassa talvella 2010.

Pro gradu -tutkielma. 132 s., 4 liites.
Tiedotusoppi

Toukokuu 2011

Tarkastelen tutkielmassani Oikeutta eläimille -yhdistyksen talvella 2010 Tarhauskielto-kampanjassaan käyttämää mediastrategiaa ja pohdin eläinoikeusliikkeen toimintatapojen muutosta verrattuna 1990-luvun eläinoikeusaktivismiin. Lisäksi tutkin, ketkä pääsevät ääneen Tarhauskielto-kampanjan uutisoinnissa ja miten eläinoikeusliikettä esitetään mediajulkisuudessa. Eläinoikeusjulkisuuden muutosta tutkin vertaamalla tuloksiani Pirita Jupin väitöskirjan tutkimustuloksiin. Juppi tutki eläinoikeusliikkeen määrittelykamppailua suomalaisessa sanomalehdistössä vuosina 1995–2000.

Tutkimusaineistoni koostuu kolmen Tarhauskielto-kampanjan mediaryhmässä toimineen eläinoikeusaktivistin teemahaastattelusta sekä kolmen suomalaisen sanomalehden turkiskohuun liittyvästä uutisoinnista ja muusta kirjoittelusta helmi- ja maaliskuussa 2010. Helsingin Sanomista, Pohjalaisesta ja Maaseudun Tulevaisuudesta keräämäni sanomalehtiaineisto sisältää kaikkiaan 92 lehtijuttua.

Tarhauskielto-kampanjan mediastrategiaan kuului salaa kuvattujen videoiden julkaiseminen ensin televisiossa ja sitten kampanjasivuilla. Eläinoikeusasiaa pyrittiin pitämään median agendalla mahdollisimman pitkään suunnittelemalla kampanjan aikataulu huolella etukäteen ja toisaalta reagoimalla nopeasti vastapuolen kampanjaa koskeviin kommentteihin. Eläinoikeusliike käytti kampanjassaan taitavasti apuna myös internettiä ja sosiaalista mediaa.

1990-luvun mediajulkisuudessa eläinoikeusliike nähtiin ennen muuta yhteiskunnallisena uhkana, ilkeänä ja rikollisuutena. Vuonna 2010 koko eläinoikeusjulkisuuden yleisyys oli muuttunut eläinoikeusliikettä legitimoivaksi. Julkisessa keskustelussa päähuomio kiinnittyi aktivistien tekemisten sijaan eläinten pahoinvointiin suomalaisilla turkistarhoilla. Tarhauskielto-kampanjaa seurannutta turkistarhauskeskustelua voi hahmottaa kolmesta eri suunnasta: eläinoikeus-, eläinsuojelu- ja tuottajanäkökulmista.

Tarhauskielto-kampanjaan liittyvässä uutisoinnissa aktivistit saivat äänensä kuuluviin parhaiten Helsingin Sanomissa, kun taas Pohjalaisessa ja Maaseudun Tulevaisuudessa kuultiin ahkerammin turkistuottajia. Pohjalaisen ja Maaseudun Tulevaisuuden turkistarhausmyönteisyys näkyi myös lehtien kuvitusratkaisuissa ja yleisönosastokirjoittelussa.

Asiasanat: eläinaktivismi, eläinoikeusliikkeet, turkistarhaus, julkinen keskustelu

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Miksi tämä aihe?	1
1.2. Tutkimusongelma	5
2. TURKISTARHAUS SUOMESSA	6
2.1. Turkistarhauksen työllistävä ja taloudellinen merkitys	6
2.2. Turkiseläinten hyvinvointiongelmat	7
3. ELÄINOIKEUSAJATTELUN JUURET	10
3.1. Eläinoikeusliikkeen synty	10
3.2. Eläinoikeusajattelun filosofinen perusta	12
3.3. Turkistarhaus eettisenä ongelmana	15
4. SABOTAASISTA SALAKUVAUKSEEN – ELÄINOIKEUSLIIKE SUOMESSA	18
4.1. Suomalainen eläinoikeusliike	18
4.2. Eläinoikeusliikkeen laiton toiminta	22
4.3. Eläinoikeusliike julkisuudessa	27
5. JOURNALISMIN ROOLI YHTEISKUNNALLISISSA KIISTOISSA	33
5.1. Yhteiskunnan medioituminen	33
5.2. Journalismi ja yhteiskunnallinen muutos	34
5.3. Moraalinen paniikki journalismin reaktiona	36
6. TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT	38
6.1. Haastatteluaineisto	38
6.2. Sanomalehtiaineisto	40
7. ELÄINOIKEUSAKTIVISTIEN HAASTATTELUT	46
7.1. Tarhauskielto-kampanja	46
7.1.1. Kampanjan tausta	46
7.1.2. Kampanjan toteutus.....	48
7.1.3 Kampanjan arviointi.....	51
7.2 Eläinoikeusliike mediassa	60
7.2.1. Aktivistit mediatoimijoina	60
7.2.2. Eläinoikeusliikkeen mediastrategia.....	62
7.2.3. Nettikampanjointi.....	69
7.2.4. Eläinoikeusliikkeen julkisuuskuva.....	71
7.2.5. Elämää mediakohun jälkeen	75
7.3. Eläinoikeusaktiivismin muutos	77
7.4. Eläinoikeusliikkeen tulevaisuus	81
8. TURKISTARHAUSKOHU SANOMALEHDISSÄ	84
8.1. Eläinoikeusliikkeen määrittelijät uutisjutuissa	84
8.1.1. Toimijaluokkien esittely	84
8.1.2. Määrittelijöiden määrällinen tarkastelu.....	86
8.1.3. Määrittelijöiden muutos	89
8.2. Eläinoikeusliikettä määrittelevät diskurssit	90
8.2.1. Demonisoiva diskurssi	91

8.2.2. Trivialisoiva diskurssi	95
8.2.3. Kriminalisoiva diskurssi	99
8.2.4. Holhoava diskurssi	100
6.2.5. Legitimoiva diskurssi	101
8.2.6. Eksotisoiva diskurssi	104
8.2.7. Politisoiva diskurssi	104
8.2.8. Diskurssien muutos	106
8.3. Turkistarhauskeskustelun näkökulmat	108
8.4. Juttujen kuvitus.....	110
9. ELINKEINO VAI ELÄINRÄÄKKÄYSTÄ? – TURKISTARHAUSKESKUSTELU YLEISÖNOSTOILLA	113
9.1. Helsingin Sanomat – eläinten hyvinvointi kirjoittelun keskiössä	113
9.2. Pohjalainen – turkistarhauskritiikki kytee myös Pohjanmaalla	115
9.3. Maaseudun Tulevaisuus – sympatiat turkistarhaajien puolella	119
10. KETTUTYTÖTTELYSTÄ KUNNIOITUKSEEN – JOHTOPÄÄTÖKSIÄ ELÄINOIKEUSJULKISUUDEN MUUTOKSESTA	122

Lähteet

Liite: Haastattelurunko

1. JOHDANTO

1.1. Miksi tämä aihe?

”Nykyaikana -- pitääks meidän -- tommosella ittemme elättää? -- Tää on välinpitämättömyyttä eläimiä kohtaan ja elämää kohtaan.” Korkeasaaren eläinlääkäri Eeva Rudbäck kommentoi A-studiossa (17.2.2010) aktivistien suomalaisilla turkistarhoilla salaa kuvaamaa videomateriaalia.

Seurasin mielenkiinnolla joulukuussa 2009 julkista keskustelua sikojen tehotuotannosta ja sen ongelmista. Keskustelu käynnistyi Oikeutta eläimille -yhdistyksen julkaisemista kuvista ja videoista, jotka paljastivat sikojen kurjat olot suomalaisilla eläintiloilla. Helmikuussa 2010 otsikoihin nousi vuorostaan turkistarhoilla salaa kuvattu videomateriaali. Tarhauskielto-kampanjaa seurannut kiinnostava mediakeskustelu sinetöi päätökseni tutkia pro gradu -tutkielmassani eläinoikeusliikkeen media-aktivismia ja sen synnyttämää eläinoikeusjulkisuutta.

Aktivistien videomateriaalia esitellet televisio-ohjelmat toivat eläinoikeusliikkeen kampanjoille paljon julkisuutta ja herättivät runsaasti keskustelua julkisuudessa. Tässä tutkimuksessa keskityn turkistarhausaiheiseen keskusteluun kolmessa suomalaisessa sanomalehdessä helmikuussa ja maaliskuussa 2010. Tutkimusaineistokseni olen kerännyt Helsingin Sanomien, Pohjalaisen ja Maaseudun Tulevaisuuden Tarhauskielto-kampanjaa ja sitä seuranneita uutistapahtumia käsittelevät jutut. Lisäksi tutkin kampanjoiden synnyttämää mediakohua ja eläinoikeusjulkisuutta aktivistien näkökulmasta haastatteleamalla kolmea Oikeutta eläimille -yhdistyksen Tarhauskielto -kampanjan mediaryhmässä toiminutta eläinoikeusaktivistia.

Sikatehtaat-kampanjan ja sitä seuranneen eläinoikeuskeskustelun sijaan valitsin tutkimuskohteekseni Tarhauskielto-kampanjan ja siihen kytkeytyvän turkistarhauskeskustelun. Halusin tutkia nimenomaan Tarhauskielto-kampanjaa ja siihen liittyvää sanomalehtikirjoittelua, sillä tutkimukseni yhtenä tavoitteena on peilata tämän hetken eläinoikeusjulkisuutta 1990-luvun turkistarhaiskujen kirvoittamaan

eläinoikeuskeskusteluun. Koska 1990-luvun eläinoikeusjulkisuudessa keskusteltiin pääasiassa juuri turkistarhauksesta, uskon Tarhauskielto-kampanjaan liittyvän kirjoittelun paljastavan vielä sikakohuakin selvemmin, miten eläinoikeusliikkeen esittämisen tavat ovat viidentoista vuoden aikana muuttuneet. Täytyy kuitenkin todeta, että lopulta sekä Sikatehtaat- että Tarhauskielto-kampanjoissa on kyse paljolti samoista asioista ja myös keskusteluissa esitetyt argumentit eläinten hyväksikäyttöä vastaan ja sen puolesta muistuttavat kovasti toisiaan.

Tarhauskielto-kampanjaa edelsi siis Sikatehtaat-kampanja. Eläinoikeusaktivistit olivat vuoden 2009 aikana käyneet salaa kuvaamassa 30 suomalaisella sikatilalla.

Lihatuotannon vastaisen kampanjan tarkoituksena oli näyttää, miten suomalainen tehomaaotus todellisuudessa toimii, herättää keskustelua eläinoikeusasioista sekä tuoda esille sikaloiden räikeimpiä eläinsuojelurikkomuksia. Yleisradio toi aktivistien kuvamateriaalin suuren yleisön nähtäville esittäessään A-studiossa pätkiä aktivistien sikaloissa kuvaamista videoista (9.12.2009 Paluu tuotantoeläintiloille: Miten joulupossua tulisi kohdella?). Sikojen tehotuotantoa ja sen ongelmia käsiteltiin YLEllä vielä seuraavanakin päivänä A-talk-ohjelmassa (10.12.2009 Aktivistit sikalassa: Pitäisikö sikojen tehotuotannosta luopua?). Valokuvat ja videot julkaistiin myös sikatehtaat.fi-kampanjasivustolla.

Samankaltaista kuvamateriaalia suomalaisten tuotantoeläinten arjesta oli julkaistu jo kaksi vuotta aiemmin, kun Oikeutta eläimille julkaisi marraskuussa 2007 Tehotuotanto-kampanjansa yhteydessä valokuvia ja videoita 101 suomalaiselta eläintilalta. Mukana oli sika-, broileri-, ja munatiloja. Myös tällöin aktivistien kuvaamaa videomateriaalia esitettiin A-studio-ohjelmassa. Sikatehtaat-kampanjan yhteydessä julkaistut uudet kuvat ja videot osoittivat, että päättäjien lupauksista huolimatta eläinten olot sikatiloilla eivät suinkaan olleet muuttuneet parempaan suuntaan kahden vuoden takaisesta tilanteesta.

Sikakohun laannuttua eläinoikeusasiat nousivat tapetille jälleen helmikuussa 2010. Tällä kertaa eläinoikeusliikkeen kritiikin kohteeksi joutuivat suomalaiset turkistarhat.

Tarhauskielto-kampanjan kuva- ja videomateriaali oli kerätty vuoden 2009 kesällä ja syksyllä kuvaamalla eläinten oloja kaikkiaan 30 suomalaisella turkistarhalla. Yleisradio esitti jälleen aktivistien YLElle toimittamia videopätkiä A-studiossa (17.2.2010 Pitäikö turkistarhaus kieltää Suomessa?). Seuraavalla viikolla aiheesta keskusteltiin vielä lisää

A-talk-ohjelmassa (Turkistarhaajat kortistoon 25.2.2010). Kuvat ja videot julkaistiin myös tarhauskielto.fi-kampanjasivustolla.

Tarhauskielto-kampanja sai jatkoa vielä syksyllä 2010 ja talvella 2011. Nelosen uutisissa esitettiin 4.11.2010 uutta materiaalia eräältä karstulalaiselta turkistarhalta. Tarhalla oli käyty kuvaamassa syksyn aikana kolmeen otteeseen ja videot osoittivat, että eläinten pahoinvointiin ei tarhoilla ollut puututtu pitkänkään ajan kuluessa. Helmikuussa 2011 tasan vuoden päästä Tarhauskielto-kampanjan käynnistymisestä turkistarhaus nousi jälleen julkiseen keskusteluun, kun MTV3 esitti 45 minuuttia -ohjelmassa uutta Oikeutta eläimille -yhdistykseltä saamaansa videomateriaalia (16.2.2011 Turkistarhauksen kahdet kasvot, 23.2.2011 Turkisalan mädät omenat). Tällä kertaa salakuvauskampanjan otanta oli huomattavasti laajempi kuin vuotta aiemmin, sillä kuvamateriaalia oli kerätty yli 80 turkistarhalta.

Turkiseläinten kärsimyksen nostaminen julkiseen keskusteluun kevään 2011 eduskuntavaalien alla enteili turkistarhauksesta myös yhtä vaalikeskustelun teemaa, mutta lopulta eläinsuojeluasiat jäivät vaalikeskusteluissa muiden aiheiden jalkoihin. Tosin eläinoikeusaktivistien vaalien alla toteuttamat turkistarhausta vastustavat mielenosoitukset Keskustan vaalitulaisuuksissa ja Helsingin Sanomien vaalitentin yhteydessä kyllä huomioitiin mediassa. Aktivisteilla oli mielenosoituksissa mukanaan kuolleita minkkejä muistuttamassa turkistarhauksen eläimille aiheuttamasta kärsimyksestä.

Vielä perinteisiä mielenosoituksia enemmän julkisuudessa puhututti kuitenkin eläinoikeusaktivistien vaaleja edeltävänä maanantaina järjestämä tempaus, jossa pääministeri Mari Kiviniemen vaalijulisteet oli yön aikana korvattu muunnelluilla versioilla, joissa otettiin kantaa Kiviniemen turkiskytköksiin ja Keskustan turkistarhausmyönteiseen politiikkaan. Muunneltuja julisteita näkyi katukuvassa kahdenlaisia. Toisessa Kiviniemen suusta valuu verinoro ja hän sanoo *"Haluatko eläimet pieniin häkkeihin? Niin minäkin."* Toisessa versiossa nähtiin kuva ketusta ahtaassa häkissä ja teksti: *"Kettu ilman virikkeitä. Asiaa."* Keskusta teki rikosilmoituksen vaalijulisteisiin kohdistuneesta ilkeistä. Tapaus herätti keskustelua vaalirauhasta ja kansalaisaktiivisuuden rajoista. Jotkut katsoivat muunneltujen vaalimainosten häiritsevän demokratiaa kun taas toiset näkivät tempauksen

hyväksyttävänä vastamainontana. Oikeutta eläimille ilmoitti, ettei yhdistys ole julistekampanjan takana, mutta ymmärtää kyllä tekijöiden motiivit.

Eläinoikeusaktivistien kuvauskampanjat eivät ole pelkästään suomalainen ilmiö vaan vastaavanlaisia mediakampanjoita on toteutettu ympäri Eurooppaa. Etenkin Pohjoismaiden eläinoikeusjärjestöt ovat julkaisseet viime vuosina vähän väliä kuva- ja videomateriaalia tuotantoeläintiloilta. Esimerkiksi Sikatehtaat-kampanjaa edelsi Ruotsissa noussut vastaavanlainen kohu eläinoikeusaktivistien julkaistua marraskuussa 2009 kuvia ruotsalaisista sikaloista. Myös turkiseläinten oloja esittelevistä kuvauskampanjoista on kohistu Suomen lisäksi ainakin Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa.

Olen ollut pikkutyöstä asti kiinnostunut eläinsuojeluasioista ja eläinten aseman parantamisesta. En toimi, enkä ole koskaan toiminutkaan, aktiivisesti eläinoikeusliikkeessä, mutta allekirjoitan kyllä useimmat eläinoikeusaktivistien ajamat asiat ja vaatimukset. Itse pyrin vastustamaan eläinten hyväksikäyttöä lähinnä arkisilla kulutusvalinnoillani, esimerkiksi kieltäytymällä syömästä eläimiä. Uskon, että aktivistitaustasta voisi olla tutkimuksen teossa tiettyä etua. Ymmärtäisin eläinoikeusaktivismin toimintatapoja ja motiiveja varmasti vielä nykyistä paremmin, jos olisin itsekin aktivisti. Toisaalta tietyn etäisyyden eläinoikeusaktivismiin voi nähdä myös hyvänä asiana tutkimuksen objektiivisuuden kannalta.

Sekä sikojen tehotuotannosta että turkistarhauksesta julkisuudessa käyty keskustelu osoittaa, että eri tahojen tuntuu usein olevan hyvin hankalaa keskustella asiallisesti eläinten oloista ja kohtelusta. Sikatilalliset, turkistarhaajat, poliitikot ja eläinoikeusaktivistit lähestyvät eläinteollisuutta niin eri lähtökohdista, että he tuntuvat välillä puhuvan suorastaan eri kieltä. Liian usein eläinoikeusjulkisuudessa huomio siirtyykin itse eläinasiasta aktivistien ja heidän toimintatapojensa arvosteluun tai toisaalta eläintuotantoa edustavien ihmisten mihinkään johtamattomaan syyttelyyn. Verrattuna 1990-luvun turkistarhaiskuihin liittyvään kohuun on eläinoikeuskeskustelussa kuitenkin edetty viidessätoista vuodessa iso harppaus parempaan ja rakentavampaan suuntaan. Vuonna 2010 mediakeskustelun keskiöön ovat vihdoin nousseet eläinten hyvinvointi ja oikeudet, mikä on ollut eläinoikeusaktivistien tarkoitus ihan alusta asti.

1.2. Tutkimusongelma

Tutkimukseni tarkoituksena on tutkia Oikeutta eläimille -yhdistyksen Tarhauskielto-kampanjassa talvella 2010 käyttämää mediastrategiaa ja pohtia eläinoikeusliikkeen toimintatapojen muutosta verrattuna 1990-luvun eläinoikeusaktivismiin. Tätä varten haastattelin kolmea Oikeutta eläimille -yhdistyksen Tarhauskielto-kampanjan mediaryhmässä toiminutta eläinoikeusaktivistia.

Lisäksi tarkastelen tutkimuksessani Tarhauskielto-kampanjan kirvoittamaa turkistarhauskeskustelua suomalaisissa sanomalehdissä ja vertaan sitä 1990-luvun laittomia turkistarhauskuja ruotivaan eläinoikeusjulkisuuteen.

Turkistarhauskeskustelussa minua kiinnostaa ennen muuta se, ketkä uutisissa pääsevät ääneen ja miten eläinoikeusliikettä esitetään mediajulkisuudessa.

Eläinoikeusjulkisuuden muutosta 1990-luvulta tähän päivään tutkin vertaamalla oman tutkimusaineistoni eläinoikeusliikkeen esittämisen tapoja Pirita Jupin (2004) väitöskirjan tutkimustuloksiin. Juppi tutki eläinoikeusliikkeen määrittelykamppailua suomalaisessa sanomalehdistössä vuosina 1995–2000.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaista mediastrategiaa eläinoikeusliike käyttää tuodessaan eläinoikeusasioita julkiseen keskusteluun?
2. Ketkä pääsevät ääneen Tarhauskielto-kampanjan uutisoinnissa?
3. Miten eläinoikeusliikettä esitetään talven 2010 mediajulkisuudessa?
4. Miten eläinoikeusjulkisuus on muuttunut verrattuna 1990-luvun tapoihin puhua eläinoikeusliikkeestä?

2. TURKISTARHAUS SUOMESSA

2.1. Turkistarhauksen työllistävä ja taloudellinen merkitys

Suomessa toimi vuonna 2010 noin 1050 turkistilaa (STKL:n verkkosivut 2.2.2011).

Vuonna 2009 Suomessa kasvatettiin 1 260 000 minkkiä, 800 000 naalia (sinikettua), 56 000 punakettua (hopeakettua), 103 000 supikoiraa ja 400 hilleriä. (Turkistieto.fi 2.2.2011.)

Suomi tuottaa maailman ketunnahoista noin viidenneksen. Maailman minkkiturkeista Suomi tuottaa noin viisi prosenttia. (MTT, 2008, 9.) Suomen turkiseläinten kasvattajain liiton mukaan Suomessa kasvatettujen turkiseläinten nahoista menee vientiin 98 prosenttia. Turkiksista saatavien vientitulojen kerrotaan olevan yli 200 miljoonaa euroa. Eniten suomalaisia turkiksia myydään Kiinaan ja Venäjälle. Myös Italia, Kreikka, Saksa ja Japani ostavat paljon turkiksia Suomesta. (STKL:n verkkosivut 2.2.2011.)

Arviot turkisteollisuuden työllistävyyydestä eroavat huomattavasti riippuen siitä, kuka asiaa arvioi ja kuinka lavasti alan välillinen työllistävyys määritellään. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen mukaan turkistuotanto työllisti Suomessa vuonna 2010 noin 17 500 henkilöä, joista suoraan 4350 ja välillisesti 13 200 henkilöä. Turkisalalla työskentelevien määrä vaihtelee kausittain työtilanteen mukaan. Vielä talven 2010 Tarhauskielto-kampanjaan liittyneessä turkistarhauskeskustelussa turkistuottajat puhuivat MTT:n edellisen selvityksen mukaisista huomattavasti suuremmista työllistävyyslukuista. Tuolloin turkistuotannon kerrottiin Suomessa työllistävän kaiken kaikkiaan 22 000 ihmistä, joista suoraan 5 600 ja välillisesti 17 000 henkilöä. (STKL:n verkkosivut 2.2.2011.)

Alueellisesti turkistuotannon taloudellinen ja työllistävä vaikutus on merkittävä, koska turkistarhaus keskittyy niin pienelle alueelle Suomessa. Valtaosa turkistiloista toimii Pohjois-Suomessa ja ruotsinkielisellä Pohjanmaalla. Näillä alueilla sijaitsee peräti 95 prosenttia Suomen turkistarhoista. (MTT, 2008,11.) Turkistarhat ovat tyypillisesti perheyrityksiä ja niistä iso osa toimii maatilan yhteydessä. Syksyllä 2007 Suomen turkiseläinten kasvattajain liiton teettämän tutkimuksen mukaan noin 40 prosenttia

suomalaisista turkistiloista oli keskittynyt päätoimisesti turkistuotantoon. Suomalaisista turkistarhaajista vuonna 2007 noin 40 prosenttia oli yli 50-vuotiaita ja vain noin 10 prosenttia alle 35-vuotiaita. Lähivuosina alalta siirtyikin paljon turkistuottajia eläkkeelle. Yli 55-vuotiaista turkistarhaajista 70 prosenttia aikoo joko lopettaa turkistuotannon tai vähentää sitä. Kaikkiaan viidennes turkistarhaajista suunnittelee turkistuotannosta luopumista. Lopettamisen suurimpina syinä on yrittäjien korkean iän lisäksi myös puute yritystoiminnan jatkajista ja eläinten uusien hyvinvointivaatimusten vaatimat investoinnit. Toisaalta viidennes turkistarhaajista oli vuonna 2007 aikeissa lisätä turkistuotantoaan. (MTT, 2008, 14–15.)

Turkistarhauksen kasvavasta vastustuksesta huolimatta vuonna 2010 turkikset olivat jälleen suurta muotia maailmalla ja suomalaisia turkiksia myytiin runsaasti eurooppalaisen muotiteollisuuden käyttöön. Syksyllä 2010 Pariisin, Milanon ja New Yorkin muotiviikoilla nähtiin yli 1500 asukokonaisuutta, jossa oli käytetty turkiksia. Suomen Turkistuottajat tekikin vuonna 2010 yhtiön historian suurimman tuoton, noin 450 miljoonaa euroa. (Nuotio 2010, 42–45.)

2.2. Turkiseläinten hyvinvointiongelmat

Turkistarhauksen isoimpia eläinsuojelullisia ongelmia ovat tarhojen ahtaat häkit ja mitättömät virikkeet. Turkistarhoissa eläimet eivät voi toteuttaa lajilleen tyypillisiä käyttäytymismuotoja. Turkistarhauksen perusongelmana on, että aktiivisten, lajiensa synnynnäisten vaistojen ohjaamien, petoeläinten ja pienten virikkeettömien häkkien yhdistämien on käytännössä mahdotonta. Vuoden 2011 alusta lähtien Suomen eläinsuojelulaki on edellyttänyt, että turkistarhojen ketuilla on oltava häkissään tilaa 0,8 m² ja minkeillä 0,25 m². Uudet hyvinvointivaatimukset eivät kuitenkaan oleellisesti ole parantaneet eläinten oltavia. (Animalian verkkosivut 2.2.2011, Tietopaketti turkistarhauksesta.)

Turkistarhauksen on todettu aiheuttavan eläimille monia hyvinvointiongelma, joita nykymuotoisessa eläinten häkkikasvatuksessa ei voida ratkaista. Turkiseläimet ovat villejä eläimiä, joiden elinalueet ovat luonnossa useiden neliökilometrien laajuisia. Niiden normaaliin elämään kuuluu muun muassa saalistusta, pesän rakennusta, oman

reviirin puolustusta, pariutumista ja muuta sosiaalista kanssakäymistä. Näiden perusasioiden tekeminen ei ole turkistarhoilla eläimille mahdollista. (Aaltola 2007, 191–192.)

Minkki on näätäeläin, joka viihtyy vesistöjen ääressä. Minkki elää luonnossa erakkona. Turkistarhoilla kasvatettava hopeakettu on punaketun värimuunnos. Ketun reviiri on luonnossa neliökilometrien laajuinen. Kettu pesii joko itse rakentamassaan kolossa tai hyödyntää muiden eläinten tekemiä koloja. Turkistuotannossa siniketuksi ristitty naali elää pohjoisilla tundra-alueilla. Uros ja naaras hoitavat pentuja yhdessä. Urospennut jäävät laumaan ja naaraspennut muodostavat omat laumansa. Myös supikoirapariskunta tapaa hoitaa pentujaan yhdessä. Luonnossa supikoirapariskunta saattaa pysytellä yhdessä vuosikausia. Hilleri on pieni näätäeläin, joka liikkuu lähinnä yöaikaan. Luonnossa hillereillä on noin neliökilometrin laajuinen reviiri. (SEYn verkkosivut 10.3.2011.)

Euroopan komissio teetti vuonna 2001 tutkimuksen turkiseläinten hyvinvoinnista ja sen ongelmista eurooppalaisilla turkistarhoilla. Tutkimuksessa selvisi useita hyvinvointiongelmia jokaisen tarhattavan eläinlajin kohdalla. Ketuista ja naaleista raportissa todettiin, että ketuilla on suuri tarve kaivaa ja piiloutua pesäkoppiin. Minkeillä taas on voimakas tarve päästä uimaan. Supikoirat kaipaavat mahdollisuutta talviuneen sekä uroksen ja naaraan yhteistyöhön pentujen hoidossa. Raportissa suositeltiin huomattavia muutoksia turkistarhojen kasvatusolosuhteisiin. Ketuille tulisi tarjota mahdollisuus kaivamiseen ja maapohjaan. Minkeillä pitäisi olla uintimahdollisuus. Supikoirien osalta suositeltiin niiden tarhaamisesta luopumista kokonaan, koska niiden hyvinvoinnista ei tiedetä riittävästi. (SEYn verkkosivut 10.3.2011, EU-komission raportti The welfare of animals kept for fur production 2001, 176–186.)

Turkiseläimillä havaitaan runsaasti stressiä ja stereotyyppistä käyttäytymistä, kuten edestakaisin hyppimistä, pään ja ylävartalon monotonista huojuttamista, oman tai muiden turkin ja nahan pureskelua sekä jopa omien poikasten tappamista. Myös kettujen pelkotilat ja lisääntymisvaikeudet ovat turkistarhoilla tavallisia. (Aaltola 2007, 191–192.) Turkistarhoilla eläimet ovat säiden armoilla. Luonnossa eläimet pääsevät kuumuutta ja kylmyyttä suojaan, mutta tarhoissa eläimet joutuvat kököttämään ahtaissa

häkeissään kovista pakkasista ja helteistä huolimatta. Talvella paleltumisvammat ja kesällä lämpöhalvaukset ja nestehukka eivät olekaan turkiseläimillä harvinaisia. Lisäksi turkiseläimille syötettävä herkästi pilaantuva rehu aiheuttaa eläimille usein rehumyrkytyksiä. Turkistarhoilla erilaiset tarttuvat taudit myös leviävät hyvin helposti. (Animalian verkkosivut 2.2.2011, Tietopaketti turkistarhauksesta.)

Turkiseläinten hyvinvointiongelmien ja elinkeinon eettisyyteen liittyvien kysymysten vuoksi monet Euroopan maat ovat viime vuosina kieltäneet turkistarhauksen lailla tai ainakin rajoittaneet elinkeinon harjoittamista. Maissa, joissa tarhattavien eläinten elinolosuhteet on määrätty vastaaviksi kuin samojen eläinten puitteet eläintarhaoloissa, on tarhaus loppunut käytännössä kokonaan. (Animalian verkkosivut 2.2.2011, Tietopaketti turkistarhauksesta.)

Turkistarhaus on kiellettyä Iso-Britanniassa, Bulgariassa ja Itävallassa. Hollannissa kettujen ja chinchillojen häkkikasvatus kiellettiin vuonna 2008. Myös minkkien tarhaus ollaan kieltämässä lähitulevaisuudessa. Tanska päätti vuonna 2009 kieltää kettujen tarhauksen siirtymäajalla. Ruotsissa kettujen kasvattaminen on ollut vuodesta 2001 asti sallittua vain tiloissa, joissa ketuilla on kaivamismahdollisuus ja virikkeitä. Käytännössä tämä on johtanut kettutarhauksen loppumiseen. Saksassa taas minkeille on tarjottava uintimahdollisuus, minkä seurauksena minkkikasvatus on maassa loppunut. Sveitsissäkin turkistarhauksen säännökset ovat niin tiukat, että turkistarhat ovat lopettaneet toimintansa. Myös Italiassa turkistarhausta ohjaavat uudet aiempaa tiukemmat säädökset. Tosin Italian laintulkinnassa on epäselvyyksiä. Kroatiassa päätettiin syksyllä 2006 kieltää turkistarhaus 10 vuoden siirtymäajalla. Irlannissa turkistarhaus kiellettiin vuonna 2009 kolmen vuoden siirtymäajalla. (Rantanen 2010, A6, Animalian verkkosivut 2.2.2011, Tietopaketti turkistarhauksesta, SEY:n verkkosivut 10.3.2011.)

3. ELÄINOIKEUSAJATTELUN JUURET

3.1. Eläinoikeusliikkeen synty

Moderni eläinsuojelutoiminta alkoi 1800-luvulla. Pitkään eläinten aseman parantamiseen tähtäävä toiminta pysyi kuitenkin varsin marginaalisena ilmiönä. Eläinsuojeluliike syntyi osana laajempaa syrjittyjen ryhmien vapautuksen filosofiaa ja sen pioneerit olivat yleensä mukana myös erilaisten sorrettujen ihmisryhmien oikeuksien ajamisessa. Englannin 1800-luvun eläinsuojeluliikkeessä vaikuttivat taustalla erityisesti työväenliikkeeseen, metodistikirkkoon ja naisasialiikkeeseen kytkeytyvät ajatukset. Eläimet otettiin mukaan yhteiskuntakritiikin välineiksi ja niiden kohtelulle vaadittiin parannusta samalla kun yhteiskuntaa koetettiin muutoinkin muokata tasavertaisempaan suuntaan. Lisäksi romantiikan ajatukset eläimistä sekä Darwinin evoluutioteoria vaikuttivat eläinsuojeluaatteen taustalla. Vuonna 1822 Englannissa säädettiin ensimmäinen eläimiin kohdistuvaan julmuuteen puuttuva eläinsuojelulaki, joka kielsi kotieläinten julman kohtelun. Sodot sysäsivät eläinsuojeluaatteen vuosiksi syrjään, mutta yhteiskuntakritiikin ja ympäristötietoisuuden heräämisen myötä 1970-luvulla alettiin jälleen kiinnittää yhä enemmän huomiota eläinten asemaan ja kohteluun. (Aaltola 2004, 37, 41–42.)

Myös radikaalin eläinoikeusliikkeen alku sijoitetaan yleensä 1970-luvulle. Eläinoikeusliikkeen keskeisimpänä tavoitteena on alusta asti ollut kyseenalaistaa nykyisenkaltainen eläinten hyväksikäyttö ja parantaa kokonaisvaltaisesti eläinten eettistä asemaa yhteiskunnassa. Ajatukset eläinten oikeuksista levisivät 1970-luvulla laajalle australialaisen filosofin Peter Singerin *Animal Liberation* -teoksen ansiosta. Teos julkaistiin ensi kertaa vuonna 1975. Kirja kiteytti eläinoikeusliikkeen filosofiset periaatteet puhuttelevaan ja helposti omaksuttavaan muotoon. Teos käynnisti myös kokonaan uuden filosofian alan: eläinetiikan. Suomeksi Singerin teos käännettiin 1990-luvun alussa. (Aaltola 2007, 21.)

Peter Singer katsoo eläinoikeusliikkeen olevan osa samaa jatkumoa, jossa oikeuksistaan ovat aiemmin taistelleet esimerkiksi naiset ja mustat. Singer asettaa kyseenalaiseksi

ajatuksen siitä, että ihminen olisi itsestään selvästi muita lajeja arvokkaampi ja osoittaa loogisia virheitä perinteisessä tavassamme kohdella eläimiä epätasa-arvoisesti. Singer vertaa ihmisten muita eläimiä kohtaan harjoittamaa lajisortoa rasismiin ja seksismiin. Hänen mukaansa erityisesti eläinten kyky kärsiä ja tuntea mielihyvää tekee eläinten sorrosta julmaa ja järjetöntä. (Aaltola 2007, 29–50.) Sen sijaan, että Singer kuitenkin vaatisi eläimille ihmisoikeuksia, hänen mielestään erilaisten olentojen keskenään erilaiset intressit pitäisi huomioida tasa-arvoisesti. Kaikkien tuntemiskykyisten olentojen keskeisin intressi on kivun ja tuskan välttäminen. Sama määrä kärsimystä, vaikkakin erilaisten olentojen kokemana, on otettava tasaveroisesti huomioon ihmisen kokeman kärsimyksen kanssa. (Tuomivaara 2008, 29.)

Eläinoikeusliikkeen leviämistä ja vakiintumista vauhditti myös Tom Reganin vuonna 1984 julkaistu kirja *The Case for Animal Rights*. Reganin mukaan eläimet ovat kaikkien etiikan teorioiden kannalta oleellisten ominaisuuksiensa suhteen ihmisten kaltaisia olentoja. Eläimet ovat eläviä ja kokevia subjekteja, joilla on itseisarvo ja oikeuksia. Eläimillä on siis arvo omana itsenään riippumatta niiden hyödyllisyydestä ihmisille. Tästä syystä eläimiin voidaan soveltaa samoja eettisiä ja moraalisia periaatteita ja teorioita kuin ihmisiin. Eläimillä ei ole vain oikeus tuskattomaan ja niiden intressien mukaiseen elämään vaan niillä on myös itseisarvoinen oikeus elämään aivan kuten ihmisilläkin. Niinpä kaikesta eläinten tappamisesta ja hyväksikäytöstä tulisi Reganin mielestä luopua. (Vilka 1996, 107–109.) Sitten eläinten oikeuksia ja moraalista arvoa on Singerin ja Reganin jalanjäljissä pohdittu ja tutkittu paljon ympäri maailmaa. Suomessa eläinetiikkaa ovat tutkineet etenkin Leena Vilka ja Elisa Aaltola.

Iso-Britannia on eläinoikeusaktiivisuuden edelläkävijämaa. Siellä modernin eläinoikeusliikkeen piirteitä näkyi jo 1960-luvulla metsästystä häirinneen Hunt Saboteurs Associationin toiminnassa. Laittoman toiminnan rinnalla Britanniassa on toiminut koko ajan myös laajapohjainen laillisin keinoin kampanjoiva eläinoikeusliike. Myös Yhdysvalloissa eläinoikeusliike heräsi 1970-luvulla. Kritiikki kohdistui aluksi ennen muuta eläinkokeisiin. 1980 perustettiin People for the Ethical Treatment of Animals (PETA). Vähitellen eläinoikeusliike on levinnyt laajalti ympäri Eurooppaa. (Juppi 2004, 26–27.)

3.2. Eläinoikeusajattelun filosofinen perusta

“It is not bigger cages we want, but empty cages.” Tom Regan (1988)

Eläinoikeuskeskustelua on alettu vähitellen käydä myös Suomessa ja tarve kohentaa eläinten oloja on tiedostettu laajasti. Eläinetiikkaa tutkineen Elisa Aaltolan (2004) mukaan samaan aikaan, kun eläimet ja niiden oikeudet on otettu mukaan moraalikeskusteluun, eläinten käyttömäärät ovat kuitenkin kasvaneet hurjasti ja tavat käyttää eläimiä ovat muuttuneet yhä epäinhimillisemmiksi. Tähän paradoksiin liittyy ajatus, jonka mukaan eläinten hyvinvointi on kyllä huomioitava jollain tasolla, mutta eläimillä ei ole yksilöinä moraalista arvoa. Ajatusta eläinten oikeuksista ja arvosta ei vielä oteta nyky-yhteiskunnassa kovin vakavasti. Sen sijaan, että eläimillä tunnustettaisiin olevan yksilöarvo, niiden arvo nähdään tilannesidonnaisena asiana ja mielipidekysymyksenä, joka ei johda selkeisiin ja pakottaviin velvollisuuksiin eläimiä kohtaan. Ihmisten velvollisuuksia muita eläimiä kohtaan on vähän ja ne koetaan vapaaehtoisina ja niitä noudatetaan omantunnon mukaan. (Aaltola 2004, 14, 93.)

Eläinten arvoa puolustaville etiikan teorioille on yhteistä, että ne vastustavat antroposentrismä, ihmiskeskeistä, ajattelutapaa. Eläinten yksilöarvon katsotaan perustuvan ennen muuta niiden kokemuksellisuuteen ja kykyyn tuntea. Eläimillä on siis moraalista arvoa, koska niillä on kyky kokea elämä jonkinlaisena. Edelleen eläinten moraalinen arvo vaatii kunnioittamaan eläinten hyvinvointia ja intressejä. (Aaltola 2004, 93, 117.) Esittelen seuraavaksi lyhyesti Aaltolan teoksessaan *Eläinten moraalinen arvo* (2004) erittelemät seitsemän lähestymistapaa eläinetiikkaan: utilitarismin, oikeusteorian, sopimusetiikan, hyve-etiikan ja samastumisetiikan, koherentialismin ja postmodernin eläinetiikan. Eläinoikeusliikkeellä ei ole mitään eläinetiikan teorioista suoraan rakennettua virallista ideologiaa. Eläinetiikan teorioihin tutustuminen auttaa silti ymmärtämään eläinoikeusaktivistien uudenlaista eläinsuhdetta ja heidän tapaansa hahmottaa maailmaa.

Peter Singerin edustaman utilitaristisen eläinetiikan mukaan myös eläimet on huomioitava tasavertaisesti, kun pyritään maksimoimaan hyvinvointia yhteiskunnassa. Moraalisen toiminnan tavoitteena on tyydyttää mahdollisimman monen tuntevan olennon intressit. Intressit perustuvat tietoisuuteen ja kaikilla, joilla on intressejä, on

myös moraalista arvoa. Täten johdonmukaisuus vaatii myös eläinten hyväksymisen moraalisesti arvokkaiden olentojen joukkoon. On olemassa joitain perustavanlaatuisia intressejä, kuten kivun välttäminen ja ravinnon hankkiminen, jotka löytyvät kaikilta eläimiltä, mutta muutoin eri eläimillä saattaa olla keskenään varsin erilaisia intressejä. Eläinten intressien tutkiminen kunkin eläinlajin näkökulmasta onkin tärkeää, jotta osaisimme kohdella eläimiä moraalisesti oikealla tavalla. Myös eläinten halu elää voidaan nähdä yhtenä eläinten perustavana intressinä. Viimeistään tällainen näkemys tekee eläinten tappamisesta eettisesti varsin ongelmallista. (Aaltola 2004, 117–134.)

Vaikka Singerin *Animal Liberation* -teoksen julkaisua pidetään eläinoikeusliikkeen alkusysäyksenä, ei Singer varsinaisesti puhu kirjassaan vielä eläinten oikeuksista. Tom Regan sen sijaan hahmotteli teoksessaan *The Case for Animal Rights* (1983) eläinoikeusteorian. Regan edustaa deontologista etiikkaa, joka kiinnittää seurausten sijaan huomionsa toimintaa ohjaaviin periaatteisiin. Reganin mukaan jokaisella olenolla, jonka voidaan nähdä olevan oman elämänsä subjekti, eli pelkän elossa olemisen sijaan elävän ja kokevan ympäröivän todellisuuden jonakin, on itseisarvo. Itseisarvosta seuraa universaalit, tasavertaiset ja pysyvät moraaliset oikeudet, joiden mukaan jokaista yksilöä on kunnioitettava, eikä hänelle saa aiheuttaa haittaa. Reganin mukaan ihmisuus on heikko perusta yksilöarvolle ja hän laajentaakin oikeudet koskemaan myös eläimiä. Eläinten itseisarvo merkitsee, että niillä on oikeus hyvinvoinnin perusedellytyksiin ja ihmisillä on velvollisuus olla riistämättä eläimiltä näitä oikeuksia. Lisäksi eläimillä on niiden lajiominaisiin taipumuksiin liittyviä oikeuksia. (Aaltola 2004, 134–152.)

Mark Rowlands lähestyy eläinten oikeuksia sopimusetiikan näkökulmasta. Sopimusetiikassa moraali nähdään tasavertaisten yksilöiden tekemänä sopimuksena toisten vastavuoroisesta kunnioittamisesta. Toisia yksilöitä kunnioitetaan, koska se hyödyttää myös itseä. Vastavuoroisuuteen perustuva sopimusetiikka on perinteisesti jättänyt eläimet moraalisen arvon ulkopuolelle. Rowlands kuitenkin painottaa omassa eläinetiikan teoriassaan sopimuksen puolueettomuutta. Hänen mukaansa sopimuksen tekijöiden tulee ottaa huomioon kaikki tietoiset olennot. Sopimusta tehtäessä on otettava huomioon myös eläinten näkökulma ja pohdittava, kuinka toivoisi itseään kohdeltavan, jos olisi eläimen asemassa. Eläimille tulee siis myös sopimusetiikan mukaan turvata tietyt perusoikeudet, jotka takaavat niille hyvinvoinnin. (Aaltola 2004, 152–160.)

Myös hyve-etiikkaa on sovellettu eläimiin. Hyve-etiikan mukaan moraalien juuret löytyvät ihmisolemuksesta. Kullakin olennolla on tietty olemus, joka määrittää tämän päämäärää. Toteuttaessaan omaa peruluonteeseensa kuuluvaa funktiota yksilö käyttäytyy hyveellisesti. Hyveellisyys puolestaan johtaa onnellisuuteen. Moraalisen toiminnan tavoite on siis oman ominaisuutensa toteuttaminen. Ihmisen peruluonteenä on järjellisyys ja ihmisen tulisi näin toimia sen mukaisesti. Hyve-etiikka Alasdair MacIntyre katsoo, että moraalisen yhteisön tulee ottaa joukkoonsa myös ne, jotka eivät kykene tasavertaisuuteen. Hän korostaa, että kaikkia ihmisiä yhdistää haavoittuvaisuus, jonka vuoksi ihmiset tarvitsevat toisiaan. Kokemuksellisuus tekee myös eläimistä moraalisen toiminnan kohteita, joiden hyvän toteutuminen on otettava yhteisössä huomioon. Eläinten hyvä kohtelu ja niiden hyvinvoinnista huolehtiminen ovat siis osa hyveellistä ihmiselämää. Myös Bernard Rollin on perustellut eläinten moraalista arvoa hyve-etiikan perusteella. Hän näkee moraalien lähtökohdaksi yksilöiden päämäärän toteutumista. Velvollisuutemme eläimiä kohtaan perustuvat eläinten oikeuteen elää niille ominaisella tavalla. Ihmisten tulisi siis kunnioittaa eläinten luonteeseen liittyviä perustarpeita. (Aaltola 2004, 160–167.)

Samastumisen etiikassa moraalit lähestytään ihmisolemuksen kautta, johon liittyvät sekä tunteet että järki. Tunteet ovat samastumisen etiikassa keskeisessä asemassa, sillä ne motivoivat moraalista toimintaa välittämisen muodossa. Välittäminen perustuu samastumiseen. Meidän tulee kohdella eläimiä siten kuin toivoisimme itseämme niiden asemassa kohdeltavan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että eläinten yksilöarvo on otettava huomioon päätöksiä tehtäessä ja pohdittaessa, mitkä eläinten hyödyntämiseen liittyvät ratkaisut ovat moraalisesti hyväksyttäviä. (Aaltola 2004, 167–190.)

Käsitykset eläinten moraalista arvosta ovat tyypillisesti kulttuurisesti rakentuneita. Oman kulttuurin normeihin ja perinteisiin liittyy erilaisia tapoja käyttää eläimiä. Perinteitä ja kulttuurisia käsityksiä ei kuitenkaan tulisi pitää minään itsestään selvinä moraalitotuuksina vaan mieluummin tarkastella ja arvioida niiden kestävyyttä. Kohherentialismi on etiikan suuntaus, joka lähtee liikkeelle yhteisön jo olemassa olevista arvoista. S. F. Saponzoksen mukaan meillä on tiettyjä perusarvoja, joiden seuraaminen edellyttää myös eläinten yksilöarvon myöntämistä. Perusarvot kuten hyveellisyys, kärsimyksen vähentäminen ja oikeudenmukaisuus ovat johdonmukaisesti ulotettavissa

myös eläimiin. Ne tekevät eläinten hyväksikäytöstä vaikeasti oikeutettavaa toimintaa. (Aaltola 2004, 190–197.)

Postmoderni eläinetiikka pyrkii ottamaan huomioon aiempaa paremmin ihmisen riippuvaisuuden muusta todellisuudesta, todellisuutta koskevien tulkintojen moninaisuuden ja etiikan yhteyden henkilökohtaiseen tapaamme suhtautua maailmaan. Yksilöt ovat samankaltaisia siksi, että ne ovat sidottuja olemassaoloonsa ja erityisiä siitä syystä, että ne toteuttavat olemassaoloaan varsin eri tavoin. Postmodernissa etiikassa ihminen nähdään yhtenä eläimenä muiden joukossa. Ihminen ei ole mikään erillinen subjekti vaan erityinen eläin. Tästä seuraa moraalinen kunnioitus myös muita eläimiä kohtaan. Olemassaolon luonteen ymmärtäminen aiheuttaa ihmisissä lisäksi huolta ja sen myötä eettisiä velvollisuuksia muita olemassa olevia kohtaan. Eläimiä kunnioitetaan omina erityisinä toisina. (Aaltola 2004, 197–203.)

3.3. Turkistarhaus eettisenä ongelmana

Minkä tahansa edellä esitellyn eläinetiikan teorian valossa turkistarhaus näyttäytyy räikeänä eläinten oikeuksien ja hyvinvoinnin loukkauksena. Turkistarhauksessa ihmisten ja eläinten oikeudet joutuvat ristiriitaan, kun ihmisen oikeus harjoittaa ammattiaan ja eläinten oikeus elämään asetetaan vastakkain. Yksilön oikeus elämään on eittämättä perustavanlaatuisempi kuin oikeus harjoittaa ammattia. Myös yksilöiden intressejä tarkasteltaessa muodostaa turkistarhaus ristiriitaisen tilanteen. Eläinten ensisijaisten intressien loukkaaminen on oikeutettua vain kun se on välttämätöntä omien ensisijaisten intressiemme kannalta. On selvää, että turkistarhaus ei ole sellainen eläinten käytötapa, joka olisi hyvinvointimme kannalta välttämätön, eikä eläinten hyvinvointia ole oikeutettua rikkoa vain taloudellisista syistä. (Aaltola 2004, 21, 215.)

Laki kulkee usein vasta moraaliin jäljessä. Turkistarhaus ei nykykuotoisena selvästikään vastaa modernin eläinsuojelun eläinten hyvinvoinnille asettamia vaatimuksia. Turkistarhaus voidaan lukea institutionaaliseksi eläinräökkäykseksi, millä tarkoitetaan eläinten kärsimystä olosuhteissa, joita lainsäädäntömme vielä toistaiseksi pitää soveliaina. Eläinten tehotuotannossa ja häkkikasvatuksessa kärsimä kipu ja tuska jäävät usein ikään kuin näkymättömiin, koska siitä ei välttämättä aiheudu eläimille

ulkoisia vammoja. (Vilkkä 2009, 24.) Toisaalta turkistarhaus on räikeässä ristiriidassa jo nykyisen eläinsuojelulakimme ja sen ensimmäisessä pykälässä esitetyn koko lakia ohjaavan pääperiaatteen kanssa.

”Tämän lain tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Lain tarkoituksena on myös edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua.” (Suomen eläinsuojelulaki 1§ Lain tarkoitus, 1996.)

Eläinoikeusliikkeen tarpeellisuus kyseenalaistetaan usein toteamalla, että ihmisten kohtaamat ongelmat ja kärsimys ovat merkittävämpiä ongelmia kuin eläinten huono kohtelu ja poljetut oikeudet. Ikään kuin eläinten aseman kohentaminen jotenkin huonontaisi ihmisoikeuksien toteutumista. Suhteemme eläimiin ei suinkaan ole muista yhteiskunnallisista ilmiöistä erillinen asia. Eläimiin kohdistuva raakuus liittyy myös ihmisten väliseen väkivaltaan. Salla Tuomivaara (2008) toteaaakin teoksessaan *Mitä tehdä eläimille?* (2008) empatian ja turhasta väkivallasta pidättäytymisen olevan keskeisiä asioita rakennettaessa väkivallattomampaa, myötätuntoisempaa ja erilaisuutta kunnioittavaa maailmaa. Lisäksi Tuomivaara katsoo, että jo eläinten kyky kärsiä tekee niiden aseman parantamisesta eettisesti ja poliittisesti tärkeän kysymyksen. (Tuomivaara 2008, 7–8.)

Eläinoikeusliikettä ja sen ajattelua kritisoivat tapaavat lisäksi väittää, että eläimiltä puuttuu jotain moraalista arvoa edellyttäviä mentaalisia kykyjä ja ominaisuuksia, kuten sielu, rationaalisuus, kieli tai itsetietoisuus. Toisaalta monet piirteet eläinten käyttäytymisessä kuitenkin viittaavat vahvasti niiden tietoisuuteen, ainakin jos tietoisuus nähdään kokemuksellisenä – todellisuuden kokemisena jollain tapaa. Muun muassa aistihavaintojen joustava käsittely, muisti, tunteet ja oppiminen viittaavat selvästi eläinten tietoisuuteen. Monet asiat viestittävät myös eläinten henkilökohtaisesta näkökulmasta. Jos eläimellä on henkilökohtainen näkökulma todellisuuteen, se myös todennäköisesti luo todellisuudesta jonkinlaisia käsitteitä tai uskomuksia, joiden avulla se ohjaa omaa toimintaansa. (Aaltola 2004, 45–91.)

Tuntuu kohtuuttomalta vaatia, eläinten käsitteiltä tai uskomuksilta ihmisten käyttämää ilmaisumuotoa. On lisäksi muistettava, että vaikka eläimet eivät toimi samalla tapaa

rationaalisesti kuin ihmiset, ovat ne rationaalisia kukin omassa ympäristössään omasta näkökulmastaan katsottuna. (Aaltola 2004, 45–91.) Eläinten ajattelua tutkinut Stephen Budiansky kyseenalaistaakin eläinten arvottamisen ja järjestämisen niiden älykkyyden mukaan. Jokainen elävä laji on menestystarina. Kullakin eläinlajilla on oma sen ympäristöön ja kehityshistoriaan soveltuva älyllinen kapasiteetti, eikä älykkyydosamäärä ole yhteismitallinen eri lajien välillä. (Krohn 2002, 219.)

4. SABOTAASISTA SALAKUVAUKSEEN – ELÄINOIKEUSLIIKE SUOMESSA

4.1. Suomalainen eläinoikeusliike

”Eläinten nykyisen kohtelun mahdollistaa vain se, ettei siitä puhuta.” Joni Purmonen (1998)

Eläinsuojelutoiminnalla on Suomessa jo pitkät perinteet. Zacharias Topelius perusti ensimmäisen suomalaisen eläinsuojeluyhdistyksen nimeltään Kevätyhdistys (Maj Föreningen) suojelemaan pikkulintuja vuonna 1870. Neljä vuotta myöhemmin perustettiin Helsingin Eläinsuojeluyhdistys ja vuonna 1901 sai alkunsa Suomen Eläinsuojeluyhdistys. (Aaltola 2004, 42.) Ensimmäinen eläinsuojelulaki Suomeen saatiin vuonna 1934. Eläinsuojeluliitto Animalia perustettiin vuonna 1961. (Aarnipuu 2011, 23–25.) Perinteiset eläinsuojeluyhdistykset ovat vakiinnuttaneet asemansa Suomessa ja tekevät yhä arvokasta työtä eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi. Eläinsuojelujärjestöt korostavat toimivansa vain laillisin keinoin tiedottamalla, kampanjoimalla ja vaikuttamalla lainsäädäntöön.

Eläinsuojelun lähtökohtana ja historiallisena taustana on näkemys siitä, että eläimiin kohdistettu julmuus on väärin (Vilkka 1996, 144). Luonnonsuojelua ja eläinsuojelua perusteltiin aluksi varsin ihmiskeskeisin argumentein. Luonnon tuhoaminen, elämän hävittäminen ja kärsimyksen aiheuttaminen on nähty ihmisen oman edun suhteen lyhytnäköisenä ja moraalisesti turmelevana. (Niiniluoto 1989, 10.) Eläinsuojelutyössä keskeinen tavoite on yhä suojella eläimiä turhalta kärsimykseltä sekä edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Myös Suomen eläinsuojelulaki lähtee tästä ajatuksesta. Eläinten välineellistä käyttöä ihmisten päämääriin tai niiden tappamista sinänsä ei perinteisessä eläinsuojelujattelussa kuitenkaan yleensä aseteta kyseenalaiseksi. (Suomen eläinsuojelulaki 1996, SEYn verkkosivut 10.3.2011.)

Eläinoikeusajattelussa kyseenalaistetaan eläinten hyväksikäyttö ylipäätään ja tahdotaan luoda aivan uudenlainen suhde eläimiin sekä kohentaa eläinten eettistä asemaa yhteiskunnassa. Eläinten välineellistämisestä halutaan luopua ja tunnustaa sen sijaan

eläinyksilöiden itseisarvo. Eläinten käsittämisestä ihmisten omaisuutena halutaan päästä eroon ja asettaa kyseenalaiseksi ihmisen ylivalta suhteessa muihin eläimiin. (Francione 1996, 220–222.) Verrattuna eläinoikeusliikkeen ideologiaan perinteisten eläinsuojelujärjestöjen ajamat tavoitteet ovatkin huomattavasti maltillisempia.

Suomeen eläinoikeusajattelu rantautui vähitellen 1990-luvun alussa, mikä on kansainvälisesti katsoen melko myöhään. Singerin kirja *Animal Liberation* suomennettiin vuonna 1991. Suomenkieliseksi nimekseen kirja sai *Oikeutta eläimille*. Moni Panu Luukan (1998) graduaan varten haastattelemista suomalaisaktivisteista kertoikin kokeneensa moraalisen herätyksen ja ryhtyneensä kasvissyöjiksi tai vegaaneiksi nimenomaan luettuaan Singerin kirjan. *Oikeutta eläimille* -kirjan ja Singerin ajattelun merkitys suomalaiselle 1990-luvulla aktivoituneelle eläinoikeusliikkeelle lienee siksikin hyvin suuri, että vielä tuolloin muuta eläinetiikkaa ja eläinten oikeuksia käsittelevää kirjallisuutta ei juuri ollut suomeksi käännettynä tarjolla.

Suomessa eläinoikeusaktivismi lähti aluksi liikkeelle punk-piireistä. Vuonna 1991 perustettiin Suomen Punk Anarko Yhdistys, joka omaksui singeriläisen eläinoikeusfilosofian ja harjoitti pienimuotoista eläinoikeusaktivismia. Vuonna 1993 perustettiin Vegaaniliitto. (Luukka 1998, 48–49.) Varsinaisesti suomalaisen eläinoikeusliikkeen tarina alkoi kuitenkin vasta maaliskuussa 1995. Tällöin joukko perinteisten eläinsuojelujärjestöjen vaisuun ja kompromissihakuiseen toimintaan turhautuneita nuoria kokoontui suunnittelemaan eläinoikeusjärjestön perustamista ja sen tulevaa toimintaa. (Tuomivaara 1998, 26–33.) Olemassa olevien järjestöjen nähtiin olevan turhan byrokraattisia eikä yksittäisillä aktivisteilla koettu olevan tarpeeksi vaikuttamismahdollisuuksia. Toiminta haluttiin palauttaa takaisin ruohonjuuritasolle. Huhtikuussa 1995 perustettiin *Oikeutta eläimille* -yhdistys. (Särkisilta 2010, 4–5.)

”Mielestämme Suomeen tarvittiin järjestö, joka toisi eläinten oikeudet ja kysymyksen eläinten huonosta kohtelusta ihmisten silmien eteen, kaduille ja julkiseen keskusteluun. Eläinten asema ei ollut päivänpolttava aihe: me halusimme tehdä siitä sellaisen.” OE:n perustajajäseniin kuuluva Salla Tuomivaara (1998, 29) kuvaa uuden eläinoikeusjärjestön perustamiseen johtaneita syitä.

Oikeutta eläimille -yhdistyksen perustaminen oli merkittävä askel suomalaisen eläinoikeusliikkeen syntymisen kannalta, sillä eläinoikeusjärjestöön kuulumisen antoi aktivisteille kokemuksen toimimisesta osana eläinoikeusliikettä ja mahdollisti identifioitumisen nimenomaan eläinoikeusaktivistiksi. Oikeutta eläimille on rekisteröimätön yhdistys, mikä tarkoittaa, että sillä ei ole muodollisia toimielimiä tai luottamushenkilöitä. Yhdistys on tarkoituksellisesti halunnut pysytellä mahdollisimman hierarkiattomana ruohonjuuritason kansalaisjärjestönä. (Juppi, 2004, 27, 40.)

Eläinoikeusliikkeen sisällä vain harva luottaa parlamentaariseen kapitalismin ohjailemaan järjestelmään ja pyrkii mieluummin vaikuttamaan asioihin kansalaisjärjestöjen kautta ja omilla kulutusvalinnoillaan. Moni eläinoikeusaktivisti kannattaa vallan hajauttamista ja päätöksentekojärjestelmän jakamista pienempiin yksiköihin eikä siksi tahdo mukaan puoluepolitiikkaan. Suorempaan demokratiaan siirtyminen ja talouden ylivallan supistaminen nähdään eläinoikeusliikkeen piirissä tärkeinä asioina. Eläinoikeusliikkeessä toimivia yhdistää halu parantaa eläinten asemaa ja oltavia. Muutoin liikkeen sisälle mahtuu kuitenkin kirjava joukko erilaisia poliittisia näkemyksiä. Siksi esimerkiksi oman eläinoikeusasioita ajavan puolueen perustaminen tuntuu monen aktivistin mielestä kehnolta yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinolta. (Tuomivaara 1998, 121–123.)

Verkkosivuillaan Oikeutta eläimille kertoo yhdistyksen edustamasta ideologiasta ja tavoitteista seuraavasti:

”Oikeutta Eläimille kyseenalaistaa eläinten hyväksikäytön ajatuksen. Suhteemme eläimiin tulisi perustua vastavuoroisuuteen nykyisen yksisuuntaisen hyödyntävöittelun sijasta. Eläimillä on oikeus elämään ja omaehtoisuuteen. Eläimet ovat tuntevia ja kärsimiskykyisiä olentoja, joilla on aitoja hyvinvointivaatimuksia. Meillä on eettinen vastuu ottaa huomioon nämä vaatimukset.

Turkistarhaus, maatalouseläinten kasvatus tehotuotanto-oloissa, eläinkokeet, huvimetsästys sekä huvi- ja tehojalustus on lopetettava. Lemmikkieläinten jalostukseen, kauppaan ja ylläpitoon liittyy eläinten oikeuksien loukkauksia, joita

Oikeutta Eläimille vastustaa. Oikeutta Eläimille vastustaa myös eläinten käyttöä viihteen välineinä, kuten eläinten käyttöä sirkuksissa ja delfinaarioissa.”

(Oikeutta eläimille -yhdistyksen verkkosivut 15.3.2011.)

Heti perustamisensa jälkeen Oikeutta eläimille järjesti aktiivisesti mielenosoituksia ja muuta toimintaa. Paikallisjaostoja perustettiin pian ympäri Suomea, ensin Tampereelle ja Turkuun. Yhdistyksen järjestämien laillisten tai rauhanomaiseen kansalaistottelemattomuuteen perustuvien tempausten lisäksi osa eläinoikeusliikkeessä toimivista aktivisteista alkoi samoihin aikoihin harjoittaa suoraa laitonta toimintaa Eläinten vapautusrintaman nimissä. (Luukka 1998, 55.)

Oikeutta eläimille -yhdistyksen esikuvana on toiminut muun muassa maailman suurin eläinoikeusjärjestö People for the Ethical Treatment of Animals (PETA). PETA tunnetaan laajaa medianäkyvyyttä saaneista kampanjoistaan ja tempauksistaan, joiden tarkoituksena on nostaa eläinoikeusasiat julkisuuden agendalle. Myös Oikeutta eläimille -yhdistyksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on alusta asti ollut julkisen keskustelun herättäminen eläinoikeusasioista. Eläinoikeuksista tahdotaan tehdä yhteiskunnallinen kysymys. Tämä tarkoittaa paitsi turkistarhauksen, lihatuotannon ja koe-eläinten käytön kritiikkiä myös perustavanlaatuista pyrkimystä määritellä ihmisen ja eläimen suhde uudelleen. (Metsämäki & Nisula 2006, 290.)

Tavoitteessaan herättää keskustelua Oikeutta eläimille onnistui heti perustamisensa jälkeen. Järjestön saama julkisuus vain ei ollut aivan toivotunlaista. 1990-luvulla Oikeutta eläimille nimittäin yhdistettiin voimakkaasti turkistarhoille tehtyihin eläinten vapautusiskuihin. Yhdistyksen turkistarhaiskujen yhteydessä saama julkisuus oli pääasiassa kielteistä. Järjestön jäsenet leimattiin kettutyttöiksi ja laitonta suoraa toimintaa harjoittaviksi terroristeiksi. Sen sijaan, että yhdistys olisi onnistunut herättämään asiallista ja rakentavaa julkista arvokeskustelua eläinten oikeuksista ja turkistarhauksen eettisyydestä, huomio kiinnittyi aktivistien harjoittamaan laittomaan toimintaan ja sen tuomitsemiseen. Toisaalta radikaalin eläinoikeusliikkeen ympärille noussut kohu kuitenkin myös nosti eläinoikeusasiat pysyvästi julkiseen keskusteluun sekä innosti monia nuoria liittymään Oikeutta eläimille -yhdistykseen. (Metsämäki & Nisula 2006, 294–296.)

4.2. Eläinoikeusliikkeen laitton toiminta

Myös eläinoikeusliikkeen laittomaan suoraan toimintaan otettiin Suomessa mallia ulkomailta. Iso-Britanniassa eläinoikeusaktivistit alkoivat sabotoida metsästystä jo 1960-luvulla. 1970-luvulla brittiläisen eläinoikeusliikkeen toiminta radikalisoitui ja kritiikki kohdistettiin ketunmetsästyksen lisäksi muihinkin eläinten hyväksikäytön muotoihin. Laittomaan suoraan toimintaan keskittynyt Animal Liberation Front (ALF) perustettiin vuonna 1976 ja pian iskuista koe-eläinlaboratorioihin ja -kasvattamoihin tuli oleellinen osa eläinoikeusliikkeen toimintaa. Yhdysvalloissa ensimmäinen ALF:n nimissä toteutettu vapautusisku tehtiin vuonna 1979. Samana vuonna vapautettiin¹ eläimiä myös Ranskassa ja Hollannissa. Ruotsissa Djurens Befrielse Front teki ensimmäiset eläinten vapautusiskut kesällä 1985. Suomessa eläinoikeusaktivistit vapauttivat eläimiä turkistarhoilta ensi kertaa toukokuussa 1995. (Luukka 1998, 45.)

Vaikka suomalaiset eläinoikeusaktivistit ovatkin hakeneet toimintaansa ideoita ulkomailta, ei toimintatapoja ole kopioitu suoraan muualta vaan suomalainen eläinoikeusliike on mukauttanut toimintatapojaan Suomen oloihin ja toimintakulttuuriin sopiviksi. Täällä suoran toiminnan iskut on kohdistettu ennen muuta turkistarhoille sen sijaan, että olisi ryhdytty laajasti sabotoimaan vaikkapa juuri metsästystä. (Juppi 2004, 26–27.)

Suomalaisen eläinoikeusliikkeen suora laitton toiminta alkoi 1990-luvun puolivälissä. Vuonna 1995 Suomessa tehtiin noin 90 iskua turkisliikkeitä vastaan. Samana vuonna alkoivat myös eläinten vapautusiskut turkistarhoilla. Lisäksi loppuvuodesta poltettiin kaksi turkistarhaajien yhteisomistuksessa ollutta rehusekoittamo. Myös metsästystorneja purettiin. Seuraavana vuonna eläinten vapauttamisen rinnalla aloitettiin uudenlaiset turkistarhaiskut, joissa eläinten vapauttamisen sijaan kettujen turkit värjättiin hennalla käyttökeltomiksi turkistuottajien tarkoituksiin. Myös turkiseläinten kantakortteja ryöstettiin. Eläinoikeusliikkeen suora laitton toiminta jatkui myös seuraavina vuosina aktiivisena. Tunnetuimmaksi jääneessä Orimattilan iskussa

---

¹ Tässä tutkimuksessa käyttämäni eläinten vapauttamisen käsite on eläinoikeusliikkeen oma termi, jota ei ole mediassa tai hallinnossa yleisesti hyväksytty. Haluttaessa ottaa etäisyyttä eläinoikeusliikkeeseen voidaan eläinten vapauttamisen sijaan puhua esimerkiksi eläinten irti päästämisestä.

vuonna 1997 turkistarhaaja Markku Kuisma ampui tarhalleen tunkeutuneita aktivisteja haulikollaan. (Purmonen 1998, 261–271.)

Sabotaasia on harjoitettu Suomessa pääasiassa Eläinten vapautusrintaman (EVR) nimissä. EVR on yksittäisistä aktivisteista ja pienistä toimintaryhmistä, eli soluista, rakentuva maanalainen eläinoikeusasioita ajava verkosto, jonka esikuvana toimii brittiläinen ALF. EVR ei ole jäsenyysjärjestö, johon voisi liittyä. Sen nimissä voi vain toimia. Jokainen solu toimii itsenäisesti valitsemillaan keinoilla yhteisen asian puolesta. EVR:n solujen ei tulisi tehdä keskenään yhteistyötä, eikä omasta solusta tai sen iskuista kerrota kenellekään. Laittomilla iskuillaan EVR pyrkii vapauttamaan eläimiä turkistarhoilta tai pelastamaan niitä esimerkiksi koe-eläinlaitoksista tai tehotuotantotiloilta kotihoitoon sijoitettavaksi. Lisäksi Eläinten vapautusrintaman nimissä voidaan sabotoida ja häiritä eläinten riistoon perustuvaa liiketoimintaa, esimerkiksi tuhoamalla turkisliikkeiden tai teurastamoiden omaisuutta. Laittomissa iskuissakaan ei silti koskaan pyritä vahingoittamaan ihmisiä tai eläimiä vaan tuhot kohdistuvat pelkästään materiaan. (Juppi 2004, 42, Luukka 1998, 117–118.)

”Sabotaasi-iskuilla vastataan suoraan nykyaikaiselle talouskeskeiselle yhteiskunnalle, jossa kaiken arvo ja hyvyys mitataan rahassa. -- Taloudellinen sabotaasi viestii voimakkaasti sitä, että eläimiä riistämällä ei tule tehdä rahaa. Eläimiä hyväksikäyttämällä rakennettu omaisuus, laitokset, välineistö jne. ovat sabotööreille vapaata riistaa, sillä niiden lähtökohta on epäoikeudenmukainen.”
(Purmonen 1998, 291.)

Turhautuminen laillisen vaikuttamisen hitauteen ja tehottomuuteen on usein syynä eläinoikeusaktivistien ryhtymiselle laittomaan suoraan toimintaan. Kun aktivistien ei kerran ole mahdollista pelastaa kaikkia eläimiä, pyrkivät he pelastamaan edes ne jotka voivat. (Luukka 1998, 134.) On myös ymmärrettävää, että laittomien iskujen yhteydessä eläinoikeusasioille saatu julkisuus on monen aktivistin mielestä parempi vaihtoehto kuin että eläinoikeusasioita ei käsiteltäisi mediassa lainkaan. Laittomaan toimintaan tai kansalaistottelemattomuuteen perustuvat tempaukset ovat kuitenkin helpoin tapa kiinnittää median huomio eläinoikeusliikkeeseen ja herättää edes jonkinlaista julkista keskustelua eläinten oloista ja oikeuksista. Valitettavasti turkistarhaiskujen ja muun

sabotaasin laittomuuden korostaminen nousi 1990-luvun eläinoikeusjulkisuudessa yleensä pääasiaksi ja vei huomion varsinaiselta aktivistien ajamalta eläinoikeusasialta.

Suomalaisen eläinoikeusliikkeen näkyvimpiin hahmoihin 1990-luvulla kuulunut Joni Purmonen näkee laittoman toiminnan pienenä, mutta tärkeänä osana eläinoikeusliikkeen toimintaa. Hän ei kiellä tunteiden merkitystä omassa päätöksessään ryhtyä suoraan laittomaan toimintaan eläinten hyväksi. Purmosen tapauksessa halu toimia eläinten hyväksi myös laittomin keinoin kumpusi eläinten huonon kohtelun ja kärsimyksen aiheuttamasta surusta, epätoivosta ja myötätunnosta heikompia olentoja kohtaan. Toisaalta myös suuttumus eläimiä hyväksikäyttäviä ihmisiä kohtaan antoi pontta toimintaan. Päätökseen sabotaasiin ryhtymisestä vaikuttivat tunteiden lisäksi kuitenkin myös strategiset ja käytännölliset syyt. Laittomilla eläinten vapautusiskuilla voidaan todella pelastaa eläinyksilöitä. Lisäksi sabotaaseilla voidaan aiheuttaa taloudellista vahinkoa, joka voi parhaimmillaan johtaa eläinten riistoon perustuvan liiketoiminnan kannattamattomuuteen. Laiton toiminta on myös yksi tapa herättää julkista keskustelua ja kiinnittää ihmisten huomio eläinten kohtelun törkeimpiin epäkohtiin. (Purmonen 1998, 223, 229.)

Oikeutta eläimille -yhdistys ei harjoita laitonta toimintaa lukuun ottamatta avointa ja rauhanomaista kansalaistotelemattomuutta. Laittomassa suorassa toiminnassa on aina kyse yksittäisten eläinoikeusaktivistien päätöksestä rikkoa lakia. Toisin kuin perinteiset eläinsuojeluyhdistykset Oikeutta eläimille ei missään vaiheessa jyrkästi tuominut eläinoikeusaktivistien laitonta toimintaa. Yhdistyksen sisällä on kuitenkin eriäviä mielipiteitä hyväksyttävistä ja kannatettavista toimintakeinoista. 1990-luvun turkistarhaiskujen yhteydessä Oikeutta eläimille ilmoitti kannakseen ”*emme tuomitse, mutta emme myöskään yllytä tai rohkaise*”. Kuitenkin medialle antamissaan haastatteluissa yhdistyksen monet aktivistit ilmoittivat tukevansa henkilökohtaisesti laittomia iskuja eläinoikeuksien puolesta. (Purmonen 1998, 221.)

Mielikuva Oikeutta eläimille -yhdistyksestä laittomuuksiin syyllistyvien aktivistien järjestönä vahvistui itsenäisyyspäivän aattona vuonna 1997, kun turkistarhaiskusta kiinni jääneet henkilöt osoittautuivat Oikeutta eläimille -yhdistyksen aktiiveiksi. Yhdistys kärsi vakavista uskottavuusongelmista, kun kaikkiaan kolme yhdistyksen perustajajäsentä jäi kiinni suorasta laittomasta toiminnasta. Tämä sai Oikeutta eläimille

-yhdistyksen näyttämään julkisuudessa lähinnä EVR:n peitejärjestöltä. Yhdistyksen maine laittoman toiminnan harjoittajana sinetöityi, kun Orimattilan tapauksen jälkeen moni yhdistyksestä tuttu kasvo esiintyi julkisuudessa EVR:n tukiryhmän nimellä. (Metsämäki & Nisula 2006, 298.)

Laittoman toiminnan keräämästä mediahuomiosta huolimatta enemmistö eläinoikeusaktivisteista on valinnut toimintatavakseen avoimen vaikuttamisen laillisin keinoin. Eläinoikeusliikkeen laillinenkin toiminta on kuitenkin melko räväkkää verrattuna perinteiseen suomalaiseen kansalaistoimintaan. Pitää kuitenkin muistaa, että uutiskynnyksen ylittävien mielenosoitusten ja muiden näkyvien ja radikaalien tempausten lisäksi eläinoikeusliikkeen toimintaan kuuluu paljon muutakin. Suurin osa OE:n toiminnasta on pitkäjänteistä perinteistä järjestötoimintaa. Maailmaa muutetaan eläinystävällisempään suuntaan yhä ennen muuta tietoa jakamalla ja eläinoikeusasioista keskustelemalla. (Tuomivaara 1998, 179–180.)

2000-luvulla sabotaasista ja eläinten vapautusiskuista on tullut eläinoikeusliikkeessä koko ajan harvinaisempia toimintamuotoja. Sabotaasin sijaan eläinoikeusaktivistit ovat viime vuosina keskittyneet ennen muuta investigaatiokampanjoihin, eli eläinten olojen kuvaamiseen tehotuotantotiloilla ja tämän materiaalin julkaisemiseen näyttävissä mediakampanjoissa.

Esikuvat investigaatiokampanjoille haettiin ulkomailta. Salakuvaamiseen kannusti myös suomalaisen kuvamateriaalin puuttuminen eläinoikeus- ja kasvisruokakampanjoissa. Todisteet eläinten huonoista oloista kotimaassa ovat tarpeen, koska muutoin ihmiset tapaavat helposti ajatella, että tuotantoeläinten olot Suomessa ovat paremmat kuin muualla maailmassa. (Saarikoski 2010, 16–18.)

Sikatehtaat-kampanjan videoita kuvannut Karry Hedberg kommentoi Animalia-lehdessä salakuvaamisen motiiveja seuraavasti:

”Kotimaisista kuvista ja videoista on ollut huutava pula. Infopöydillä on joutunut esittelemään ulkomaista materiaalia tai hajanaisia vanhoja valokuvia suomalaisilta tiloilta. Oli selvää, että ihmisten herättämiseksi tarvittiin tuoreita kuvia suomalaisilta sikatiloilta.” (Suhonen 2010, 8.)

Eläinoikeusaktivisti Aura Kalli (2010, 18) puolestaan kertoo kuvauskampanjoiden taustasta näin:

”Eläinoikeusliikkeen sisällä oltiin jo pidemmän aikaa pohdittu, miten tuoda näkyväksi yksi eläinteollisuuden suurimmista ja arkipäiväisimmistä alueista: tuotantoeläimet. Koska monet tuntuivat ajattelevan, että maito tulee purkista ja liha kaupan hyllyltä, haluttiin näyttää mistä ja millaisista olosuhteista eläinperäiset tuotteet todella tulevat. Juuri siksi eläintilat päätettiin alun perin kuvata.”

Ajatus salakuvauskampanjoista ei ole aivan uusi, sillä ”eläinten auttaminen valokuvaamalla” on kuulunut vapautusiskujen ja sabotaasin ohella ALF:n toimintatapoihin alusta asti. Suomessa tästä aktivismin muodosta innostuttiin kuitenkin toden teolla vasta vuonna 2007. Sitäkin ennen turkistarhoilla oli kyllä kuvattu salaa, mutta näitä kuvia ja videoita ei tuotu julkisuuteen vaan ne toimivat lähinnä aktivistien omaa motivaatiota lisäävänä aineistona. (Luukka, 1998, 114.)

Vaikka eläinoikeusliikkeen laittomia toimintamuotoja ei salakuvausta lukuun ottamatta ole Suomessa viime vuosina juuri harjoitettukaan, nousevat lait, laillisuus ja laittomuus yhä eläinoikeuskeskustelussa jatkuvasti esiin. Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila puolusteli talvella 2010 turkistarhausta julkisuudessa sillä, että se on laillinen ammatti. Eläinoikeusaktivisteja puolestaan kritisoidaan usein juuri siitä, että tunkeutuessaan eläintiloille he syyllistyvät kotirauhan rikkomiseen. Turkistarhakohun aikaan aktivisteja syytettiin myös siitä, että he eivät olleet heti ilmoittaneet viranomaisille turkistilojen eläinsuojelurikkomuksista. Aktivistien syyttäminen eläinrääkkäyksestä on tuttua jo 1990-luvulta, kun vapautettujen turkiseläinten kerrottiin kärsivän avuttomina luonnossa enemmän kuin vankeudessa ja toisaalta aiheuttavan vapaudessa harmia muulle luonnon eläimistöille.

Usein eläinoikeusliikkeen vastapuoli tuntuu unohtavan, että lait voivat olla huonoja ja että se mikä on laillista, ei välttämättä ole oikein. Onneksi lakeja on mahdollista muuttaa. Eläinoikeusliikkeen, niin kuin kansalaistoiminnan muutenkin, tarkoituksena onkin usein nimenomaan kiinnittää huomio johonkin epäoikeudenmukaiseen kohtaan laissa.

4.3. Eläinoikeusliike julkisuudessa

Eläinoikeusliike on keskeinen ja näkyvä osa Suomessa 1990-luvulla nousutta radikaaliliikehdinnän aaltoa. Se edustaa uuden politiikan toimintakulttuuria. Uudessa politiikassa korostuvat ei-materiaaliset arvot, henkilökohtaisuus, aktiivinen kansalaisuus, osallistuminen ja itsensä toteuttaminen. Edustuksellisen demokratian ja puoluepolitiikkaan hakeutumisen sijaan kuluttaminen ja elämäntapavalinnat ovat uudenlaisen politikoinnin välineitä. Myös mediajulkisuus on tärkeää eläinoikeusliikkeen kaltaiselle uudelle politiikalle. Julkisella keskustelulla liikkeen tärkeiksi kokemista asioista on mahdollista vähitellen muuttaa kansalaisten arvomaailmaa ja poliittista tietoisuutta. Uusien liikkeiden poliittinen toiminta perustuu henkilökohtaisesti otettujen, mutta yhteisölliseen elämään vaikuttavien epäkohtien nostamiseen julkiseksi ongelmaksi. (Lundblom & Rinne 2003, 181–184.)

Puoluepolitiikan heikennyttyä ja mediajulkisuuden tultua yhä keskeisemmäksi poliittisen toiminnan areenaksi nostavat erilaiset kansalaisten epäviralliset toimintaryhmät politiikan agendalle yhä uusia teemoja. Mediajulkisuudessa erilaiset ryhmät politisoivat asioita, kamppailevat yhteiskunnallisen todellisuuden ja ongelmien määrittelystä, haastavat hallitsevat kulttuuriset merkitykset ja tarjoavat tilalle uusia diskursseja sekä pyrkivät määrittelemään liikkeensä identiteettiä ja hakemaan toiminnalleen ja tavoitteilleen kannatusta. (Juppi, Peltokoski & Pyykkönen 2003, 269 - 272.) Jotta eläinoikeusliike voisi saada tukea ajamilleen radikaaleille muutoksille, tulee sen onnistua vaikuttamaan koko yhteiskunnan arvoperustaan, eettisiin näkemyksiin sekä käsitykseen eläinten asemasta ja oikeuksista (Juppi 2003, 145).

Tapoja median hyödyntämiseen eläinoikeustyössä ja julkisen keskustelun herättämiseen eläinoikeusasioista onkin mietitty ympäri maailmaa. Karen Dawn (2006) katsoo, että palautteen antaminen mediavälineille on hyvä tapa vaikuttaa mediasisältöihin. Negatiivinen palaute eläinten hyväksikäytöstä kriittikittömästi raportoivista jutuista ja toisaalta positiivinen palaute eläinten kärsimyksen paljastavista ja eläinten hyvään kohteluun kannustavista jutuista ovat tapoja vaikuttaa mediasisältöjen muuttumiseen eläinten oikeuksia kunnioittavampaan suuntaan. (Dawn 2006, 196.)

Laiton toiminta ja eläinoikeusliikkeen shokeeraavat kampanjat voivat joskus kääntyä osin myös itseään vastaan. Toisaalta ilman shokkiefektiä toteutetut eläinoikeuskampanjat jäävät yleensä mediassa huomiotta. Eläinoikeusjärjestö PETA:n mediastrategiaksi onkin vakiintunut, että ensin julkaistaan jotain pöyristyttävää materiaalia, joka kiinnostaa journalisteja ja nostaa eläinoikeusasiat otsikoihin. Sen jälkeen PETA vastaa kirjeillään kampanjan uutisointiin ja kertoo lisää eläinten kärsimyksen yksityiskohdista. Kohun yhteydessä lehdet ovat nimittäin yleensä halukkaita julkaisemaan näitä eläinoikeusliikkeen tekstejä näkyvilläkin paikoilla. Eläinoikeusasioiden ollessa tapetilla ovat eläinoikeusaktivistit myös kysytyjä vieraita esimerkiksi television keskusteluohjelmiin. (Dawn 2006, 199–202.)

Dawn huomauttaa, että eläinoikeusliikkeen tulee käyttää kaikki tilaisuudet eläinoikeusasian ajamiselle välittämättä liikaa siitä, millaista julkisuutta se eläinoikeusliikkeelle tuo. Dawnin mukaan siis myös laittomaan suoraan toimintaan ja sabotaasiin liittyvä julkisuus kannattaa hyödyntää ja on käännettävissä eläinoikeusliikkeen eduksi. Tämä tapahtuu suuntaamalla huomio sabotaasin syihin ja eläinten kärsimykseen iskujen kohteeksi joutuneiden ihmisten kärsimyksen sijaan kommentoimalla iskuihin liittyviä uutisia eläinoikeusjärjestöjen kannanotoilla ja aktivistien mielipidekirjoituksilla. (Dawn 2006, 199–202.)

Julkisuuden hyödyntäminen on siis yksi keskeinen eläinoikeusliikkeen poliittisen toiminnan tapa. Julkisuuden tarvetta lisää se, että eläinoikeusliikkeellä on vain vähän taloudellisia resursseja. Kampanjoiden onnistumista voidaankin arvioida suhteessa saavutetun julkisuuden määrään. Nimenomaan julkisuuden kautta eläinoikeusliikkeen on mahdollista tehdä tilaa kysymyksille, joita ei ole ennen mielletty poliittisiksi. Huomion saamiseksi eläinoikeusliikkeen toimintamuotojen tulee olla massamuotoisia, radikaaleja, innovatiivisia tai kaikkea näitä yhdessä. (Lundblom & Rinne 2003, 199–200.)

Vaikka yhteistyö valtamedian kanssa on tärkeää eläinoikeusasioita koskevan julkisen keskustelun edistämiseksi, suhtaudutaan eläinoikeusliikkeessä valtamediaan varsin kriittisesti. Oikeutta eläimille -yhdistyksen identiteettiä gradussaan tutkinut Juhana Kokkonen (2003) katsoo valtamedian lukeutuvan itse asiassa eläinoikeusliikkeen vihollisiin. Etenkin 1990-luvun turkistarhausiskuihin liittyvä uutisointi näyttäytyi

eläinoikeusliikkeen näkökulmasta yksipuolisena ja lähdekritiikittömänä. Itseen Oikeutta eläimille sen sijaan pitää faktatietoon ja totuuteen väitteensä perustavana tiedonvälittäjänä ja vastavoimana kritiikittömälle ja totuutta vääristelevälle valtamedialle. (Kokkonen 2003, 73–74.)

Myös Rasimuksen (2006) väitöskirjaansa varten haastattelemat aktivistit kritisoivat valtamediaa, mutta tunnustivat sen tärkeän aseman yhteiskunnallisen keskustelun areenana. Vaikka valtamedian katsottiin toimivan välillä epäoikeudenmukaisesti, nähtiin sitä vastaan taistelu turhaksi resurssien haaskaukseksi ja vallitsevaan tilanteeseen sopeutuminen koettiin järkevämpänä. Tämä median toimintalogiikkaan mukautuminen merkitsee muun muassa sopeutumista median lyhyen aikajänteen toimintarytmiin, tapahtumakeskeisyyteen ja uutiskriteereihin. Tästä seuraa, että eläinoikeusliikkeen toimintaa organisoidaan aiempaa tietoisemmin ja jo lähtökohtaisesti median tarpeita ja odotuksia silmällä pitäen. (Rasimus 2006, 200–202, 225–226.)

Eläinoikeusliikkeen pyrkimys julkisen keskustelun herättämiseen on osa kehitystä, jossa julkisuudesta on muodostunut yhä keskeisempi politiikan areena. Samaan aikaan kansalaistoiminnan erilaiset muodot ovat vallanneet alaa perinteiseltä puoluepolitiikalta. Uudet yhteiskunnalliset liikkeet pyrkivätkin nykyisin vaikuttamaan poliittisten päättäjien sijaan ensisijaisesti julkiseen mielipiteeseen. Tätä nykyä media näyttäytyy areenana, jossa kansalaisryhmät kohtaavat toisensa, muut kanssaihmiset, poliittiset päätöksentekijät ja protestin kohteet. Aiemmin poliittisia teemoja nostettiin julkiseen keskusteluun puolueiden kautta, mutta nyt kansalaisjärjestöt tavoittelevat viranomaisten ja päättäjien huomiota suoraan mediajulkisuudessa. (Juppi, Peltokoski & Pyykkönen 2003, 269–272.)

Yhteiskunnallista todellisuutta määritellään ja merkityksellistetään nykyään ennen muuta mediassa ja myös näkyvä poliittinen kamppailu käydään mediajulkisuudessa. Yhteiskunnalliset liikkeet toimivatkin yhä enemmän mediavälitteisesti. Ne kohtaavat niin kannattajansa kuin vastustajansakin median välityksellä. (Rasimus 2006, 198.)
Julkisuus tarjoaa yhteiskunnallisille liikkeille myös mahdollisuuden luoda mielikuvaa itsestään ja vastustajistaan sekä kasvattaa luottamusta asiantuntemukseensa edustamistaan asioista. Tehokkaaseen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ei nykyään tarvita välttämättä isoja kansanjoukkoja vaan olennaisempaa ovat tehokkaat

tiedotuskanavat vaihtoehtoisen tiedon levittämiseen sekä asiantuntemus tarkasteltavista teemoista ja toisaalta median hyödyntämisestä. (Ilmonen 1998, 37, 30–31.)

Internet ja sosiaalinen media ovat tuoneet uudenlaisia mahdollisuuksia eläinoikeusliikkeen edustamalle vastajulkisuudelle ja helpottaneet eläinoikeusaktivistien tiedotustyötä. Facebookin ja Twitterin kaltaiset sosiaalisen median sovellukset tekevät eläinoikeusaiheisten uutisten ja linkkien jakamisesta vaivatonta. Sosiaalisesta mediasta on huomattavaa apua myös esimerkiksi mielenosoitusten järjestämisessä ja nimien keräämisessä adresseihin. Lisäksi kuvauskampanjoiden kohdalla internet on tietysti tärkeä väline jo siitä syystä, että OE:n kampanjasivut toimivat salaa kuvattujen videoiden ja valokuvien keskeisimpänä julkaisukanavana.

Mediajulkisuuden merkityksen kasvu politiikassa on kansalaisjärjestöjen kannalta myönteinen asia ja uusi mahdollisuus. Mediajulkisuuden areenalle pääsy on paljon useampien toimijoiden ulottuvilla kuin perinteisen parlamentaarisen politiikan areenat. Toki julkisuuteen pääsy ei ole vielä mikään itsestänselvyys vaan huomiosta pitää taistella. Lisäksi siitä, kuinka uusi poliittinen ryhmä julkisuudessa esitetään, käydään mediassa kamppailua. Erityisesti eläinoikeusliikkeen kaltaisten radikaalien kansalaisliikkeiden kohdalla tämä on haastavaa, kun valtamedia puhuu niistä tavallisesti käyttäen marginalisoivia diskursseja, joista tulee julkisuudessa helposti hegemonisia. (Juppi, Peltokoski & Pyykkönen 2003, 269–272.)

1990-luvulla eläinoikeusliikkeen julkisuus oli täysin hallitsematonta. Iskuja seurannut laaja valtakunnallinen julkisuus yllätti täysin sekä iskujen tekijät että muut eläinoikeusliikkeessä toimivat aktivistit, joille jo iskut itsessään olivat tulleet yllätyksenä (Rasmus 2006, 211). Vaikka eläinoikeusliike sai paljon palstatilaa sanomalehdissä, sai se vain harvoin omia merkityksiään esiin julkisuudessa. Sen sijaan eläinoikeusaktivistit suljettiin pitkälti vakavasti otettavan julkisen keskustelun ulkopuolelle. Turkistarhaiskuja pyrittiin selittämään mediassa jos jonkinlaisilla tavoilla. Aktivistien toiminnan epäiltiin olevan ulkomailta käsin johdettua, järjestäytyneitä ja vaarallista. Uutta ilmiötä käsiteltiin mediassa ennen muuta nuorten häiriökäyttäytymisenä, jonka syynä pidettiin työttömyyttä, turhautumista ja syrjäytymistä. (Tuomivaara 1998, 43–44.)

Pirita Jupin (2004) tutkimus osoitti, että 1990-luvulla mediajulkisuus rakensi eläinoikeusliikkeestä marginalisoivaa kuvaa. Mediassa keskityttiin varsinaisten eläinoikeuskysymysten sijaan lähinnä eläinoikeusliikkeen laittomiin toimintatapoihin ja eläinoikeusliikettä määriteltiin pääasiassa muiden kuin eläinoikeusaktivistien toimesta. Erityisesti poliisi nousi Jupin aineistossa keskeiseksi eläinoikeusjulkisuuden määrittelijäksi. Eläinoikeusaktivistit pääsivät kyllä itsekin kohtuullisen usein ääneen mediajulkisuudessa, mutta vielä useammin he esiintyivät jutuissa julkisuuden kohteina jonkun muun kuvatessa ja tulkittaessa heidän toimintaansa. Turkistarhauselinkeinon edustajat sen sijaan pääsivät määrittelemään eläinoikeusliikettä mediajulkisuudessa oleellisella tavalla. Lisäksi toimittajat itse ottivat aktiivisesti osaa eläinoikeusliikkeen määrittelyyn.

Eläinoikeusliike näkyi turkistarhaiskujen ja kettutyttökohun jälkeen 2000-luvun alkuvuosina huomattavasti 1990-luvun jälkipuoliskoaa vähemmän valtamediassa. Syksyllä 2007 eläinoikeusasiat kuitenkin nousivat jälleen esille. Tällä kertaa Oikeutta eläimille -yhdistys nousi julkisuuteen aivan erilaisessa valossa kuin 1990-luvulla. Järjestö oli kehittänyt mediastrategiaansa huomattavasti ammattimaisempaan suuntaan. Enää eläinoikeusaktivistit eivät joutuneet median riepoteltavaksi. Päinvastoin nyt entiset kettutyötö hallitsivat mediaa ja järjestönsä saamaa julkisuutta. Tuotantoeläinten karuista oloista kertovat kuvat herättivät runsaasti keskustelua mediassa ja mikä tärkeintä huomio kiinnittyi tällä kertaa nimenomaan eläinasiaan eläinoikeusliikkeen toimintamuotojen ja aktivistien eksoottisen elämäntavan ihmettelyn sijaan.

Toimittajat ovat analysoineet ja kiitelleet useissa jutuissa eläinoikeusliikkeen investigaatiokampanjoiden ammattimaista mediastrategiaa. Tehotuotanto-kampanjan yhteydessä aktivistien tulkittiin kasvaneen aikuisiksi (esim. Mäkinen 2007). Myös Sikatehtaat- ja Tarhauskielto-kampanjoiden toteutusta analysoitiin mediassa ylistävään sävyyn. Vaikuttaakin siltä, että eläinoikeusliikkeen viime vuosien salakuvauskampanjat on tulkittu julkisuudessa pikemminkin tutkivaksi journalismiksi kuin terrorismiksi.

Oikeutta eläimille -yhdistyksen keväällä 2010 julkaisemassa oman järjestölehtensä 15-vuotisjuhlanumerossa eläinoikeusaktivisti Akuliina Saarikoski pohtii syitä kuvauskampanjoiden onnistumiselle. Hänen mukaansa kampanjoiden ”massiivinen määrä substanssia” ja uutisoitavan asian merkittävyys tekivät kampanjasta menestyksen.

Toisena syynä kampanjoiden onnistumiseen Saarikoski pitää aktivistien toimivia mediastrategioita, jotka edellyttivät poliittista analysointia. Yhteistyö samoihin päämääriin pyrkivien tahojen kanssa ja toisaalta vastustajien taktiikoiden ennakointi sekä materiaalin julkaiseminen vähitellen ja nopea reagointi julkisen keskustelun käännteisiin osoittautuivat hyväksi tavaksi toimia. (Saarikoski 2010, 17.)

5. JOURNALISMIN ROOLI YHTEISKUNNALLISISSA KIISTOISSA

5.1. Yhteiskunnan medioituminen

Yhteiskunta on muuttunut yhä mediavälitteisemmäksi. Yhteiskunnallinen keskustelu on olemassa vasta kun se huomioidaan mediassa. Medialla on keskeisempi rooli kansalaisten ja poliittisen järjestelmän välissä kuin koskaan aikaisemmin. Nykyään lähes kaikkea yhteiskunnallista toimintaa luonnehtii kiinteä suhde mediajulkisuuteen. Yksittäiset ongelmat ratkaisuvaihtoehtoineen nousevat poliittiselle agendalle yhä useammin nimenomaan mediajulkisuuden välityksellä. (Rasmus 2006, 226.)

Risto Kunelius, Elina Noppari ja Esa Reunanen tarkastelevat tutkimuksessaan *Media vallan verkoissa* (2010) median valtaa päättäjien näkökulmasta. Median merkitys yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja sitä ohjaavassa keskustelussa on epäilemättä kasvanut. Medialla on entistä enemmän valtaa ja julkisella keskustelulla on yhä tärkeämpi rooli vireillä olevien asioiden päätösvalmisteluissa. Tätä median merkityksen kasvamista vallankäytössä kutsutaan medioitumiseksi. Median ajatellaan olevan entistä tärkeämpi väline ihmisten ja erilaisten vallan instituutioiden välillä. Toisaalta usko median merkityksen kasvuun heijastuu myös päätöksentekoon, sillä median sisällöt näyttävät päätöksentekijöille yleisenä mielipiteenä. (Kunelius, Noppari & Reunanen 2009, 22, 48–50.)

Yhteiskunnan medioitumista voidaan lähestyä vaikutustutkimuksen, kriittisen teorian ja median välineluonteen näkökulmista. Vaikutustutkimuksessa median valta nähdään vaikutuksena yleisön tietoihin, mielipiteisiin, asenteisiin tai käyttäytymiseen. Media tuottaa ja hallitsee yleistä mielipidettä. Medialla on myös valtaa vaikuttaa siihen, mistä aiheista käydään julkista keskustelua, mistä asioista ihmisillä ylipäätään on mielipiteitä ja mitkä asiat milloinkin koetaan tärkeimmiksi. Lisäksi media vaikuttaa ihmisten asenteisiin kehystämällä ja jäsentämällä asioita samoilla itseään toistavilla tavoilla. Median vallan käyttöä erilaisten aiheiden käsittelyssä voidaan siis tarkastella tutkimalla aihetta koskevia mediasisältöjä. (Kunelius ym. 2009, 51.)

Kriittinen teoria näkee median pönkittävän vallan ideologiaa. Media on riippuvainen markkinoista ja muista vallan rakenteista ja vallan resurssien epätasaisen jakautumisen vuoksi myös media toimii epädemokraattisesti. Medioituminen on markkinoitumista ja markkinoiden vallan ja poliittisen vallan ollessa toisiinsa kytköksissä medioitumisesta seuraa entistä sulkeutuneempi ideologinen maisema. Toisaalta kriittisessä teoriassa katsotaan symbolisen vallan edellyttävän toimiakseen aina jonkinlaista puhuttelusuhdetta. Tästä seuraa, että median logiikkaan kuuluu aina myös mahdollisuus kyseenalaistaa vallan ideologia ja agendat. (Kunelius ym. 2009, 51–52.)

Median valtaa voi lisäksi tarkastella myös median välineluonteen näkökulmasta. Erilaiset mediatekniikat lyövät leimansa oman aikansa kulttuuriin ja institutionaalisiin suhteisiin. Viestintävälineisiin teknisinä sovelluksina sisältyy potentiaalia, joka voi muuttaa yhteiskunnallisia rakenteita, instituutioiden sisäisiä käytäntöjä ja instituutioiden välisiä suhteita. Medioiden välinepotentiaaliin kohdistuu kuitenkin aina erilaisia sääntelyn, kontrollin ja kulttuurisen vastaanoton ja soveltamisen mekanismeja, joilla rajataan mediavälineiden yhteiskunnallista vaikutusta. (Kunelius ym. 2009, 53.)

5.2. Journalismi ja yhteiskunnallinen muutos

Journalismilla on tärkeä rooli uusien yhteiskunnallisten aiheiden ja ideoiden käsittelyssä ja nimeämisessä. Heikki Luostarinen ja Turo Uskali (2006) ovat tutkineet, miten suomalainen journalismi suhtautuu yhteiskunnalliseen muutokseen ja käsittelee sitä. Joukkoviestintä voi sekä ehkäistä että edistää uusien ideoiden leviämistä. Tukeutuessaan vakiintunutta valtaa käyttäviin ja nykyisiä rakenteita puolustaviin lähteisiin journalismi tukee ja varmistaa yhteiskunnan pysyvyyttä ja muuttumattomuutta. Vaihtoehtoisia näkemyksiä edustavat ryhmät eivät tavallisesti pääsekään kovin helposti ääneen. Toisaalta journalismi voi toimia myös voimana, joka rohkaisee ja edistää yhteiskunnallisia muutoksia, sillä journalismille tyypillisiä piirteitä ovat uuden ja erilaisen etsiminen, konfliktien korostaminen ja tulevaisuuden trendien ennustus. (Luostarinen & Uskali 2006, 198.)

Journalismissa tapahtuvat muutokset ovat hitaan prosessin tulos. Järjestelmässä on paljon konservatiivisia piirteitä, jotka houkuttelevat tekemään turvallista ja ketään

loukkaamatonta journalismia. Mediassa pyritään ennakoimaan yleisön odotuksia ja lisäksi uutistuotannon rutiinit ohjaavat journalismia. Tästä syystä kansalaisjärjestöjen julkisuuteen nostamat kysymykset ja niistä käytävä julkinen keskustelu ovatkin tärkeitä mediamaiseman monipuolisuuden ja demokratian toimivuuden kannalta. (Luostarinen & Uskali 2006, 199–201.)

Luostarisen ja Uskalin tarkastelemina esimerkkeinä yhteiskunnallisista muutoksista, joihin journalismi on viime vuosikymmeninä joutunut reagoimaan ja harkitsemaan omaa suhtautumistaan, ovat ympäristöasiat ja 1990-luvulta alkaen lisääntynyt maahanmuutto. Ympäristöasioista tuli 1970-luvulla uutisaihe ja 1980-luvulla ympäristöuutisten määrä kasvoi merkittävästi. Ympäristöjärjestöt ja niiden ympärille rakentunut poliittinen toiminta vaikuttivat ympäristöasioista käytävään julkiseen keskusteluun. Muualta maailmalta oppinsa hakenut suomalainen ympäristöliike tunsii journalismin tavan rakentaa uutisia, mikä näkyi esimerkiksi Greenpeacen tavoissa hankkia toiminnalleen ja tempauksilleen mediahuomiota. (Luostarinen & Uskali 2006, 185–186.)

Suomen valtajulkisuudessa kehitettiin 1960-luvulla tapoja, joilla valtakulttuurin kyseenalaistavat liikkeet onnistuttiin marginalisoimaan turvallisesti ilman, että ne olisi kuitenkaan tyystin sysätty yhteiskunnan ulkopuolelle. (Luostarinen & Uskali 2006, 185–186.) Tapani Suominen (1997) tutki väitöskirjassaan 1960-luvun opiskelijaradikalismia Suomessa, Norjassa ja Länsi-Saksassa. Hänen mukaansa nimenomaan median suhtautuminen radikalismiin oli avainkysymys sekä radikaaleille että heidän vastustajilleen. Suomessa ja Norjassa radikaali vasemmisto pyrittiin integroimaan muuhun yhteiskuntaan toisin kuin Länsi-Saksassa, jossa käytetyt kovat otteet radikalisoivat opiskelijaliikettä entisestään. Länsi-Saksan tiedotusvälineet suhtautuivat vihamielisesti radikaaleihin, kun suomalaisten tiedotusvälineiden suhtautuminen oli lähinnä uteliasta ja ironista. Myöskään julkisuuskyynnys suomalaiseen mediaan ei ollut kovin korkea vaan radikaalit saivat äänensä melko helposti kuuluviin. Tämä vaikutti luultavasti suomalaisen opiskelijaradikalismin väkivallattomuuteen, kun suoraan laittomaan toimintaan ja väkivaltaisiin iskuihin ei ollut ainakaan kommunikaationäkökulmasta tarvetta. (Suominen 1997, 424–431.)

1990-luvun puolivälissä Suomessa herännyt eläinoikeusliike asetti journalismin uuteen tilanteeseen harjoittaessaan aiemmista kansalaisliikkeistä poiketen sabotaasia ja omaisuuteen kohdistuvaa väkivaltaa (Luostarinen & Uskali 2006, 186). Tarhaiskut loukkasivat valtakulttuuria kolmella tavalla. Omaisuuteen ja lailliseen elinkeinon harjoittamiseen kohdistuneet sabotaasi-iskut rikkoivat maltillisen ja järjestäytyneen kansalaistoiminnan kansallista ihannetta. Pelättiin, että väkivaltaan turvautuva terrorismi teki tuloaan Suomeen. Eläinten vapautusiskut uhmasivat myös yhteiskunnan virallisesti määrittelemää yksityisyyden ja omaisuuden suojaa. Lisäksi tarhoille iskeneet eläinoikeusaktivistit kyseenalaistivat valtakulttuurissa itsestäänselvyyksinä näyttäytyviä käsityksiä ihmisen oikeudesta hyväksikäyttää eläimiä välineellisesti. (Konttinen & Peltokoski 2004, 7.)

5.3. Moraalinen paniikki journalismin reaktiona

1990-luvun eläinoikeusliikkeestä mediajulkisuudessa tuotettua kuvaa tutkinut Pirita Juppi (2004) tarkastelee median reaktiota eläinoikeusliikkeeseen moraalisen paniikin käsitteen avulla. Jupin tutkimus osoittaa, että suomalaisen journalismin reaktio eläinoikeusliikkeeseen on itse asiassa varsin lähellä moraalisen paniikin teoriassa hahmoteltua ideaalityyppiä. (Juppi 2004, 226–227.)

Moraalinen paniikki syntyy ja elää diskursseissa, joissa määritellään paniikin kohteena olevaa uhkaa, tässä tapauksessa eläinoikeusliikettä, ja samalla tätä uhkaa vastaan puolustautuvaa moraalista yhteisöä. Diskursseissa representoidaan eläinoikeusliikettä ja määritellään keitä eläinoikeusaktivistit ovat sekä samalla tuotetaan eläinoikeusliikkeen vastapuolta edustavan yhteisön identiteettiä. Moraalinen paniikki ilmenee mediajulkisuudessa käytynä kamppailuna ja pyrkimyksenä etuoikeuttaa tietty määritelmä eläinoikeusliikkeestä. Julkisuudessa siis määritellään yhteisön moraalisia rajoja, sitä mitä yhteiskunnassa pidetään hyväksyttävänä ja oikeana, ajamalla vastoin yhteisiä pelisääntöjä toimivat eläinoikeusaktivistit yhteiskunnan ulkopuolelle. (Juppi 2004, 226–227.)

Eläinoikeusliikkeeseen kytkeytyvän moraalisen paniikin avaintapahtumana olivat ensimmäiset Pohjanmaan turkistarhoille kohdistuneet eläinten vapautusiskut alkukesällä

1995. Alussa eläinoikeusliikkeeseen liittyvä mediajulkisuus oli epämääräistä ja spekuloidua, koska tekijöistä ei ollut tietoa ja koko eläinoikeusajattelu ja suora laiton toiminta kansalaisaktivismiin muotona olivat suomalaisille vieraita ilmiöitä. Eläinoikeusaktivismi herätti kuitenkin julkisuudessa heti alussa huolta, paheksuntaa ja siihen suhtauduttiin tuomitsevasti. Aktivistien katsottiin loukanneen yhteisön moraalista järjestystä rikkomalla lakia ja sen lisäksi vielä toimimalla avoimuuden ja vastuunkantamisen periaatetta loukaten. Uusi ilmiö haluttiin heti tunnistaa ja ottaa haltuun kategorisoimalla tuntematon uhka yksiselitteisesti ja mustavalkoisesti. Eläinoikeusliikkeen moniselitteisyys lisäsi tätä uuden uhkaavan ilmiön määrittelemisen tarvetta entisestään. (Juppi 2004, 230–231.)

Eläinoikeusjulkisuuden alkuvaiheen ilmiön kartoittamisen, tulkitsemisen, selittämisen ja määrittelyn prosessi loivat ne eläinoikeusliikettä koskevan diskursiivisen kamppailun asetelmat, joista julkista keskustelua jatkossakin käytiin. Eläinoikeusliikkeestä tuotettu kuva kyllä jonkin verran monipuolistui tulevina vuosina, mutta samat diskurssit hallitsivat silti eläinoikeuskeskustelua koko 1990-luvun ajan. Eläinoikeusliikkeeseen suhtauduttiin intensiivisesti ja suurella emotionaalisella latauksella. Aktivistien tekemisiin reagoitiin yhä herkemmin ja liikkeen tulevaisuudesta esitettiin yliampuvia tulkintoja. (Juppi 2004, 271.)

Moraalisen paniikin käynnistäjinä toimivat etenkin henkilökohtaisia etujaan ja sosiaalista statustaan puolustavat turkistarhaajat, heidän etujärjestönsä ja toisaalta moraalista järjestystä vartioineet toimittajat. Myös poliisit olivat mukana moraalisen paniikin luomisessa, koska heitä käytettiin eläinoikeusjulkisuudessa usein asiantuntijoina, joiden tulkintoja eläinoikeusliikkeen aiheuttamasta uhasta vain harvoin kyseenalaistettiin. (Juppi 2004, 239–240.)

Eläinoikeusliikkeeseen liitetty moraalinen paniikki nousi 1990-luvun mediajulkisuudessa esiin aina laittomien iskujen jälkeen ja vaikei välillä, vaikei tyystin unohtunutta. Koettuun uhkaan ehdotettiin ratkaisuksi kontrollin kiristämistä ja aktivistien toiminnan rajoittamista lainsäädännöllä, mutta käytännössä ongelma ratkaistiin kuitenkin pikemminkin symbolisella tasolla sulkemalla eläinoikeusliikkeen edustajat yhteiskunnan ja vakavasti otettavan keskustelun ulkopuolelle sekä vahvistamalla yhteisön moraalista järjestystä. (Juppi 2004, 271–272.)

6. TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

6.1. Haastatteluaineisto

Katsoin, että mutkattomin tapa tutkia Oikeutta eläimille -yhdistyksen kuvauskampanjoiden mediastrategiaa on kysyä asiaa eläinoikeusaktivisteilta itseltään. Eläinoikeusliikkeen mediastrategian ja mediasuhteen valaisemiseksi haastattelin kolmea Tarhauskielto-kampanjan mediaryhmässä toiminutta eläinoikeusaktivistia. Haastateltavat tavoitin ottamalla yhteyttä Oikeutta eläimille -yhdistykseen ja pyytämällä mediakampanjaan osallistuneiden aktivistien yhteystietoja. Haastattelemani kaksi miestä ja yksi nainen ovat Tampereella ja Turussa asuvia nuoria aikuisia. Haastateltavieni vastuualueisiin Tarhauskielto-kampanjassa kuului monenmoista tiedotustyötä, muun muassa tiedotteiden laatimista, haastattelujen antamista ja median kuvamateriaalipyyntöihin vastaamista. Toteutin haastattelut syksyn 2010 aikana.

Siteeratessani haastattelemiani aktivisteja käytän heistä tunnistetietoja A1, A2 ja A3. Tarkempia tunnistetietoja, kuten ikää ja sukupuolta, en tahdo haastateltavistani käyttää suojellakseni heidän anonymiuttaan. Tutkimukseeni lainaamistani haastattelupätkistä olen siivonnut pois toistoa ja täytesanoja helpottaakseni tekstin luettavuutta.

Haastattelussa keskityin ennen muuta Tarhauskielto-kampanjan toteuttamiseen liittyviin asioihin ja yhdistyksen mediastrategian erittelyyn ja analysointiin. Eläinoikeusliikkeen mediatyössään käyttämät toimintatavat ovat noudattaneet pitkälti samankaltaista kaavaa myös aikaisemmissa kuvauskampanjoissa. Siksi myös yhdistyksen aiempia mediakampanjoita, Tehotuotanto-kampanjaa ja Sikatehtaat-kampanjaa, sivuttiin haastatteluissa usein.

Toteuttamani haastattelut edustavat muodoltaan puolistrukturoitua teemahaastattelua. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelukysymykset ovat kaikille samat, mutta toisin kuin strukturoidussa haastattelussa siinä ei käytetä valmiita vastausvaihtoehtoja vaan haastateltava saa vastata kysymyksiin omin sanoin. Teemahaastattelussa vain haastattelun aihepiirit, teema-alueet, ovat etukäteen tiedossa. Haastattelija huolehtii, että kaikki suunnitellut teemat käydään haastattelun aikana läpi, mutta niiden järjestys ja

laajuus vaihtelevat haastattelusta toiseen eikä haastattelun tarkkaa muotoa ja kysymysten järjestystä ole etukäteen määritelty. Teemahaastatteluissa keskustelu saa rönsyillä varsin vapaasti ja myös haastateltavalla tulee olla haastattelun kuluessa mahdollisuus nostaa esiin tärkeäksi katsomiaan asioita. (Eskola 1998, 87.)

Parhaimmillaan teemahaastattelu myös vapauttaa haastattelun tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavien äänen kuuluviin. Teemahaastattelu ottaa huomioon, että ihmisten tulkinnat asioista ja tapahtumista ja heidän niille antamansa merkitykset ovat keskeisiä sekä sen, että nämä merkitykset syntyvät aina vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48.)

Olin valmistellut haastatteluun etukäteen teemoittain etenevän kysymysrunгон. Kysymysrungosta huolimatta haastattelut etenivät melko vapaasti ja välillä kysymysrungosta eri suuntiin rönsyillen. Esitin haastatteluiden aikana joitakin alkuperäiseen suunnitelmaan kuulumattomia aiemmista vastauksista heränneitä lisäkysymyksiä ja vaihtelin kysymysten järjestystä tilanteen mukaan. En myöskään esittänyt kysymyksiä sanatarkkaan siinä muodossa kuin olin ne kysymysrunkooni kirjannut. Lisäksi muokkasin kysymysrunkoa haastatteluiden välissä jonkin verran lisäämällä siihen joitain aikaisempia haastatteluiden purkamisvaiheessa keksimiäni tarkentavia kysymyksiä niin, että haastatteluissa käsitellyt laajemmat teemat eivät kuitenkaan radikaalisti muuttuneet. Nauhoitin haastattelut, jonka jälkeen litteroin ne tarkempaa analyysia varten.

Pertti Alasuutari (1999) jakaa laadullisen analyysin kahteen vaiheeseen, jotka kuitenkin käytännössä nivoutuvat erottamattomasti toisiinsa. Ensimmäinen vaihe laadullisessa analyysissa on havaintojen pelkistäminen. Havaintojen pelkistäminen tarkoittaa huomion kiinnittämistä vain teoreettisen viitekehyksen ja kysymyksenasettelun kannalta oleellisiin seikkoihin aineistossa sekä toisaalta raakahavaintojen yhdistämistä etsimällä havaintojen yhteisiä piirteitä. Havaintojen pelkistämistä seuraa arvoituksen ratkaiseminen, jossa aineistosta tehdään merkitystulkinta tuotettujen johtolankojen ja käytettävissä olevien vihjeiden pohjalta. (Alasuutari 1999, 40–44.)

Tutkimuksen aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä ja laadullisen sisällönanalyysin tarkoituksena on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä.

Sisällönanalyysillä pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon kuitenkin kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Sisällönanalyysin tarkoituksena on siis lisätä laadullisen aineiston informaatioarvoa, koska sen avulla hajanaisesta aineistosta luodaan mielekäs selkeä ja yhtenäinen informaatiokokonaisuus, jonka perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.)

Sisällönanalyysin käytännön toteutuksessa tukeuduin Eskolan (2007) verrattain yksinkertaiseen vaiheittain etenevään laadullisen aineiston analyysin malliin. Haastattelurunkoni etukäteen mietityistä teemoista oli apua aineiston sisällönanalyysissä ja teemoittelussa, vaikka haastattelut eivät toki edenneetkään aivan alkuperäissuunnitelmieni mukaisesti.

Tutkimukseni ote on haastatteluaineiston laadullisen analyysin osalta kuvaileva. Tarkoitukseni on ennen muuta kerätä tietoa ja kuvailla aktivistien kokemuksia ja näkemyksiä Tarhauskielto-kampanjan motiiveista, toteutuksesta ja vastaanotosta sekä eläinoikeusaktiivisuuden muutoksesta Suomessa. Haastatteluaineiston analyysissä tahdon nimenomaan päästää mediateksteissä usein mykkään rooliin jäävät eläinoikeusaktivistit ääneen. Oma tulkintani eläinoikeusliikkeestä ja sen toiminnasta on tässä kohdin varovaista. Toki olen käyttänyt omaa harkintaani ja tulkintaani vertaillen tekemiäni haastatteluita ja tehdessäni päätöksiä siitä, mitkä haastatteluissa ilmenneistä asioista ovat tutkimusongelmani kannalta keskeisiä ja kertomisen arvoisia ja toisaalta mitkä asiat karsin ja jätän tutkimuksen ulkopuolelle.

6.2. Sanomalehtiaineisto

Sanomalehtiaineiston osalta kokosin tutkimusaineistoni selaamalla läpi vuoden 2010 helmi- ja maaliskuun numerot kolmesta suomalaisesta sanomalehdestä: Helsingin Sanomista, Pohjalaisesta ja Maaseudun Tulevaisuudesta. Kaikkiaan tutkimusaineistoni koostuu 92 lehtijutusta, jotka käsittelevät Oikeutta eläimille -yhdistyksen Tarhauskielto-kampanjaa ja sitä seuranneita tapahtumia. Jutuista 31 ilmestyi Helsingin Sanomissa, 33 Pohjalaisessa ja 28 Maaseudun Tulevaisuudessa.

Helsingin Sanomat valitsin tutkimusaineistooni, koska se on suurin ja kaikista luetuin suomalainen sanomalehti. Sen kokonaislevikki on 383 000 (Levikkitilasto 2010). Helsingin Sanomat on valtakunnallinen sanomalehti, mutta samaan aikaan se lähestyy käsittelemiään aiheita pääkaupunkiseudun ihmisten näkökulmasta. Linjaltaan liberaali Helsingin Sanomat on historialliselta taustaltaan nuorsuomalaisen puolueen äänenkannattaja (Tommila & Salokangas, 1998, 67). Turkistarhausta vastustavan Vihreän liiton kannatus on perinteisesti ollut voimakkainta nimenomaan pääkaupunkiseudulla. Oletankin, että Helsingin Sanomat käsittelee jutuissaan turkistarhausta kriittisemmin kuin monet maakuntalehdet.

Pohjalaisen halusin mukaan tutkimusaineistooni, koska valtaosa suomalaisista turkistarhoista sijaitsee juuri Pohjanmaalla. Pohjalainen on Vaasassa päivittäin ilmestyvä sanomalehti, jonka levikki on 25 500 (Levikkitilasto 2010). Pohjalainen on ollut vuodesta 1991 lähtien poliittisesti sitoutumaton sanomalehti, mutta alkujaan se oli Kansallisen Kokoomuksen äänenkannattaja (Tommila & Salokangas 1998, 170, 306). Uskon turkistarhaajien vankan edustuksen Vaasan seudulla vaikuttavan jollain tavalla myös lehden kirjoitteluun ja sen edustamaan näkökulmaan.

Maaseudun Tulevaisuuden sisällytin tutkimusaineistooni, koska se on Helsingin Sanomien tapaan valtakunnallinen sanomalehti, mutta varsin erityyppinen sellainen. Kolmesti viikossa ilmestyvä Maaseudun Tulevaisuus keskittyy uutisaiheissaan maatalouteen, metsätalouteen ja maaseutuyrittämiseen. (Maaseudun Tulevaisuuden verkkosivut 20.3.2011.) Sen levikki on 83 200 (Levikkitilasto 2010). Oletan, että maaseudun elinkeinoihin kuuluva turkistarhaus ja eläinoikeusliikkeen vaatimukset sen kieltämiseksi ovat herättäneet lehdessä vilkasta keskustelua. Uskon myös, että maaseudun ihmisten äänenkannattajana Maaseudun Tulevaisuuden näkökulma Tarhauskielto-kampanjasta nousseen kohun uutisointiin on varsin erilainen kuin esimerkiksi Helsingin Sanomissa.

Erottelin tutkimuksessa omiksi jutuikseen pääjutut ja vähänkin laajemmat kainalojutut. Faktalaatikot ja hyvin lyhyet kommenttimaiset kainalojutut niputin yhteen pääjutun kanssa. Myös kannessa tai ensimmäisellä uutissivulla esiintyneet vinkkikuvat ja -otsikot katsoin osaksi pääjuttua. Pidemmät ja sisällöltään pääjutusta eroavat vinkkijutut laskin kuitenkin omiksi jutuikseen. Luokittelin aineistoni 92 lehtijuttua niiden edustamien

juttutyyppeihin mukaan uutisiin, kolumneihin, pääkirjoituksiin, mielipidekirjoituksiin ja muihin juttuihin. Jutuista 47 on luokiteltavissa uutisiksi tai uutisten kainalojutuiksi. Turkistarhausaiheisia kolumneja aineistosta löytyi viisi ja pääkirjoituksia kolme. Yleisönosastokirjoituksia julkaistiin kaikkiaan 34. Kategoriaan muut jutut niputin muutaman yksittäisen jutun: uutisanalyysin, henkilökuvan ja gallupin.

Valtaosa uutisjutuista julkaistiin sanomalehtien kotimaan uutisille omistetuilla sivuilla. Maaseudun Tulevaisuudessa uutisia julkaistiin myös erikseen maatalouteen liittyville uutisille pyhitetyillä sivuilla. Yksi Maaseudun Tulevaisuudessa julkaistu uutisjuttu sijoitettiin lehden takakanteen. Vinkkiuttuja julkaistiin sanomalehtien kannessa tai ensimmäisellä uutissivulla. Pääkirjoitukset sijoituivat perinteisesti lehden toiselle sivulle ja yleisönosastokirjoitukset löytyivät luonnollisesti mielipidesivuilta. Kolumnien sijainti lehdessä vaihteli eniten. Yksi henkilöjuttu ja yksi gallup-muotoinen juttu julkaistiin Helsingin Sanomien Sunnuntai-sivulla. Lisäksi yksi turkistarhausaiheinen kolumni löytyi Maaseudun Tulevaisuuden kuukausittain ilmestyvästä Kantri-liitteestä.

Suoraan turkiskohuun liittyvien juttujen lisäksi kaikista tutkimistani lehdistä löytyi jonkin verran eläinsuojeluvalvonnan ja -lain kehittämiseen liittyviä juttuja. Jutuissa pohdittiin muun muassa EU:n vaikutusta Suomen eläinsuojelulainsäädäntöön. Lehtien eläinsuojeluaiheisessa kirjoittelussa näkyi yhä jonkin verran kaikuja myös loppuvuoden sikakohusta. Päätin kuitenkin keskittyä tutkimuksessani nimenomaan Tarhauskielto-kampanjan uutisointiin ja siitä kummunneseen turkistarhauskeskusteluun ja jätin yleisemmän tason eläinsuojelujutut tarkasteluni ulkopuolelle. Aineistoni ulkopuolelle rajasin myös Helsingin Sanomien Muut lehdet -palstalla julkaistut poiminnat muissa lehdissä ilmestyneistä tarhausjutuista sekä Maaseudun Tulevaisuuden vastaavanlaiselle Lehtikatsaus-palstalle poimitut lainaukset.

Pohjalaisessa ja Maaseudun tulevaisuudessa uutisoitiin helmikuussa Kööpenhaminan turkishuutokaupasta ja maaliskuun loppupuolella molemmissa lehdissä julkaistiin juttuja Vantaan turkishuutokaupasta. Turkishuutokaupoista kertovat uutiset oli kirjoitettu taloudellisesta näkökulmasta ja täysin kritiikittä, eikä niissä millään tavoin viitattu turkiskohuun tai turkiseläinten hyvinvointiongelmiin. On tietysti sinänsä mielenkiintoista ja kuvaavaa, että turkistarhaajien puolta pitävässä sanomalehdissä haluttiin unohtaa turkiskohu näin nopeasti ja siirtyä takaisin normaaliin

päiväjärjestykseen, joissa turkiseläimet nähdään ennen muuta taloudellisena tulonlähteenä. Jätin kuitenkin turkishuutokaupoista raportoivat uutiset aineistoni ulkopuolelle, koska niissä ei lainkaan käsitelty mielenkiintoni pääkohteena olevaa Tarhauskielto-kampanjaa.

Olen sisällyttänyt tutkimusaineistooni uutisjuttujen lisäksi myös Helsingin Sanomissa, Pohjalaisessa ja Maaseudun Tulevaisuudessa helmi- ja maaliskuun aikana julkaistut turkistarhaukseen liittyvät yleisönosastokirjoitukset. Helsingin Sanomien yleisönosastolla käytiin runsaasti eläinoikeusasioihin linkittyvää keskustelua pääkaupunkiseudun kouluihin suunnitellusta kasvisruokapäivästä. Eläinoikeuksia kunnioittava vegaaninen ruokavalio puhutti myös Helsingin Sanomien Ruoka ja juoma - sivuilla. Kasvisruokakulttuurin ja veganismin edistäminen on toki oleellinen osa eläinoikeusliikkeen tavoitteita ja toimintaa, mutta koska nämäkään jutut eivät liity Tarhauskielto-kampanjaan, jätin ne tutkimukseni ulkopuolelle.

Yleisönosastokirjoitusten lisäksi Pohjalaisessa ja Maaseudun Tulevaisuudessa julkaistiin huomattava määrä lukijoiden lähettämiä Tarhauskielto-kampanjaa ja sitä seurannutta keskustelua kommentoivia tekstiviestejä. Tekstiviestit olen kuitenkin jättänyt tutkimukseni ulkopuolelle.

Aineiston määrällisen sisällön erittelyn apuna käytän Pirita Jupin (2004) tutkimustaan varten kehittämää luokittelurunkoa. Päädyin käyttämään tutkimusaineistossani samantapaista luokittelua kuin Juppi, koska näin tutkimukseni tuloksia on helpompi verrata 1990-luvun sanomalehtiaineistosta löytyneisiin tuloksiin. Vertailun avulla pyrin edelleen hahmottamaan eläinoikeusliikkeestä julkisuudessa tuotetun kuvan muuttumista. Muokkasin Jupin luokittelurungosta yksinkertaistetun version, jonka avulla kävin aineistoni läpi. Merkitsin kustakin jutusta muistiin päivämäärän, otsikon, osaston, juttutyypin, jutussa esiintyvät toimijat sekä lyhyen kuvauksen jutun kyljessä mahdollisesti julkaistusta valokuvasta.

Tarhauskielto-kampanjaan liittyvän uutisaineiston määrällisen sisällön erittelyn keskeisimpänä tavoitteena on selvittää, mitkä toimijat pääsevät uutisissa ääneen. Juttujen toimijat olen jakanut Jupin tavoin ensisijaiseen määrittelijään sekä aktiivisiin ja mykkiin toimijoihin. Jutuissa esiintyviä toimijoita tutkin vain uutisaineiston osalta, koska kolumneissa ja muissa mielipidekirjoituksissa näkökulma on aina ennen muuta

kirjoittajan, eikä jutun toimijoiden erottelu tunnu mielekkäältä. Juttujen kuvitusta tarkastelin kirjaamalla kunkin jutun kohdalta muistiin, onko jutussa kuvia, kuinka monta niitä on ja käytetäänkö kuvituksena Oikeutta eläimille -yhdistyksen kuvaamaa materiaalia vai jotakin muuta kuvitusta. Kuvien ottaminen mukaan sisällönanalyysiin on omassa tutkimuksessani mielestäni tärkeää, koska tutkimani Tarhauskielto-kampanja perustuu nimenomaan aktivistien salaa kuvaamiin valokuviin ja videoihin.

Myös sanomalehtijuttujen laadullisessa sisällönanalyysissä nojaan Jupin diskurssianalyttiseen tarkasteluun 1990-luvun eläinoikeusjulkisuudesta. Jupin löytämät seitsemän tapaa määritellä eläinoikeusliikettä toimivat pohjana omalle turkistarhauskeskustelun analyysilleni. Käytän Jupin diskursseja lähtökohtana oman aineistoni laadullisessa tutkimuksessa ja yritän näiden diskurssien avulla hahmottaa, millaisia muutoksia eläinoikeusliikkeen esittämisen tavoissa on tapahtunut. Tutkin esiintyvätkö 1990-luvun diskurssit yhä talven 2010 eläinoikeusjulkisuudessa ja onko Jupin hahmottelemien diskurssien rinnalle kenties syntynyt uusia tapoja puhua eläinoikeusliikkeestä.

Tutkimusmenetelmänään Juppi käyttää kriittistä diskurssianalyysia.

Diskurssianalyysissa tarkastellaan, kuinka valtasuhteita tuotetaan sosiaalisissa käytännöissä, miten jokin tieto nostetaan totuuden asemaan ja millaisiin positioihin eri toimijat diskursseissa asemoidaan. Diskurssit ovat siis paikkoja, joissa valtaa tuotetaan ja siitä neuvotellaan. Kriittisessä diskurssianalyysissä kaikkien yhteiskunnallisten toimijoiden ei kuitenkaan nähdä lähtökohtaisestikaan olevan samalla viivalla vaan vallan katsotaan jakautuneen epätasaisesti. (Juppi 2004, 148–152.)

Juppi tarkastelee eläinoikeusliikkeestä rakennettuja representaatioita sekä diskursseissa tuotettuja identiteettejä ja suhteita. Hän tutkii, minkälaista kuvaa diskursseissa rakennetaan eläinoikeusliikkeestä erilaisten nimeämiskäytäntöjen avulla: kutsutaanko liikettä terrorismiksi vai kansalaistoiminnaksi, sekä tarkastelee eri diskursseille ominaisia metaforia ja analogioita. Lisäksi Juppi on analyysissään kiinnostunut tavoista, joilla eläinoikeusliikettä selitetään ja tulkitaan. Diskurssit eroavat toisistaan siinä, millaisia motiiveja aktivisteilla katsotaan olevan, millaisia syitä eläinoikeusliikkeen nousun taustalla nähdään, mikä määrittää varsinaiseksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi ja millaisia ratkaisuja tähän ongelmaan ehdotetaan. (Juppi 2004, 148–152.)

Kriittisessä diskurssianalyysissä diskurssit ymmärretään paitsi kielellisinä muodostelmina, myös toimintana ja tekemisenä. Mielenkiinnon kohteena ovat määrittelykamppailuihin kytkeytyvä vallankäyttö sekä diskurssien seuraukset. Aineistostaan löytämänsä diskurssit Juppi on nimennyt diskurssien funktioiden mukaan analysoituaan, mitä mikin diskurssi (symbolisesti) tekee eläinoikeusliikkeelle. Jupin tunnistamat diskurssit eivät ole esiintyneet eläinoikeusjulkisuudessa selkeinä erillisinä ja itsenäisinä kokonaisuuksina vaan niiden rekonstruoiminen on vaatinut aktiivista tulkintaa ja hajallaan olevien diskurssien palasten yhdistämistä toisiinsa. (Juppi 2004, 148–152.)

Yleisönosastoilla julkaistujen mielipidekirjoitusten käsittelyssä siirryn jälleen kuvailevampaan sisällönanalyysiin. Yleisönosastokirjoituksissa minua kiinnostavat ennen muuta turkistarhauskeskustelun kulku ja siinä esiin nostetut aiheet sekä näkökulmat, joista turkistarhauskohua yleisönosastolla käsitellään sekä se, kuinka kirjoittajat suhtautuvat teksteissään eläinoikeusliikkeeseen. Kunkin lehden yleisönosastokirjoittelun kuvaamisen ja turkistarhauksen puolesta ja vastaan esitettyjen argumenttien erittelyn lisäksi myös lehtien välinen vertailu nousee yleisönosastokirjoitusten analyysissä keskeiseksi.

7. ELÄINOIKEUSAKTIVISTIEN HAASTATTELUT

7.1. Tarhauskielto-kampanja

7.1.1. Kampanjan tausta

Tarhauskielto-kampanja on kolmas Oikeutta eläimille -yhdistyksen toteuttama iso mediakampanja. Tarhauskielto-kampanjaa edeltäneisiin lihatuotantoa vastustaviin ja vegaaniseen elämäntapaan kannustaviin Tehotuotanto- ja Sikatehtaat-kampanjoihin verrattuna turkistarhauksen kieltämistä vaativa kuvauskampanja on tavoitteeltaan realistisempi. Lihan tehotuotannosta luopuminen tuntuu useimpien mielestä vielä utopistiselta päämäärältä, mutta valtaosa suomalaisista pitää turkistarhausta eettisesti kyseenalaisena elinkeinona.² Eläinoikeusliikkeen lisäksi myös perinteiset eläinsuojelujärjestöt vastustavat nykymuotoista turkistarhausta. Monissa maissa turkistarhaus onkin jo kielletty lailla. Turkistarhojen valitsemiseen eläinoikeusliikkeen seuraavan kuvauskampanjan kohteeksi kannustivat myös muissa Pohjoismaissa aiemmin toteutetut hyvin onnistuneet turkistarhausta vastustavat mediakampanjat.

”Olihan se myös aika todennäköistä, jos nyt on käyty kuitenkin kaikki tehotuotanto ja sikalat, et turkistarhaus ehkä oli vaan seuraava siinä sit.” A3

”Tarhaukseen kohdistuva kuvauskampanja on asia, joka olisi pitänyt tehdä jo pitkän aikaa sitten. Ja mietittiin, että tarhauksen vastaisen mielialan kasvattamisessa tollanen tarhan realiteettien esille tuominen on kauheen tehokas keino.” A1

---

² Ajankohtaisen kakkosen huhtikuussa 2010 Taloustutkimuksella teettämän mielipidetutkimuksen mukaan 26 prosenttia suomalaisista pitää turkistarhausta täysin hyväksyttävänä elinkeinona. Kyselyyn osallistuneista 57 prosenttia sallii turkistuotannon jatkumisen, mutta piti sitä eettisesti kyseenalaisena. Yhdellä prosentilla vastanneista ei ollut mielipidettä aiheesta. (Turkistieto.fi 2.5.2011.)

Yhteiset päämäärät ja halu toimia eläinten paremman huomisen puolesta saavat eläinoikeusaktivistit verkostoitumaan yli maantieteellisten rajojen. Muiden maiden eläinoikeusliikkeiden toiminnasta saadaan ideoita ja onnistuneista kampanjoista otetaan mallia. Myös ajatus eläinten olojen salakuvaamiseen ja näiden aineistojen julkistamiseen perustuvaan mediakampanjaan on saatu ulkomailta. Oikeutta eläimille - yhdistyksen ensimmäisessä mediakampanjassa mallia haettiin etenkin Englannista ja Itävallasta.

”Me kuitenkin tehtiin se aika – eri lailla se kampanja mitä on ulkomailla tehty, eli esimerkiksi Itävallassa. Niillä on -- paljon enemmän sellanen eläinsuojelullinen lähtökohta kun me taas haluttiin tehdä selkeesti -- kampanjaa, minkä tarkoituksena on jotenkin tuoda keskusteluun ihmisten oikeus hyväksikäyttää eläimiä, -- eläinoikeusnäkökulma pikemminkin kuin sellanen suojelunäkökulma.” A2

Toisin kuin mediassa välillä arvellaan, eläinoikeusliikkeen kansainvälisessä yhteistyössä ei kuitenkaan ole kyse mistään ylhäältä päin johdetusta ja pitkälle järjestäytyneestä terrorismista. Eläinoikeusliikkeen kansainvälinen yhteistyö perustuu aktivistien maiden rajat ylittävään vapaamuotoiseen ideoiden vaihtoon. Yhteistyöhön kuuluu muun muassa vuosittain jossain Euroopan maassa järjestettävä eläinoikeustapaaminen, johon osallistuu aina myös kymmeniä suomalaisia eläinoikeusaktivisteja.

Eläinoikeusliikkeen kansainvälinen yhteistyö ja tehokas tiedotustoiminta edistää parhaimmillaan eläinoikeuskampanjoista uutisointia myös kotimaan ulkopuolella.

”Totta kai tiedotetaan -- muille, et mitä on tulossa, koska kyllä mekin niinku esimerkiks, kun tuli Norjan kampanja ja Ruotsin kampanja niin lähetettiin tiedotteita suomalaiselle medialle, että tällänen on julkastu, niin kyllä meidän täytyy tietää vähän etukäteen siitä, et mitä ne julkasee niin mekin voidaan saada se täällä mediaan paremmin.” A3

Oikeutta eläimille tekee jonkin verran yhteistyötä myös suomalaisten eläinsuojelujärjestöjen kanssa, vaikka niiden päämäärät eroavatkin osin toisistaan OE:n edustaessa eläinsuojelujärjestöjä radikaalimpaa linjaa. Eläinoikeusaktivistien ja

eläinsuojeluaktiivien yhteistyö ei sekään ole luonteeltaan kovin virallista. Yhteistyö tapahtuu pikemmin ihmisten välisenä vapaamuotoisena tiedon vaihtona kuin järjestötasolla vaihdettuina virallisina tiedotteina.

7.1.2. Kampanjan toteutus

”Se on tavallaan kauheen valtava projekti, johon kuuluu kauheesti asioita.” A1

Mediakampanjan toteuttaminen on iso projekti. Kaikki alkaa kuvamateriaalin hankkimisesta. Kuvausreissut vievät aktivisteilta paljon aikaa ja varoja. Kuvausmatkojen järjestäminen vaatii runsaasti pohjatyötä. Lisäksi salakuvaamisen laittomuus tekee siitä haasteellista. Tarhauskielto-kampanjan kuvat ja videot kuvattiin vuoden 2009 kesän ja syksyn aikana. Samaan aikaan on aloitettu myös mediakampanjan alustava suunnittelu. Turkistarhoilla kiertäneet kuvausryhmät ovat toimineet toisistaan erillään. Tällä tavoin salakuvaajien anonymiteetti onnistutaan säilyttämään mahdollisimman hyvin. Oikeutta eläimille ei harjoita laitonta toimintaa, eikä salakuvaamista tehdä yhdistyksen nimissä vaan kuvamateriaalin hankkimisesta vastaavat yksittäiset aktivistit.

Kuvamateriaalin keräämisen jälkeen alkaa varsinaisen mediakampanjan suunnittelu, joka on kampanjan toteuttamisen kaikista eniten ajattelutyötä vaativa vaihe.

”Mietitään miten sitä kuvamateriaalia pystytään hyödyntämään ja mikä on sen julkisen kampanjan isoin juttu ja mitä semmosia koukkuja siinä voi olla, mitkä kiinnittäis median mielenkiinnon siihen. Niiden löytyminen on aina se vaativin juttu.” A1

Mediakampanjan valmisteluun kuuluu lisäksi nettisivujen, flyereiden ja medialle suunnattujen tiedotteiden valmistamista. Ennen materiaalin julkaisemista pitää tietysti löytää myös joku mediaväline, joka suostuu sitä julkaisemaan. Lisäksi aktivisteilla on oltava jokin fyysinen paikka, josta käsin he pystyvät kampanjaansa hoitamaan.

”Pitää -- suunnitella -- et mitä -- tuodaan ulos millonkin, mitkä on -- ne pointit, mitä me halutaan näyttää siinä ja sit sen jälkeen pohditaan, että miten me pidetään sitä mediassa mahdollisimman kauan ja -- mietitään vaik et mitkä on ne mediat, jonne me laitetaan tiedotteita, et pohditaan kaikkii tämmösiä, et ketä kirjottaa tiedotteet ja -- missä paikassa pystytään olemaan ja kaikkee tommosta.”

A3

Tarhauskielto-kampanjan toteuttamista helpotti aktivistien aikaisemmista kuvauskampanjoista hankkima kokemus. Edellisten kampanjoiden kohdalla tehdyistä virheistä oli opittu ja aktivisteille oli jo syntynyt melko selkeä näkemys siitä, kuinka mediakampanja kannattaa hoitaa. Esimerkiksi vielä vuoden 2007 Tehotuotanto-kampanjan verkkosivut kaatuivat heti kampanjan alussa, koska niille ei ymmärretty alun perin hankkia tarpeeksi serveritilaa. Sittemmin tällaisilta ongelmilta on säästyty. Myös yhdistyksen varainkeruu on kehittynyt vähitellen. Tarhauskielto-kampanjan yhteydessä yhdistykselle oli ensi kerran mahdollista lahjoittaa rahaa tekstiviesteitse.

”Se tavallaan meni aika lailla se mediakampanja sillee rutiinilla siinä mielessä, että me oltiin sitä ennen tehty kaks sellasta samantyylistä mediakampanjaa, se Tehotuotanto-kampanja ja sit se sikalakampanja just sitä ennen marraskuussa, et jotenki meille oli selvää, et miten se kandee tehdä ja me oltiin myös opittu aika paljon kaikkii uusii juttuja.” A2

Marraskuussa käynnistynyt Sikatehtaat-kampanja vei loppuvuodesta lähes kaiken eläinoikeusaktivistien ajan ja tarmon, mutta heti tammikuussa alettiin puuhata täydellä höyryllä seuraavaa mediakampanjaa. Sikatehtaat-kampanjan aiheuttama kohu oli hädin tuskin vielä edes laantunut, kun Tarhauskielto-kampanja helmikuussa alkoi ja toi eläinten huonot oltavat jälleen otsikoihin. Osittain Sikatehtaat- ja Tarhauskielto kampanjoita tehtiinkin samaan aikaan, sillä yhdistyksen saamaa eläintiloilla kuvattua materiaalia oli niin runsaasti, että pelkästään sen läpi käymisessä, karsimisessa ja käsittelyssä kului muutama kuukausi.

”Siinä on paljon työtä siinä videoiden leikkaamisessa ja tekstin kirjoittamisessa ja kuvien valitsemisessa. -- Pitää hyvin tuntee se materiaali, jota on kymmeniä

tunteja, että pystyy itse aktiivisesti kehittämään kaikenlaisia uusia ideoita, että mitä me voidaan tarjota medialle, koska me halutaan tietysti, että se materiaali olisi ihmisten nähtävillä mahdollisimman pitkään ja mahdollisimman paljon. Niin sit yritetään keksiä kaikkea uutta koko ajan, että mitäs me nyt voitaisiin tuoda esille, koska sitä matskuu on tosiaan niin paljon, että kaikenlaista sieltä löytyy.”

A2

”Siinä oli varmaan semmonen kuukauden todella intensiivinen jakso, jolloin vaan sitten tehtiin sitä. Harjoiteltiin sitä mediajuttua ja tehtiin tietenkin sen kampanjan graafinen ilme ja nettisivut ja tekstit sinne nettisivuille ja kaikki muut tekstit ja flyerit ja niin edelleen.” A1

Myöhemmin, kun materiaalia toimitettiin mediavälineille, piti lisäksi huomioida erityisesti alueelliset näkökulmat. Eri alueilla toimivia mediavälineitä kun tietysti kiinnostaa ennen muuta oman alueensa paikallisilla turkistarhoilla kuvattu materiaali.

Tarhauskielto-kampanjaa edeltänyt Sikatehtaat-kampanja haluttiin ajoittaa joulun alle, koska suomalaisten sianlihan kulutus kasvaa aina loppuvuodesta huomattavasti. Tarhauskielto-kampanjan ajoittamiseen juuri helmikuulle ei sen sijaan aktivistien mukaan ollut sen kummempaa syytä. Tosin, suunniteltua tai ei, helmikuinen Tarhauskielto-kampanja sattui sijoittumaan sopivasti juuri turkismuodin yhtenä keskeisenä näyttämönä toimivien Lontoon muotiviikkojen alle.

”Sillon me saatiin se matsku ja me työstettiin se mahdollisimman nopeesti valmiiks, ettei ruvettu istumaan sen päällä. Oltiin me vähän huolissaan siitä, että joulukuussa oli ollu se sikalakampanja, että onks käyny niin, että on jo jonkinlainen mediasaturaatio näiden eläinjuttujen suhteen, mut ei se sitten tai osoittautui, että siitä kuitenkin tuli vielä isompi kohu tästä turkistarhakampanjasta kuin siitä sikalakampanjasta.” A2

Materiaalin julkaisuajankohtaan vaikuttivat myös Yleisradion aikataulut.

”Se riippu siitä A-studiosta tosi paljon, koska ne päätti et koska julkastaan. Okei

me tiedettiin, että se on about näillä main, mut -- ei tiedetty koska, et se riippu myös niistä aika paljon se julkasujuttu.” A3

7.1.3 Kampanjan arviointi

Oikeutta eläimille -yhdistys on tyytyväinen Tarhauskielto-kampanjaan. Kampanjan avulla eläinoikeusasiat ja pohdinta turkistarhauksen oikeutuksesta onnistuttiin aidosti nostamaan julkiseen keskusteluun – ainakin hetkeksi.

”Mulle on jäänyt sellanen kutina, että suurin osa on todella tyytyväisiä tähän näin. Totta kai siis oishan se voinu mennä paljon paremminkin – eihän toi siis mikään ideaali ollut, mutta -- näillä realiteeteillä se oli ihan hyvä.” A1

”Ei siihen voi tyytymätön olla. Se kuitenkin pysy 8–9 päivää tv-uutisissa ja jos meidän tavoite on, että me näytetään sitä materiaalia ihmisille, se oli kuitenkin aika graafinen kampanja, niin se onnistui ja sit toiseks semmonen kun yleinen keskustelu ylipäättään eläinasiasta tai koko eläinkysymyksestä niin meidän mielestä meni aika paljon eteenpäin tai on mennyt eteenpäin näiden kahden viimeisen kampanjan aikana sillai, että tuntuu että ihmiset yleisesti, kun käydään näitä keskusteluja nii on paljon kriittisempiä sen suhteen, että mitä ne usko eläinten asemasta Suomessa.” A2

Suomalaisten eläintuottajien ja päättäjien suhtautuminen kuvauskampanjoihin on eronnut vastaavien kampanjoiden aiheuttamista reaktioista muissa Pohjoismaissa. Norjassa kuvauskampanja sai maatalousministerin harkitsemaan turkistarhoille myönnettävän rahoituksen lakkauttamista tyystin, ellei eläinten oloja onnistuta parantamaan. Ruotsissa sikojen tehotuotantoa kritisoineen kampanjan järkyttävä kuvamateriaali Swedish Meatsin puheenjohtajan Lars Hulströmin omalta sikatilalta sai miehen eroamaan välittömästi kaikista luottamustehtävistään.

”Mä veikkaan, että siinä on vaan joku tällänen kulttuurinen keskusteluero. -- Täällä, kun vaan yritetään vältellä sitä vastuuta ja yritetään vaan syyttää jotain

muuta kuin itteä. -- Suomessa kaikki vaan kieltää sen ongelman aina -- kaikki vaan puolustelee, et -- aktivistit väärustelee kuvia ja eihän tää nyt oo oikeesti tällasta ja en kyllä eroa minnekään ja täällä on kyllä taas ihan eri mentaliteetti.”

A3

Toki eläinoikeusaktivistit näkevät Tarhauskielto-kampanjassa myös parantamisen varaa ja asioita, jotka olisi kenties kannattanut tehdä toisin. Tarhauskielto-kampanjan järjestäminen heti Sikatehtaat-kampanjan perään arvelutti joitakin aktivisteja. Yleisön pelättiin kyllästyvän ja turtuvan eläinoikeusaiheisiin. Toisaalta eläinasian pysyminen otsikoissa kahden peräkkäisen kampanjan ajan vahvisti ihmisten mielikuvaa ja tietoisuutta eläinten huonoista oltavista Suomessa.

Myös kampanjoiden valmistelussa joka kerta yllättävä kiire on asia, josta eläinoikeusliikkeessä tahdottaisiin päästä eroon. Lisäksi Tarhauskielto-kampanja osoitti, että Oikeutta eläimille -yhdistyksen tulisi jatkossa muistaa pitää paremmin huolta myös omien aktivistiensa jaksamisesta kampanjoiden aikana.

”Sivut valmistuu tyyliin varttii ennen kun ohjelma tulee ulos. -- Ainahan se menee kauheeks kiireeks siinä lopuks, et jos nyt sen sais esimerkiks pois niin se ois tosi kivaa, niin ei ois semmosta kauheeta kiirettä ja paniikkia, et se on ainakin mitä vois parantaa näistä kampanjoista.”A3

Väheksyvään suhtautumiseen ja negatiivisen palautteen ryöppyyn tottunut eläinoikeusliike on saanut mediakampanjojensa myötä paitsi ennen näkemättömän myönteistä huomiota myös ennätysmäärin positiivista palautetta ja tukea. Oikeutta eläimille -yhdistykseen liittyi kampanjoiden ansiosta lisää jäseniä ja samalla eläinten puolesta aktiivisesti toimivien ihmisten määrä kasvoi. Kampanjoista kauhistuneiden ihmisten eläinoikeustyön hyväksi lahjoittamien raha-avustusten myötä myös yhdistyksen taloudelliset toimintaresurssit kohenivat.

”Nää kampanjathan on muuttanut eläinoikeusliikkeen julkisuuskuvan täydellisesti, mikä ilman muuta on hyvä asia. Palaute on ollut valtavan hyvää mun mielestä sekä median että tavallisten ihmisten taholta. Et toki niinku me ollaan

saatu huonoakin palautetta, mutta sillon sen palautteen alkuperä on yleensä tyyliin niinku tarhaajat tai tarhaajan lähipiiri tai muut eläintuottajat tai sellaset. Aika harva -- ihminen, jolla ei ole mitään kytköksiä itse tohon tuotannonalaan, on suhtautunu mitenkään hirveen negatiivisesti.” A1

Aktivistit arvelevat, että Tarhauskielto-kampanjassa mediaa kiinnosti erityisesti elinkeinoaan puolustavien turkistarhaajien ja tarhausta vastustavien eläinoikeusaktivistien välinen vahva ja konkreettinen vastakkainasettelu.

”Turkistarhat on jotenkin aina kauheen sillai puolustuskannalla ja -- semmosii niinku hyökkäysvalmiita, et kylhän se vaikuttaa kans, et siitä tulee ehkä semmonen mielenkiintosempi uutinen, kun tässä on niinku konflikti, -- et ei -- sikatehtaatyypien kesken oo niin kauheeta konfliktii kuitenkaan.” A3

Eläinoikeusliikettä kritisoitiin julkisuudessa jonkin verran siitä, etteivät turkiseläimiä kuvanneet eläinoikeusaktivistit olleet ilmoittaneet viranomaisille tarhoilla kohtaamistaan eläinsuojelurikkomuksista. Aktivistit näkevät tämän kritiikin väärinymmärryksenä heidän kampanjastaan.

”Kritiikki tavallaan perustuu sellaseen väärinymmärrykseen, et kyse ois muutamasta huonosta tarhasta ja että ne asiat ois jotenkin laitettavissa kuntoon. Mä henkilökohtaisesti oon tällä hetkellä sitä mieltä, että tällasia tarkastuksia on ihan turha tehdä, -- koska se mistä on haluttu tehdä ilmoitus on kokonainen tuotannonala eikä 30 yksittäistä tarhaa ja se mitä vaaditaan ei oo se, että joku kävis näillä tarhoilla toteemassa, että kaikki on ok vaan et se koko ala -- lakkautettais mahdollisimman nopeesti --- mutta siitä tosiaan on noussut paljon kritiikkiä, koska ihmiset uskoo edelleen kuitenkin aika paljon niihin viranomaistarkastuksiin, et sit on haluttu että niitä tehtäis.” A2

”Meiänhän pointti oli, että tarhaus pitää kieltää, tavallaan et se ei voi olla mitenkään eettistä, -- et vaikka se ois eettistä niin ei sitä silti haluttais tehdä. --

Tarhaajan pitäis huolehtii eläimistä ja me haluttiin vaan näyttää tällä, että tää on niinku tämmöstä jatkuvaa tää laiminlyönti ja ne olot on vaan tämmösiä aina.” A3

Jälkikäteen katsottuna Oikeutta eläimille -yhdistyksessä kiinnitettiin aktivistien mielestä turhan vähän huomiota kampanjan jälkeiseen mediajulkisuuteen. Yksittäiset aktivistit osallistuivat toki kampanjasta poikineeseen keskusteluun lähettämällä esimerkiksi mielipidekirjoituksia lehtien yleisönosastoille tai yrittivät muutoin pitkittää median mielenkiintoa aihetta kohtaan. Varsinaisen kampanjan jälkeen eläinoikeusliike kuitenkin lähinnä keskittyi vain vastaamaan saamaansa palautteeseen sen sijaan, että olisi itse aktiivisesti jatkanut julkista keskustelua aiheesta. Lisäksi aktivistit uskovat, että myös yhdistyksen tavassa hyödyntää nettiä ja sosiaalista mediaa osana kampanjoita on vielä parantamisen varaa.

Kampanjan herättämää keskustelua käytiin pääasiassa eläinsuojelullisesta näkökulmasta. Mediassa puhuttiin lähinnä siitä, kuinka turkiseläinten oloja voitaisiin parantaa ja miten eläinlääkärien tarhoille tekemiä tarkastuksia pystyttäisiin lisäämään. Eläinoikeusnäkökulma, eli pohdinta eläinten hyväksikäytön oikeutuksesta ylipäättään, oli julkisessa keskustelussa harvinaisempaa, vaikka jonkin verran mediassa keskusteltiin myös koko elinkeinon lakkauttamisen mahdollisuudesta.

Verrattuna Oikeutta eläimille -yhdistyksen aikaisempiin mediakampanjoihin eläinoikeusnäkökulma vilahteli Tarhauskielto-kampanjan käynnistämässä keskustelussa kuitenkin hieman aiempaa useammin. Tämä johtunee siitä, että monista tuntuu helpommalta kyseenalaistaa ja tuomita turhia turkiksia tuottava elinkeino kuin muu kotieläintuotanto.

”Sitä voi ehkä ajatella, että jos me ollaan kolme kampanjaa tehty niin koko ajan enemmän ja enemmän julkisuudessa esiintyy sellasta eläinoikeuspuhetta myös eikä pelkästään tollasta, et keskustellaan viranomaisten ja tuottajien ehdoilla siitä, että miten nää pienet ongelmat saadaan kuntoon, että voitais luottaa suomalaiseen maatalouteen, mut nyt sit nyt sit yhä enemmän on niinku on ollu semmosta puhetta ja sillai mitä me toivotaan, et keskustellaan niinku siitä, että

mikä oikeus meillä ylipäätään on tehdä eläimille tällaisia asioita ja -- alistaa ne pelkän tuotantovälineen asemaan, et oks eläimet ylipäätään jotain sellasta, mitä me voidaan käyttää ruokana ja vaatteina tosta noin vaan. ” A2

Oikeutta eläimille -yhdistyksen ajaman eläinoikeudellisen näkökulman jääminen eläinsuojelullisen näkökulman varjoon ei tullut eläinoikeusaktivisteille minään yllätyksenä.

”Mä vähän epäilinkin, että mahtaaks se keskittyä niihin eläinten oikeuksiin. Yleensä se keskittyy vaan siihen, että niillä on -- huonot olot ja lähinnä sen takia, että niillä on huonot olot niin halutaan kieltää se, eikä minkään eläinoikeusasioiden takia, mutta sinänsä se on mulle ihan sama, et miks se kielletään, että ei sen syyn oo sinänsä niin väliä, mut onhan siinä sinänsä aika paljon eroo.” A3

”Sen verran meilläkin on medianäkemystä, että tiedetään, että ne kysymykset joita me haluttais esittää on ehkä turhan vielä radikaaleja, että niihin -- ehkä ei vielä olla valmiita, mutta niitäkin kysymyksiä esitettiin, joita me haluttiin kysyä, -- että tavallaan se keskustelu meni vähän myös siihen eläinoikeussuuntaan.” A1

Vaikka Tarhauskielto-kampanjasta syntynyttä julkista keskustelua ei vielä pääasiassa käytykään eläinoikeudellisista lähtökohdista, ei siinä eläinaktivistien iloksi toisaalta enää juurikaan kiinnitetty huomiota kampanjan tekotapaan ja salakuvauksen laittomuuteen. Pääosaan kampanjan uutisoinnissa ja sitä seuranneessa keskustelussa nousivat tällä kertaa eläinten huonot olot ja hyvinvointiongelmat, kun vielä vuoden 2007 Tehotuotanto-kampanjassa median mielenkiinto kohdistui aktivistien mukaan lähinnä kampanjan laittomaan toteutustapaan ja siihen, kuka anonyymien kampanjan takana on.

Oikeutta eläimille -yhdistyksen tiedotteet herättivät kampanjan aikana mediassa kiinnostusta ja pääsivät tiedotusvälineissä hyvin läpi. Aktivistien mielestä mediassa nostettiin kuitenkin eläinoikeusaktivistien sijasta esiin enemmän turkistuottajien, Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran ja eläinlääkärien kommentteja. Tämä on tietysti

ymmärrettäväkkin tilanteessa, jossa eläinoikeusliike syyttää eläintuottajia eläinten huonosta kohtelusta. Tällöin tuntuukin luontevalta, että kuvia kommentoivat ja syytöksiin vastaavat jotkut muut kuin eläinoikeusaktivistit itse.

”Vaikka välttämättä ei ollut haastatteluita, niin meidän tiedotteita kuitenkin lainattiin lehdissä. -- Sinänsä se oli hyvä, että myös sitä turkistarhaajapuolta haastateltiin, koska sit se loi koko ajan sitä, kun joku kommentoi jotain niin me vastattiin siihen aina ja sit se tavallaan jatko sitä juttua ja se pysy uutisissa paljon kauemmin, et jos -- oltais haastateltu meitä vaan joka päivä niin ei se ois ollut kauheen kauan uutinen, mut sit ku aina se toinen osapuoli vastas ja syytti jotain niin se jatku se dialogi paljon kauemmin.” A3

”Kyllä me oltiin mun mielestä aika hyvin esillä siinä tai tää meidän mediaryhmä, jotka anto haastatteluita, niin ne tosiaan anto paljon haastatteluita moneen eri mediaan. Sit muutama media teki sellasen jutun jossa haastateltiin sit pelkästään jotain yksittäistä tuottajaa -- mut tälläsii oli lähinnä niinku alueellisesti Pohjanmaalla, Ilkassa ja Pohjalaisessa ja Vasabladetissa ja sitä tapahtu pienemmissä medioissa, mutta valtakunnallisessa mediassa onnistuttiin olemaan esillä.” A2

Kampanjan synnyttämä julkisuus oli aktivistien mielestä eri alueiden mediavälineissä varsin erilaista. Pohjanmaan lehdissä asiaa lähestyttiin useammin turkistuottajien näkökulmasta kuin Etelä-Suomen isojen kaupunkien sanomalehdissä. Turkistarhojen eläinsuojelurikkomuksia paljastavia kuvia toki paheksuttiin kaikissa tiedotusvälineissä, mutta turkistarhasta tuotannonalana harvemmin kyseenalaistettiin sellaisten alueiden viestimissä, joilla turkistarhaus on taloudellisesti merkittävä elinkeino.

”Totta kai jollain pienillä paikkakunnilla, missä saattoi niitä tarhoja vaikka olla, ne uutiset saatto olla aika pieniä ja sit ne oli vähän semmosta tyyliin, että on käyty kuvaamassa ja on julkastu matskua ja siinä se. Kaikki tommoset pohjosen lehdet ja maatalouslehdet nehän on vähän semmosii, ei ne kirjota nii laajoi tai -- meidän

näkökulmasta niitä juttui, et siinä saattaa olla vaikka et ne pohtii vaikka vaan sitä työllisyysjuttuu -- ja on niissä mun mielestä aika paljon eroo, et mikä lehti siitä kirjottaa sitä juttua.” A3

Eläinoikeusaktivistit uskovat, että Tarhauskielto-kampanjalla ja sitä seuranneella julkisella keskustelulla on ollut todellista vaikutusta ihmisten mielipiteisiin. Turkisteollisuuden epäkohtia esille nostavat kampanjat koetaan eläinoikeusliikkeessä tärkeänä taustatyönä projektissa, jonka tavoitteena on luopua turkistarhauksesta kokonaan.

”Kyllä mä uskoisin, että semmonen kriittisyys lisäntyy. Toki tällaset jutut unohtuu kohtuu nopeesti, mut sit ku niitä sitten pystyy uudestaankin tuomaan jollain keinolla esille niin toiset ihmiset sit muistaa ja on niinku paljon kriittisempiä näiden juttujen suhteen ja sit jos jossain vaiheessa ollaan siinä pisteessä, että pystytään niinku käymään sellasta oikeeta kampanjaa jonka suorana tarkoituksena on turkistarhaamisen kieltäminen niin kyllä nää sit ilman muuta toimii tärkeenä taustatekijänä.” A2

”Harva kuitenkaan kannattaa mitään eläinrääkkäystä, et suurin osa ihmisistä haluaa, että eläimiä kohdellaan hyvin, et se mikä niitten mielestä on hyvin niin on sitten toinen asia, mut esimerkiks kaikki ne vammat mitä näkyy, niin ei ketään oikeesti pidä, et ne ois hyviä, et kyl mä uskon asenteiden kääntyneen kielteisemmiks siinä kohtaa. Ne on -- kuvitellu, et ihan hyvin ne siä häkeissä voi, et ne saa ruokaa ja hoitoo -- et ne ei nää sitä häkkii ongelmana, mut ne näkee ne kaikki muut ongelmat, mitä se häkki aiheuttaa ja niille saattaa tulla semmonen negatiivisempi kuva. Kyl mä uskon, et se on -- vaikuttanut aika paljon ihmisten – mielipiteeseen.” A3

Mediastrategian huolellisen etukäteissuunnittelun lisäksi aktivistit uskovat, että kampanjan onnistumiseen vaikutti ennen muuta se, että turkiseläinten kärsimys, niiden huonot oltavat ja hoidon laiminlyönti ovat merkittäviä ja uutisarvoltaan isoja asioita Suomessa.

”On se kumminkin uutinen, kun aina on ajateltu, että Suomessa kohdellaan eläimiä niin hyvin -- ja nyt ku -- näkyy, et se on täällä kauheeta -- et mun mielestä sinänsä -- outoo, et se ei oo jopa isompi uutinen, -- et ennemminkin niin päin, et miks ne ei kiinnosta jopa -- enemmän -- mun mielestä sen pitäsi olla uutisissa koko aika.” A3

Julkisuudella on epäilemättä tärkeä merkitys eläinoikeusliikkeen toiminnassa. Iso muutos ihmisten asenteissa eläimiä ja niille kuuluvia oikeuksia kohtaan ja sen myötä eläinten aseman kohentuminen voi tapahtua vain julkisen keskustelun ja ihmisten tietoisuuden lisääntymisen kautta. Medialla on suuri vaikutus ihmisten ajatteluun ja mielipiteen muodostukseen ja siksi eläinoikeusliikkeelle on tärkeää saada äänensä kuuluviin julkisuudessa. Eläinoikeusliikkeellä nähdään myös olevan tärkeä rooli tiedonvälityksen demokraattisuuden ja monipuolisuuden näkökulmasta.

”Semmosta eläinoikeuspohdintaa ei oikeestaan mun mielestä olis ilman eläinoikeusliikettä -- kyl se mun mielestä on tosi tärkeä, et se on mediassa ja sais ihmisten tietoisuuteen ja sit kuitenkin noilla kaikilla liha- ja turkislafoilla on ihan hittona rahaa, et ne pitää koko ajan semmosii PR-kampanjoita, et ne yrittää niinku parantaa sitä mainetta ja ne saa kaikkee tukee tosi paljon. Ni on se joku tämmönen vastavoima pakko olla, et vähän -- toista kuvaa -- tuo julkisuuteen eikä, -- et ois vaan se yks -- niiden mainostajien tai niitten se kuva.” A3

Ei ole sattumaa, että eläinoikeusliike on keskittynyt mediakampanjoissaan juuri valokuvien ja videoiden esittämiseen. Jo eläinoikeusliikkeen alkuvaiheista lähtien ihmisiin on haluttu vaikuttaa nimenomaan näyttämällä sitä usein piiloon ja unohduksiin jäänyttä todellisuutta, jossa tuotantoeläimet joka päivä elävät ja kuolevat. Kuvien ja videoiden esittäminen on tehokkaaksi todettu keino tähän tarkoitukseen.

”Oikeestaan voi sanoa että kaikki muu oli täysin toissijaista, että ne kuvat oli jotenkin niin vaikuttavia, että tavallaan se ei olis edes vaatinut mitään näitä julkilausumia niiden kuvien lisäksi, että musta ne ois melkein sellasenaankin toiminut, koska mä veikkaan, että yhen kuvan kattominen tai yhen videon kattominen on niin paljon helpompaa kuin jonkun tiedotteen lukeminen tai se on

oikeestaan ihan sama mitä filosofista sotkuu me pistetään siihen viereen, koska se ei kummiskaan oo läheskään niin voimakasta kuin se kuva siinä vieressä.” A1

Vaikka eläinoikeusasioiden nostaminen julkiseen keskusteluun nähdään tärkeänä, on julkisuudella eläinaktivistien mukaan myös varjopuolensa. Oman äänen saaminen kuuluviin mediassa on hankalaa. Lisäksi media toimii varsin arvaamattomasti. Tiedotusvälineiden toimintalogiikkaa ja sitä, mikä milloinkin nousee isoksi uutiseksi, on vaikeaa ennakoida. Median vaikutukset ja median hyödyntäminen ovat kuitenkin aiheita, joista eläinoikeusaktivistit ovat jo oppineet kampanjojensa myötä paljon ja tahtovat oppia koko ajan lisää.

”Siinä sikalakampanjassa me esimerkiksi luultiin, -- että media ois kauheen kiinnostunut siitä, -- että ne kuvaajat tulee julkisuuteen, mutta osottautui, että ei siitä oltu kovin kiinnostuneita, mutta sitä me pidettiin tavallaan positiivisena, että media oli kiinnostunut pikemminkin siitä ite asiasta kuin -- näistä ihmisistä -- mutta sit taas me oltiin toivottu, -- että ne ihmiset jotka tavallaan ois ollu valmiita tuleen julkisuuteen -- nii ois voinu -- paljon omakohtasemmin kertoo siitä, mitä ne on nähny, nii se ei sitten tavallaan onnistunut.” A2

Julkisuuden mukanaan tuomista hyödyistä huolimatta eläinoikeusliikkeessä varotaan liiallista valtamedian ehdoilla toimimista. Aktivistit näkevät mediakampanjoiden eläinoikeusliikkeelle tuoman julkisuuden ikään kuin kaksiteräisenä miekkana.

”Toki me saadaan paljon julkista keskustelua aikaan ja melko lailla enemmän resursseja, koska me saadaan lisää aktivisteja, me saadaan taloudellisia resursseja paljon enemmän kuin aikasemmin, -- mut sit -- riskinä on se, että me aletaan toimiin liikaa valtamedian ehdoilla ja tässä sit täytyy yrittää jotenkin en nyt sanois että tasapainotella, mut niinku tiedostaa riskit.” A2

7.2 Eläinoikeusliike mediassa

7.2.1. Aktivistit mediatoimijoina

Kaikki Oikeutta eläimille -yhdistyksen aktivistit toimivat eläinoikeusliikkeessä omalla vapaa-ajallaan ja ilman palkkaa. Ison mediakampanjan toteuttaminen pienehköllä porukalla ja ilman media-ammattilaisia on haasteellinen projekti. Tosin yhdistyksen mediatyötä helpotti, että monilla aktivisteilla oli jo jotain aiempaa kokemusta journalistisesta kirjoittamisesta ja tiedotteiden laatimisesta. Yhdistyksen nettiryhmän jäsenillä oli puolestaan taustallaan jonkin verran IT-alan työkokemusta. Toki myös yhdistyksen omat aiemmat mediakampanjat olivat kartuttaneet aktivisteille kokemusta ja näkemystä tiedotustyöstä ja siitä, kuinka suhteessa valtamediaan on viisasta toimia. Tähän mennessä jokainen eläinoikeuskampanja onkin ollut aina edeltäjänsä ammattimaisemmin hoidettu. Eläinoikeusaktivistit kokevat myös, että heillä on käynyt mediajulkisuuden suhteen ja kampanjoiden onnistumisen kannalta hyvä tuuri.

”Kukaan meistä ei oo mikään media-ammattilainen vaan me ollaan kaikki ihan perusaktivisteja. -- Kaikilla on oma näkemyksensä, mutta koska se on pelkästään semmosta mutu-tuntumaa nii sitten se myös kirvoittaa melkoisia sisäisiä kamppailuja siitä, kenen näkemys on ns. sitä oikeeta tai saa eniten kannatusta. Aika pitkälti se on mennyt semmosen erehdyksen ja oppimisen kautta ja pitkälti myös säkällä. Tosin, koska toi Tarhauskielto-kampanja oli jo kolmas meidän tommonen investigaatiokampanja, niin totta kai siinä alkaa vähän kehittyä semmosta medianäkemystäkin, mutta aika tota onnenkantamoisiakin voi sanoo, että on ollu matkan varrella.” A1

Toisaalta juuri eläinoikeusliikkeen into osallistua ja tehdä asioita, amatööriäisyys ja eläinoikeusasioille omistautuminen ovat piirteitä, jotka usein viehättävät yleisöä eläinoikeusliikkeen mediakampanjoissa. Nimenomaan eläinoikeusaktivistien vilpitön halu toimia eläinten puolesta saa monet ihmiset eläinoikeusliikkeen puolelle ja siten kampanjat onnistumaan.

”Ehkä se on jollain tavalla vielä vetoavaa, että se on niin amatöörimäistä ja lapsen kengissä, mutta siinä on niinku ne omat hyvät ja huonot puolensa.“ A1

”Me pystytään -- olemaan paljon joustavampia, tekemään asioita, joita -- tällaiset palkkatyöjärjestöt ei pysty tekemään, et ei ne pysty järjestämään tommosta kampanjaa -- tai et ne sais niinku kymmenen ihmisen ryhmän, jossa kukaan ei -- käytännössä nuku kahteen viikkoon. Nii ei se oo helppoo ja sellanen, et jos ne ihmiset -- oma-aloitteisesti tekee asioita ja jolla on mahdollisimman aito intressi saada niitä asioita eteenpäin julkisuuteen. -- Me ollaan aika paljon asiantuntevampia myös kuin joku tyyppi, joka on vaan palkattu johonkin järjestöön, jolla on kyllä -- ehkä tiedottajan koulutus, mut ei sit -- sellasta oma-aloitteista tiedonhankintaa näistä asioista. Ne on tavallaan meidän etuja.” A2

Ison mediakampanjan tekemiseen sisältyvään työmäärään nähden Tarhauskielto-kampanja toteutettiin varsin pienellä porukalla. Varsinkin, kun ottaa huomioon, että koko kampanja tehtiin vapaaehtoisvoimin.

”Tavalla tai toisella kampanjaan osallistui 20–40 aktivistia. Tosin joidenkin panos oli huomattavasti suurempi kuin toisten.” A1

”Sillon kun on nää kampanjat meneillään niin meidän mediaryhmässä on vaihtelevasti ehkä 5–10 ihmistä ottamassa vastaan puheluita ja työstämässä niitä juttuja.-- Mediaryhmästä valikoituu muutama ihminen, joiden roolina on esiintyä, antaa haastatteluita televisiolle ja tälleen. Näitä ihmisiä on ehkä kolme, joista yks ruotsinkielinen.” A2

Tarhauskielto-kampanjassa työt jaettiin niin, että jokaisella aktivistilla oli kampanjan toteuttamisessa oma vastuualueensa. Mediaryhmän ja nettiryhmän lisäksi tärkeässä roolissa koko kampanjan ajan olivat myös yhdistyksen eri kaupungeissa itsenäisesti toimivat katutoimintaryhmät. Tehtävät jaettiin kunkin aktivistin omien kiinnostusten ja taitojen mukaan.

”Joku vaan osaa jotain ja sit se tekee sen. -- Yleensä kysytään, et ketä haluis tehdä tän ja sit joku lupautuu, et mä voin tehdä, et mä osaan.” A3

Suurin pula Oikeutta eläimille -yhdistyksessä on yleensä sellaisista aktivisteista, jotka tahtovat esiintyä julkisuudessa omalla nimellään ja naamallaan. Osa aktivisteista suostuu kyllä antamaan haastatteluita puhelimitse, mutta eivät tahdo mennä kameran eteen esiintymään. Ainakin toistaiseksi yhdistyksen riveistä on kuitenkin aina lopulta löytynyt riittävästi myös julkisuudessa eläinoikeusliikettä edustavia aktivisteja.

Eläinoikeusliikkeen yllättävänkin ammattimainen ote hoitaa mediakampanjoitaan on herättänyt huomiota mediassa. On puhuttu eläinoikeusliikkeen aikuistumisesta ja on jopa epäilty, että Oikeutta eläimille olisi käyttänyt näyttävien kampanjojensa suunnittelussa ja toteuttamisessa konsulttiapua.

”Toimittajat lähettelee sähköpostia, että todella ammattimaisesti hoidettu kampanja. Ne luulee, että meillä on -- jotain kalliisti palkattuja konsultteja ja tiedotusopista valmistuneita tiedottajia.” A2

”Jossain epäiltiin, että me oltais saatu jotain konsultointiapua jostain mainostoimistosta, mutta näin ei oo, vaan me ollaan kaikki ihan ite mietitty ja puuhasteltu, mikä sitten näkyy sekä hyvässä että pahassa.” A1

7.2.2. Eläinoikeusliikkeen mediastrategia

Isot mediakampanjat ovat Oikeutta eläimille -yhdistyksen toiminnassa melko tuore juttu. Kuvauskampanjoissa yhteistyö median kanssa on kuitenkin sujunut alusta asti ilman isoja ongelmia ja kampanjoille on onnistuttu saamaan mukavasti mediajulkisuutta. Oikeutta eläimille -yhdistyksestä on vähitellen tullut toimittajille tuttu yhteiskunnallinen toimija, jonka tekemisiin suhtaudutaan mielenkiinnolla. Tosin toki eläinoikeusaktivisteihin negatiivisesti suhtautuviakin toimittajia löytyy yhä.

”Mun mielestä kaikki on mennyt ihan hyvin, että toimittajat ei oo ollu mitenkään kaksnaamasia tai petollisia, että ne on pysynyt sanassaan ja pääsääntöisesti tehnyt aika semmosia juttuja kun mistä on puhuttu ja ei oo tullu sitä kautta mitään ikäviä yllätyksiä ainakaan.” A1

”Kyllä meillä on ihan hyvät välit mediaan, toimittajasta riippuen tietysti, että onhan siellä tällasii toimittajii, jotka on ottaneet tavallaan elämäntehtäväkseen eläinaktivismin vastustamisen.” A2

”Jotkut toimittajat on ihan selkeesti semmosii tosi puolueellisia ja jotkut taas on semmosia niinku neutraaleita ja sit on kans semmosii, et ne on heti, et hei ne on meiän kaa samaa mieltä. Mut ei täs nyt mun mielestä mitään ihan kauheita semmosii ongelmii oo tullu, et ois vaikka jotain ihan kauheeta sontaa julkastu tai jotain muuta vastaavaa.” A3

Oikeutta eläimille -yhdistyksen mediakampanjoissa on käytetty taitavalla tavalla mediastrategiaa, jolla eläinoikeusasiat on onnistuttu pitämään huomattavan pitkään julkisuuden agendalla. Tämä on onnistunut suunnittelemalla kampanjan aikataulu huolella etukäteen niin, että uutisarvoisia asioita on paljastettu kampanjan aikana vähitellen. Näin on koukutettu media uutisoimaan kampanjan uusista käänteistä ja toisaalta saatu yleisö seuraamaan mediakohun kehittymistä. Etukäteen suunniteltujen mediatempausten lisäksi eläinoikeusliike on myös reagoanut nopeasti kampanjaa arvostelleen vastapuolen kommentteihin ja pitänyt näin julkista keskustelua eläinoikeusasioista mahdollisimman pitkään yllä.

Tarhauskielto-kampanjan kohdalla mediakohu lähti liikkeelle talvella 2010 A-studion esitettyä keskiviikkona 17. helmikuuta eläinoikeusaktivistien suomalaisilla turkistarhoilla kuvaamia videopätkiä. Videot julkaistiin samana päivänä myös tarhauskielto.fi -sivustolla. Seuraavana päivänä Oikeutta eläimille -yhdistys järjesti lehdistötilaisuuden, jossa paljastettiin, että yksi kuvatuista tarhoista kuului turkistarhaajien liiton puheenjohtajalle. Näin haluttiin osoittaa, että kuvatut tarhat eivät ole mitään yksittäistapauksia vaan asiat ovat kehnosti myös hyvämaineisilla ja sertifioituilla turkistarhoilla. Eläinoikeusasiat pysyivät julkisessa keskustelussa vielä

seuraavallakin viikolla ja torstain A-talk-ohjelmassa 25. helmikuuta aihetta käsiteltiin jälleen otsikolla Turkistarhaajat kortistoon.

”Yritettiin -- mahdollisimman pitkälle aikatauluttaa, mutta myös samalla pysyy -- aika joustavina ja valmiina reagoimaan uusiin juttuihin, esimerkiksi se, että Matti Vanhanen kirjoitti blogissaan ihan täyttä tuubaa meidän kampanjasta. -- Jos -- pääministeritasolla aletaan keskusteleen -- ja noin -- huonoo läppää niin meidän pitää kyllä ilman muuta reagoida siihen. Ja sit me tuotettiin sellanen video, missä osoitettiin, että Matti Vanhanen puhuu paskaa -- ja se menikin sit tietysti läpi mediaan, koska mediaa kiinnostaa sellanen.” A2

Eläinoikeusasioiden saaminen läpi Suomen valtamediassa ei ole perinteisesti ollut järin helppo tehtävä. Jos eläinoikeusliikettä menneinä vuosina onkin mediassa käsitelty, ei sen toiminnasta ole puhuttu ainakaan kovin asialliseen sävyyn.

”Oikeestaan vois sanoo niin, että median kiinnostus meitä kohtaan oli ainoastaan silloin, kun oli tapahtunut jotain sabotaasia ja sillon se -- oli aina sellanen mustamaalaava sävy lähestulkoon varmaan 95 prosenttisesti kaikissa jutuissa.-- Vaikka meidän ääni tuli kuuluviin niin sieltä jotenkin aina poimittiin ne hassuimmat lauseet kun taas sit tässä nyt tapa miten meidän ääntä halutaan saada esille niin on täysin erilainen. Se ei lähe enää samanlaisella semmosella mustamaalaamislähestymistavalla liikkeelle vaan siinä on jotenkin sellanen halu saada vähän meidän sanoja esille.” A1

”No kyl se vaatii jonkun tämmösen ison -- uutisaiheen -- toki jotain niinku vieraskynäkirjoituksia voi lähettää. Hesari on julkassu Elisa Aaltolan kirjoituksia ja Antti Nylénin kirjoituksia ja sit yksittäisiä mielipidekirjoituksia tai jotain semmosia pieniä jotain teema-artikkeleita jostain asiasta, mutta sit -- tämmösen -- isomman julkisen keskustelun aikaan saamiseen ni nää kampanjat on ollu oikeestaan ainoita, mitä ollaan keksitty ja sit tietysti laittomat vapautusiskut ja noi on herättäny aika paljon keskustelua.” A2

Aktivistit epäilevät, että kuvauskampanjoiden esille tuomien asioiden uutisarvo laskee vähitellen, eikä niitä ole tulevaisuudessa välttämättä enää yhtä helppoa saada julkisuuteen.

”Kyl musta tuntuu jotenkin, et se ois varmaan aina vaikempaa kerta kerran jälkeen jotenkin saada sitä läpi ja sit myös --, et missä sen saa läpi, et ei oo semmosii ohjelmii ihan kauheesti. Kun jos se on uutisissa, niin se on kuitenkin tyyliin puoltoista minsaa, mikä on ihan älyttömän vähän ja sit taas sellasia ajankohtaisohjelmia --, mitkä tekis vaikka jotain hyvii juttui niin niitä ei kauheesti oo ja niissä on sit taas joku toimittaja, jota kiinnostaa, nii niitä ei sit taas välttämättä oo kauheesti, et ei se mikään ihan tommonen läpihuutojuttu oo, et sen saa läpi, et kyl siinä pitää olla aina joku juju tai joku tommonen, et se menee läpi ees.” A3

Oikeutta eläimille -yhdistyksen ensimmäiseen mediakampanjaan verrattuna Tarhauskielto-kampanjaan liittyvä mediamyllitys olikin jo rauhallisempaa.

”Toisaalta se menee ehkä niin päin, et ku meillä on niin hyvät sivut, niin sieltä ne lehdistötiedotteet lähtee kuitenkin tosi usein niin ja sit meil on aiks paljo kuvii siellä nii ne ei välttämättä ees soita meille ne toimittajat, et -- ne ottaa sieltä sit ne jutut.” A3

Kuvauskampanjat muuttivat median suhtautumisen eläinoikeusliikkeeseen täysin. Yleisradiolla oli eläinoikeusliikkeen onneksi jo alun perin toimittajia, joita eläinoikeusasiat kiinnostavat ja jotka näkivät asian uutisarvon jo ensimmäisen kuvauskampanjan kohdalla.

”No mä luulen, että meillä kävi hyvä säkä sillon, että me saatiin yhteys sellasiin toimittajiin Yleisradiolla, jotka oli kiinnostuneita näistä jutuista.” A2

Kuvauskampanjoiden vakiinnuttua eläinoikeusliikkeen yhdeksi toimintatavaksi on Oikeutta eläimille -yhdistyksen julkaisemasta materiaalista oltu jo lähtökohtaisesti hyvin kiinnostuneita. Mediavälineet jopa tätä nykyä kilpailevat siitä, kuka saa julkaista OE:n hankkiman kuvamateriaalin ensimmäisenä.

”No tässä turkistarhauskampanjassa oli helppoo, että A-studio oli tehny kaks ohjelmaa aikasemmin, niin oli hyvin helppoo kysyy niiltä, että haluuttekste, että meillä ois tällasta, että kiinnostaako ja kiinnosti, ni se ei ollu kauheen vaikeeta. Ja sitten me pidettiin se sellanen lehdistötilaisuus sen A-studion jälkeen, jossa oli sit toimittajia -- kaikista isoista medioista.” A2

”Kun se A-studio julkas sen Tehotuotanto-jutun ja sen jälkeen se on tavallaan jo tuttu ja sit se on niinku sen takii julkassut kans sen Sikatehtaat- ja sen Tarhauskielto-jutun ja sit ku niinku tietää jo mitä saa. Et sit ku tietää, että se toimittaja on niinku hyvä ja et siihen voi luottaa, ettei lähe niinku jollekin ihan tuntemattomalle tarjoamaan. Ni vähän pitää selvittää, että millanen se on vaikka ja ettei se sit tyyliin jotenkin sössi sitä koko juttua tai jotain muuta.” A3

”Itse asiassa Maikkari jopa suuttu meille, kun niiden mielestä me suosittiin YLEä, kun käytettiin sitä julkaisukanavana -- Ne ois ollut ite niin kiinnostuneita noista materiaaleista ja ihmetteli, että miks YLE tuntuu saavan kaiken meidän materiaalin eka ja ne on tullu vähän jälkijunassa. Tää on harvinainen tilanne, että meidän materiaaleista ollaan niin kiinnostuneita ja siitä, mitä me halutaan sanoo.” A1

Sittemmin eläinoikeusliikkeen välit MTV3:een ovat lämmenneet. Tarhauskielto-kampanjan saatua jatkoa helmikuussa 2011 uudet turkistarhoilla salaa kuvatut videot julkaistiinkin Yleisradion ajankohtaisohjelmien sijaan nimenomaan Maikkarin 45 minuuttia -ohjelmassa. Myös Nelosen uutiset pääsivät syksyllä 2010 julkaisemaan Oikeutta eläimille -yhdistyksen heille tarjoamaa ennennäkemätöntä videomateriaalia eräältä pidempään seuratulta suomalaiselta turkistarhulta. Tätä nykyä eläinoikeusliike näyttääkin siis tekevän yhteistyötä kaikkien Suomen suurten mediatalojen kanssa.

Koska Tarhauskielto on jo kolmas Oikeutta eläimille -yhdistyksen toteuttama mediakampanja, on aktivisteille ehtinyt kehittyä medianäkemystä ja käsitys siitä, kuinka mediavälineitä kannattaa lähestyä ja miten kampanjassa on viisainta edetä. Oikeutta eläimille tarjoaa kampanjan aikana medialle kuva- ja videomateriaalin lisäksi tiedotteita ja haastateltavia.

”Me ollaan sitten kun kampanja on lähteny käyntiin -- otettu tyyliin uutistoimituksiin yhteyttä ja -- sanottu että meillä on tällästä ja tällästä materiaalia, jota ei oo vielä mediassa aikasemmin näytetty ja niin edelleen ja samalla se on ollu myös aika reaktiivista siihen, miten turkistuottajat tai jotkut muut tahot on reagoinu.” A1

”Me kirjoitetaan keskimäärin kaks tiedotetta päivässä, kun meillä on toi kampanja meneillään. Ja meillä tosiaan on sellanen niinku aikataulu, missä mietitään erilaisii ideoita, mitä minäkin päivänä vois tarjota ja jokasen tiedotteen yhteydessä tyrkytetään haastateltavia.” A2

”Tiedotteita lähti aina kun vastattiin esimerkiks johonkin juttuun ja sit meidän nettisivuilla oli totta kai semmosii hyvälaatuisii kuvia, mitä voi ladata. Sit -- kun meillä oli tiedotustilaisuus -- meillä oli semmoset nauhat, mitä me jaettiin kans, et mis oli semmosta hyvälaatuista kuvaa ja videoita, mitä voi näyttää vaikka ja totta kai, jos halus vaikka jotain haastatteluita niin annettiin vaikka puhelimesta aika monta kommenttii ja sit jotain muita haastatteluita niin annettiin heti sen tiedotustilaisuuden jälkeen, et ne pysty haastatteleen suoraan paikan päällä.” A3

Vaikka yhdistyksen tarkoituksena onkin levittää keräämänsä kuva- ja videomateriaali ihmisten nähtävälle mahdollisimman laajalti ja pitää asia median agendalla mahdollisimman pitkään, oltiin kampanjan aloitusvaiheessa silti varovaisia, ettei materiaali leviä liian varhaisessa vaiheessa julkisuuteen ennen kuin kampanja on muilta osin valmis. Myös materiaalin mahdolliset julkaisukanavat valittiin harkiten. Ensisijaisesti eläinoikeusaktivistit ovatkin lähestyneet materiaaleineen luotettavina ja hyvämaineisina pitämiään mediatahoja.

”Me yleensä briiffataan, mistä on kyse, kerrotaan vähän millasta materiaalia meillä on ja se yleensä lähtee siitä, että lähetään sit puimaan, miten siitä voidaan edetä -- me ollaan oltu aika varovaisia, kun me ei olla haluttu myöskään, että se leviää ennen kuin me ollaan valmiita, mut yleensä me -- kerrotaan jonkinlainen semmonen yleiskuvaus siitä ja ehkä tuodaan jotain materiaalia mukaanamme ja näytetään sitä ja katotaan sitten, mihin se johtaa.” A1

Aktivistien tulee muistaa huomioida kampanjoissaan journalistiset uutiskriteerit, vaikka ne asettavatkin omat rajoituksensa eläinoikeusliikkeen media-aktivismille.

”Totta kai niinku edelleen mediakampanjassa täytyy mennä sen ehdoilla, että mikä on uutinen ja uutinen tässä tapauksessa on se, että eläimet voi huonosti suomalaisilla eläintiloilla yhä edelleen ja se taas ei tavallaan oo se meidän keskeinen pointti, että se on vähän ristiriitasta tavallaan meille tehä tälläsii juttuja, mut kyllä mä näkisin, että me jollain tavalla ollaan siinä onnistuttu sitten tuomaan myös sitä eläinoikeusjuttua esille.” A2

Yhdistyksen mediastrategia on muotoutunut pikkuhiljaa. Aikaisemmissa kuvauskampanjoissa hyvin toimineita asioita on hyödynnetty myös myöhemmissä kampanjoissa. Median koukuttaminen seuraamaan kampanjaa niin, että uutisarvoista tietoa julkistetaan kampanjan kuluessa pikkuhiljaa, on osoittautunut hyväksi tavaksi pysyä julkisuudessa pitkään.

”Ollaan totta kai yritetty miettiä sitä, mikä toimi jo silloin ensimmäisessä kampanjassa siinä Tehotuotanto-kampanjassa hyvin, että -- ku meillä oli kuvanauhalla sen Sirkka-Liisa Anttilan tyttären sikatila ja sitä ei oltu kerrottu medialle vielä silloin, kun se kampanja julkistettiin vaan se kerrottiin ehkä toisena päivänä tai kolmantena päivänä, että se oli semmonen aika hyvä koukku, että media totta kai kiinnostuu siitä varsinkin, koska Sirkka-Liisa Anttila oli silloin -- kiistänyt sen että nää kuvat ei oo ees Suomesta, kun se ei tiennyt että sen tyttären tilaa oli kuvattu. -- Siitä tavallaan sit opittiin se, että meillä pitää olla tämmösiä koukkuja, joilla voidaan pitää median mielenkiintoo yllä.”A1

7.2.3. Nettikampanjointi

”On se niinku tosi tosi hankala kuvitella, että -- jos ei ois -- nettiä, et miten me tehtäis näitä juttuja.” A3

Tarhauskielto-kampanjaan liittynyt mediakohu lähti ensimmäiseksi liikkeelle televisiosta, kun A-studio esitti jo eläinoikeusliikkeen kahdesta ensimmäisestä mediakampanjasta tutuksi tulleeseen tapaan otteita aktivistien eläintiloilla kuvaamasta videomateriaalista. Samana päivänä Oikeutta eläimille -yhdistys julkaisi kuvat ja videot turkistarhoilta myös kampanjasivuillaan. Vaikka suuren yleisön tavoittamisessa televisio ja sanomalehdet ovat eläinoikeusliikkeelle yhä tärkeimmät välineet, myös internetillä on keskeinen sija kampanjan toteuttamisessa sekä materiaalin ja lisätiedon jakamisessa siitä kiinnostuneille.

Oikeutta eläimille -yhdistyksen kampanjasivuilla vierailtiin ahkerasti. Tuhannet ihmiset kävivät katsomassa Tarhauskielto-sivuston kuvia ja videoita. Sikatehtaat-kampanjasivut herättivät suomalaisissa vielä enemmän mielenkiintoa. Aktivistit arvelevat, että Sikatehtaat-kampanja kiinnosti ihmisiä enemmän, koska toisin kuin turkistarhaus, lihan tehotuotanto koetaan aiheeksi, joka koskettaa läheltä meitä kaikkia. Joudumme jokainen päivittäisissä kulutusvalinnoissamme päättämään tuemmeko lihateollisuutta vai emme. Sikojen kurjat oltavat paljastava mediakampanja kannustikin monet eettiseen pohdintaan omista kulutusvalinnoistaan ja ruokailutottumuksistaan. Harva suomalainen käyttää nykyään turkiksia ja siksi turkistarhausta koskeva kampanja on helpompaa sivuuttaa ja olla sen kummemmin ajattelematta koko asiaa. Lisäksi Tarhauskielto-kampanjan ajoittuminen heti Sikatehtaat-kampanjan perään saattoi vaikuttaa ihmisten hieman laimeampaan mielenkiintoon sitä kohtaan.

Eläinoikeusliike on hyödyntänyt kampanjoissaan onnistuneesti myös sosiaalista mediaa, kuten Facebookia ja Twitteriä.

”Facebook oli ilmeisesti ollut aika täynnä noita meidän juttuja, mutta se on semmonen osa-alue selkeesti -- mihin meidän pitäis kiinnittää hirveesti huomiota, että miten sitä vois hyödyntää paremmin. Meillä oli kyllä kaikki omat Twitterit ja

niin edelleen, mutta -- vaikka meillä oli nää kaikki ni -- seurasko kukaan niitä tai lukiks kukaan niitä tai saiks kukaan tietää niistä, siitä mä en tiedä -- tai mä pidän nettiä todella tärkeenä, mutta samaan aikaan musta tuntuu, että me ei osata hyödyntää sitä läheskään niin hyvin kuin sitä vois hyödyntää. ” A1

Paitsi eläinoikeusasioita koskevaan tiedonjakamiseen ihmisille ja medialle, internet on oiva apuväline myös aktivistien välisessä kampanjoiden suunnittelussa ja koordinoinnissa. Internet helpottaa eri kaupungeissa asuvien aktivistien välistä yhteydenpitoa ja yhteistyötä. Sen avulla pystytään tekemään asioita yhdessä pitkistäkin välimatkoista huolimatta. Millään kovin ratkaisevalla tavalla internet ei silti ole eläinoikeustyötä vielä muuttanut, mutta netin merkityksen nähdään kyllä kasvavan koko ajan.

”On tietty ryhmä, jonka tavoittaa helpoiten netissä ja me panostetaan aika paljon nettisivujen tekemiseen ja sosiaaliseen mediaan ja sellaseen.” A2

”Mun mielestä me pystytään hyödyntään nettiä meidän kampanjoissa ja -- ehkä jossain määrin meidän kampanjoiden koordinoinnissa ja niin edelleen, mut kyl se ainakin toistaiseksi se käytännön työ mun mielestä tapahtuu jossakin muualla kuin siellä ja toisaalta se on saatava esille myös jossakin muualla kuin netissä myös vielä, että se ei vielä riitä, että me saadaan kampanja pelkästään nettiin, niin se ei kyl vielä tavoita läheskään tarpeeks ihmisiä sitä kautta.” A1

Tarhauskielto-kampanjassa suuri yleisö tavoitettiin vielä television ja sanomalehtien avulla. Aktivistit kuitenkin katsovat, että eläinoikeusliike saa netin ja sosiaalisen median kautta huomattavasti lisäjulkisuutta kampanjoilleen.

”Jos ajatellaan vaikka Facebook-juttua niin ilman muuta, jos siellä on 40 000 ihmistä, jotka katsoo asiakseen liittyä tähän ryhmään vai oliko se joku että ne tykkää siitä tai mitä ikinä näitä nyt onkaan, nii se jollain tavalla edellyttää että ne menee sinne sivuille, jossa on niitä kuvia ja videoita ja sit meillä kuitenkin on kaikki ne pätkät nähtävillä meidän omilla nettisivuilla ja sitä kautta me pystytään suoraan kommunikoimaan ihmisille ilman -- valtamedian välitystä niin kyllä se on meille tärkeätä, et niin monta ihmistä pystytään tavoittamaan sen avulla.” A2

Linkkejä on helppoa jakaa Facebookissa ja näin tieto leviää vikkellästi. Moni uutisia muista mediavälineistä laiskasti seuraava sai tiedon kampanjasta ja sen uusista käänteistä ensimmäisenä nimenomaan sosiaalisen median kautta.

7.2.4. Eläinoikeusliikkeen julkisuuskuva

Oikeutta eläimille -yhdistyksen julkisuuskuva on muuttunut kuvauskampanjoiden myötä huomattavasti positiivisempaan suuntaan. Tähän vaikuttaa tietysti merkittävästi se, millä tavalla eläinoikeusliikettä ja sen aktivisteja on mediassa esitetty.

”Jotenki semmonen niinku kettutyttömeininki tai semmonen on jääny mun mielestä tosi paljon jo pois, et nyt se on semmosta, et tuntuu, että arvostetaan, että ei oo vaan semmosta, että kuvitellaan, että puuhastellaan tai muuta vastaavaa, et se on ihan arvostettu juttu, mitä me tehdään.-- Keskitytään enemmän niinku siihen asiaan, eikä metodeihin tai siihen, ketä on tehnyt.” A3

Vaikka eläinoikeusliikkeen julkisuuskuva on siistiytynyt viime vuosina, eivät aktivistit kuitenkaan myönnä uhraavansa paljoakaan ajatuksia yhdistyksensä julkisuuskuvalle.

”OE ei oo ikinä hirveesti yrittäny miettiä sitä että mikä on OE:n julkisuuskuva, että se on ollu aika semmonen seikka, mikä ei oo ketään meitä ikinä kiinnostanu, että se on ollu jotenkin ihan sama. Aina on mietitty sitä, että mikä on niinku paras sen lopputuloksen saamiseksi tai se tavoite, johon me yritetään päästä, että -- millasilla lausunnoilla me päästään siihen. Mitä se tekee OE:n julkisuuskuvalle, on niinku ihan sivuseikka, että -- sillä ei oo oikeestaan mitään väliä.” A1

”Me pyritään pysymään sellasena -- tavallaan ruohojuuritason järjestönä ja sillä tavalla niinku olemaan riippumattomia valtamediasta, että jos nähään että on hyväks vetää meidän nimi lokaan, nii sitten vedetään.” A2

”En mä ainakaan muista, et mä varoisin kauheesti sanomisiani näis jutuissa. -- Voidaan kyl sanoo tosi vapaasti kaikkii juttui, mikä mun mielestä on hyvä, eikä tarvii sinänsä kysyy mitään lupaa minnekään, et voiks mä sanoo nyt näin, et mä sanon jotain ja toivon, et se käy kaikille muillekin, et ei sitä ketään -- vahdi tai ketään oo ikinä valittanu, mitä mä oisin sanonu missään.” A3

Piittaamattomuus yhdistyksen hyvästä maineesta ja puhtoisesta julkisuuskuvasta ei kuitenkaan tarkoita, etteivätkö aktivistit kiinnittäisi lainkaan huomiota tapaan, jolla he julkisuudessa esiintyvät ja yhdistystään edustavat. Yhdistyksen sisällä on sovittu yhteinen linja siitä, millaisia asioita julkisuudessa tahdotaan kunkin kampanjan yhteydessä tuoda esille. Myös aktivistien yhdistyksen nimissä antamat lausunnot mietitään yhdessä suurin piirtein etukäteen. Lisäksi julkisuudessa esiintyvät aktivistit ovat harjoitelleet lausuntojen antamista ennen varsinaisen kampanjan alkamista.

”No osa [lausunnoista] on varmaan hyvin mietittyjä ja osa on enemmän semmosia hetken huumassa annettuja lipsahduksia, mutta kyllä meillä yleensä on aika tarkka semmonen yleislinjaus, mitkä on tavallaan sen kampanjan tavoitteet ja miten me niihin päästään, että kyllä me tavallaan muodostetaan se vastausten runko myös. Totta kai se sitten riippuu näistä tahoista jotka tulee mediaan, että miten ne tän asian tarkemmin muotoilee, mutta kyllä näillä kampanjoilla on selkeesti ollut ne omat linjauksensa ja sit niissä on enemmän tai vähemmän yritetty pysyä. ” A1

”Pohditaan niitä kysymyksiä, kun ne kysymykset yleensä mitä tulee, niin ne on melkein samat niinku aina ja niitähän osaa ne perusjutut niinku vastata saman tien, mut saatetaan pohtii just jotain tälläsi, et vaiks just, et kun kysytään, et miksette ilmottaneet eläinlääkärille, niin sit saatetaan mieltii tähän joku semmonen konkreettinen helppo vastaus, kun ne halua kuitenkin mielellään semmosen tosi lyhyen vastauksen, et siinä ei oo kauheesti aikaa sanoo sitä.” A3

Aktivistit harjoittelevat videokameran kanssa haastatteluiden ja lausuntojen antamista omaa itsevarmuuttaan lisätäkseen. Esiintymiskokemuksen karttuessa tulee haastattelujen antamisesta ja nasevien vastausten keksimisestä vähitellen helpompaa.

”Yleensä yrittää jotenkin harjotella sitä, et -- miten käyttäytyään ja saatetaan vaik kokeilla kameran kans, et miltä sä näytät kameran, et teeks sä jotain tosi typeriä juttui koko ajan tai jotain muita tommosii, et semmosta perustreenaamista.” A3

Eläinoikeusliikkeeseen liitetyt ennakkoluulot ovat murtumassa ammattimaisesti hoidettujen mediakampanjoiden ansiosta sekä aktivistien sujuvan ja asiantuntevan julkisuudessa esiintymisen vuoksi. Aikansa eläneet ennakkoluulot eläinoikeusaktivisteista vilahtelevat kuitenkin yhä toisinaan eläinoikeusasioista käydyssä julkisessa keskustelussa.

”Paljon siinä on tietysti ollu semmosta tahallaan väärin ymmärtämistä, -- että me jotenkin halutaan vaan suojella jotain söpöjä pörrösiä eläimiä, et ihan ku siinä ei ois mitään semmosta syvempää taustalla.” A1

”Lähinnä ne liittyy tollaseen laittomaan toimintaan varmaankin ja sellaseen ajatukseen, että eläinaktivistit ei tiedä eläimistä mitään ja sit ikään ja sukupuoleen liittyviä ennakkoluuloja, että kysymyksessä on nuoria tyttöjä. Ja ne kaikki tavallaan pitää paikkansa. Iso osa meistä on sitä mieltä, että laiton toiminta ja vapautusiskut on hirveen tärkeitä ja niillä pystytään auttamaan eläinyksilöitä paremmin kuin millään muulla tavalla. Aika iso eläinaktivisteista on naispuoleisia ja on aika nuoria, mut toki nää ei oo mitään vasta-argumentteja sen suhteen et jos keskustellaan, et oks eläimet ruokaa tai vaatteita - -tai missä tahansa keskusteluissa tai nää on tavallaan sellasii niinku henkilöä vastaan käytyjä hyökkäyksiä tai -- aika luokatonta keskustelua.” A2

Eläinoikeusaktivistien aiempaa avoimemman ja suurenkin yleisön näkökulmasta hyväksyttävän toiminnan seurauksena eläinoikeusliikkeeseen perinteisesti liitettyjä stereotyyppioita ja ennakkoluuloja ei uskota enää yhtä herkästi kuin vielä menneinä vuosina.

”Kun tuottajat ja viranomaset, siis jollain tavalla meidän vastapuoli pääsee ääneen, ne tietysti yrittää ratsastaa niillä ennakkoluuloilla, joita ihmisillä saattaa olla eläinoikeusliikettä kohtaan -- mutta vähemmän kuin aikasemmin, koska se ei

yksinkertaisesti mee enää niin hyvin läpi mediassa, että kaikki näkee toki, että tässä on kysymyksessä ihmisiä, jotka on niinku menny videokameroiden kaa tarhoille eikä oo rikkonut mitään ja on tuonu esille tän materiaalin nii niiden nimittäminen terroristeiksi ei uppoo niin kauheen hyvin enää. Ihmiset näkee, että siinä on kyse tutkivasta journalismista enemmänkin.” A2

Toisaalta epäluottamus ja ennakkoluulot eläinoikeusliikettä ja sen lausuntoja kohtaan näkyvät yhä mediassa hienovaraisemmissa asioissa, jutun tyyllisissä valinnoissa ja ylipäätään siinä, ketkä jutuissa päästetään ääneen ja millä tavalla.

”Jossain uutisissa huomaa tosi helposti, et vaikka todetaan --, että Oikeutta eläimille väittää, eli vähän semmonen et tää ei oo fakta me vaan väitetään näin, mut sit taas joku muu taho, jotkut tarhaajat vaikka ni ne sanovat näin ja se on niinku totta, et se on ehkä -- tolla tasolla piilotettuu se homma välillä.” A3

Toisinaan eläinoikeusliikettä koskevissa jutuissa näkyy myös, ettei asioista ole otettu kunnolla selvää.

”Lehdissä lukee aina, et OE on kuvannut, vaiks me ei olla nitä [salakuvia ja – videoita] kuvattu.” A3

Mediakampanjoiden vaikutus eläinoikeusliikkeen julkisuuskuvan muuttumiseen myönteisempään ja yleisesti hyväksyttävämpään suuntaan on monessa mielessä hyvä asia. Eläinoikeusaktivisteja kuunnellaan aiempaa paremmin ja heihin on alettu suhtautua yhteiskunnallisesti merkittävinä toimijoina.

”Media pitää OE:ta nyt jotenkin vakavasti otettavana toimijana. Aikasemmin meitä nähtiin enemmän semmosina ikävinä hyttysinä jossain, jotka inisi jotain ja niin edelleen, mut nyt jotenkin tuntuu, et näiden kampanjoiden myötä se julkisuuskuva on muuttunut, että me ollaan jotenkin vakavasti otettavia yhteiskunnallisia toimijoita. Musta on ihan kuvaavaa se, että silloin kuin Sikatehtaat-kampanja julkistettiin niin Sirkka-Liisa Anttila olis silloin Pariisissa jossain EU:n neuvotteluissa ja se joutu keskeyttään ne ja lentään Suomeen selvittää sitä sotkia, joka me oltiin saatu aikaseks. Se jotenkin kuvaa jo jotain,

että me liikutellaan ministereitä ja toisaalta myös, että ministerit joutuu vastaamaan meidän syytöksiin. -- En mä tiedä, onko se kun hyvä asia tai onko se kuin merkityksellistä mutta mielenkiintosta ainakin.” A1

Mediakampanjoihin sisältyy kuitenkin aina myös omat riskinsä. Puheet eläinoikeusliikkeen aikuistumisesta arveluttavatkin joitakin eläinoikeusaktivisteja. Oikeutta eläimille -yhdistys tahtoo nimittäin pysyä jatkossakin riippumattomana ruohonjuuritason järjestönä. Se ei tahdo tulla haltuun otetuksi.

”Siinä on myös aika iso semmonen riski, et nyt ku on tehty näitä onnistuneita kampanjoita nii siit muodostuu jonkunlainen sellanen rajottava tekijä siinä mielessä, et nähdään, että meille syntyy positiivinen julkisuuskuva, niin jos jossain vaiheessa tulee sellanen tilanne, että meidän täytyy tehdä sellanen radikaali kannanotto, mistä me tiedetään, että ei tuu olemaan kaikkien ihmisten mieleen, mut me nähdään et meidän asiaa edistääkseen meidän täytyy tehdä se, niin silloin meillä on jonkinlainen -- isompi kynnys tehdä tällasia asioita. Koska me ollaan tavallaan -- ainut eläinoikeusjärjestö Suomessa niin, jos me ei -- tehdä sellasia juttuja, jotka me nähdään et täytyy tehdä niin silloin niitä ei kukaan muukaan tee, et meillä on tavallaan myös sellanen vastuu, et me ei voida tällasen positiivisen julkisuuskuvan nimissä jättää asioita tekemättä tai ruveta antaa jollain tavalla -- maltillisempia lausuntoja, koska sit me tavallaan niinku hylätään meidän asia.” A2

7.2.5. Elämää mediakohun jälkeen

Median oma-aloitteinen kiinnostus eläinoikeusasioihin ja eläinoikeusliikkeen puuhiin on jossain määrin lisääntynyt ja jatkunut myös kuvauskampanjoiden nostattamien mediakohujen jälkeen.

”Kyllä se selkeesti oli sen Tarhauskielto-jutun jälkeen niin -- se Ajankohtaisen kakkosen teemailta, se eläinasiajuttu, -- selkeesti poiki näistä kampanjoista, että ei sitä keskustelua muuten ois käyty. Sitten on ollu jotakin muutakin erilaisia

radiojuttuja ja sellasia ton kampanjan jälkeen, -- mitkä ei oo tavallaan millään tavalla niinku meidän aikaansaamia.” A1

”Välillä -- hämmentää jopa, kun mulla on se -- meidän mediapuhelin, et -- riippuu viikosta, mut kyl siihen -- tulee joka viikko joku soitto. -- Et musta tuntuu, et puhelin soi -- nykyisin enemmän.” A3

Yleisen tason eläinoikeusaiheisten ohjelmien lisäksi toimittajat etsivät tätä nykyä aiempaa aktiivisemmin eläinoikeusliikkeen piiristä myös uutisaiheita. Muun muassa kesällä 2010 julkisuudessa epäiltiin eläinoikeusaktivistien puuhaavan jälleen jotain turkistarhoilla, kun tarhojen hälytyslaitteet olivat turkistarhaajien liiton mukaan käynnistyneet tarhoilla tavallista useammin. Epäily uudesta kuvauskampanjasta sai turkistuottajat heti puolustuskannalle.

”Tarhaaja -- kiiruhti sanomaan, että nyt kesäaikaan saadaan helposti pahan näköstä kuvaa, kun ketuilla on karvanlähtö. Sillee, et okei kyse on karvanlähtöajasta, kun jalka puuttuu,” A2

Muutama juttu on kirjoitettu myös siitä, kuinka lehmätiloilla pelätään eläinoikeusliikkeen ottavan kuvauskampanjojensa seuraavaksi kohteeksi navetat.

”Musta tuntuu, että niillä on aika kovat paineet sinä, kun me ollaan julkastu matskuu broileritiloilta, sikaloista, kananmunatiloilta ja turkistarhoilta ja -- ja ne tietää, että asiat lehmätiloilla on ihan vitun huonosti, et siellä -- vasikat elää tosi karuissa oloissa ja se on aika graafisen näköstä.” A2

Oikeutta eläimille -yhdistyksen mediakampanjoiden nostettua kohun suomalaisten tuotantoeläinten kohtelusta ovat myös muissa maissa tehdyt eläinoikeusliikkeen salakuvauskampanjat ja niitä seurannut julkinen keskustelu ylittäneet aiempaa herkemmin uutiskynnyksen Suomessa.

7.3. Eläinoikeusaktivismiin muutos

Suomalaisen eläinoikeusliikkeen näkyvimvät toimintatavat ovat muuttuneet vuosien varrella. Eläinten vapautusiskuista 1990-luvulla tunnetuksi tullut radikaali eläinoikeusliike suosii ainakin tällä hetkellä sabotaasin sijaan mieluummin salaa kuvatun valokuva- ja videomateriaalin julkaisemiseen perustuvia investigaatiokampanjoita. Puheet eläinoikeusliikkeen aikuistumisesta tuntuvat ehkä kuitenkin liioittelulta, sillä ainakin osa eläinaktivisteista on yhä tarvittaessa valmiita myös radikaalimpiin kannanottoihin eläinten puolesta. Eläinoikeusaktivisti Aura Kalli (2010, 18) kirjoittaa Oikeutta eläimille -yhdistyksen 15-vuotisjuhlanumerossa eläinoikeusaktivismiin muutoksesta seuraavasti:

”On totta, että aktivistit ovat oppineet paljon sen 15 vuoden aikana, kun suoran toiminnan eläinoikeusliike on ollut Suomessa julkisuudessa. Toiminnasta on tullut paljon pitkäjänteisempää ja yhteen asiaan kerrallaan keskittyvää. Mutta eläintenvapautuksen merkitystä nyt turkistarhoilla kituville eläimille tuskin väheksyy kukaan, vaikka kuinka aikuisia tässä oltaisiinkin.”

Myös haastattelemieni eläinoikeusaktivistien mielestä eläinoikeusliikkeen toiminta on kehittynyt vuosien kuluessa suunnitelmallisemmaksi ja harkitummaksi. Lisäksi onnistuneet mediakampanjat ovat tehneet eläinoikeusliikkeen toiminnasta aiempaa näkyvämpää ja kasvaneet resurssit mahdollistavat aiempaa ammattimaisemman ja uskottavamman näköisen toiminnan.

”90-luvulla -- se oli enemmän semmosta intoo ja haluu toimia kuin selvästi mietittyä. Siinä ei ollu mitään semmosta pitkäjänteisyyttä eikä -- kauheen suunnitelmallisia strategioita mihinkään suuntaan, kun taas nyt on semmosta selkeätä päämäärätietoisuutta ja -- lähestulkoon kaikilla toiminnoilla on yritetty mieltä, että miten se johtaa siihen haluttuun lopputulokseen.” A1

”Mun mielestä me ollaan nyt jo aika pro näissä hommissa, kun mä muistan joskus, kun tuli mukaan toimintaan niin haaveili, että vitsi, kun ois vähän enemmän rahaa niin sais esimerkiksi värillisiä esitteitä -- ja nythän meillä on -- tosi hyvän näköset nettisivut ja kaikkii hyviä videoita. -- ihmisillekin tulee ehkä

semmonen erilaisempi kuva, kun se ei oo semmosta epämääräsiä kopioituja läpysköitä, jotka näyttää tosi kämäsiltä vaan ne näyttää semmosilta tosi ammattimaisilta, niin sit se niinku taas luo semmosta parempaa kuvaakin ihmisille, et -- mä toivon ainakin, et ne mielummin usko sit semmosta.” A3

”Edelleen sellaset niinku perusjutut on pysynyt samoina et yritetään näkyä kaduilla ja jakaa meidän omaa materiaalia suoraan ihmisille, käydä mahdollisimman paljon keskustelua ihmisten kanssa, järjestää erilaisia tapahtumia, mielenosoituksia, kampanjoita. -- Toki me tehdään niitä paremmin kuin ennen ja ehkä suunnitelmallisemmin, mut me yritetään aika aktiivisesti käydä keskustelua siitä, et pysytään silleen niinku ruohonjuuritason järjestönä eikä -- aleta toimiin sellasten niinku instituutionaalisen politiikan kautta koska meidän näkemys on, että eläinoikeusasioita ei voida edistää äänestämällä kauheesti.” A2

Eläinoikeusaktivistien suhtautuminen sabotaasiin ja eläintenvapautusiskuihin vaihtelee eläinoikeusliikkeen sisällä.

”En mä usko, että on mitään yhteistä suhtautumislinjaa vaan sieltä löytyy varmaan vähän kaikenlaista. Veikkaan, että sieltä löytyy -- sekä ihailua sitä asiaa kohtaan että semmosta kaihoisaa muistelua sitä kohtaan, mut myös varmaan vähän semmosta tuomitsevaa.” A1

”Monet meidän aktivistit on niin nuoria että niillä ei oo omakohtaisia muistikuvia näistä isommista turkistarhaiskuista, mut kyl mä uskoisin, että suurin osa suhtautuu niihin silti aika positiivisesti. -- Mä uskon, että suurin osa tiedostaa sen, että se on ensinnäkin ollut hirveen tärkeä juttu, kun on tuotu keskusteluun eläinoikeusasioita ja -- että ei oo mitään muuta tapaa auttaa sitä minkkiä, joka kärsii siellä turkistarhalla, kun mennä sinne ja päästää sen irti sieltä, et tavallaan se, että menee sinne ja ottaa valokuvan ja lähtee pois sieltä niin on sen puolesta kauheen karu homma.” A2

”No virallinenhan linja on, että ei tuomita, mutta ei kannatetakaan. Se on semmonen aika niinku neutraali linja, et kuitenkaan ketään ei halua niinku

tuomita sellasta, kun siinä pelastetaan eläinten henkiä, niin ei sitä oikeestaan voi tuomita, et se ois musta tosi typerää ja tosi tekopyhää.” A3

Sabotaasista puhuttaessa pitää muistaa, että 1990-luvullakaan eläinten vapautusiskuja ja muuta sabotaasia ei koskaan tehty Oikeutta eläimille -yhdistyksen nimissä vaan sabotaasia ovat aina harjoittaneet yksittäiset anonyymit aktivistit. Viime vuosien mediakampanjat on sen sijaan toteutettu avoimesti Oikeutta eläimille -yhdistyksen nimissä.

Tällä hetkellä suomalaisessa eläinoikeusliikkeessä harrastetaan sabotaasia hyvin vähän ja monet aktivistit pitävät kuvauskampanjoita sabotaasia järkevämpänä toimintamuotona.

”Ainakin itse voisin kallistua sille kannalle, että tällä hetkellä toi kuvausjuttu on niin hyvä juttu -- että esimerkiks sabotaasille ei ois tarvetta tai pitäisin ehkä ainakin jotain sabotaasijuttuja jopa epätoivottuina juttuina.” A1

”Jos nyt ois vaikka Tarhauskielto-kampanjan jälkeen -- tullut joku turkistarhaisku niin kyllä mä mietin, että mitenköhän se ois vaikuttanut siihen tai vaikka viikko ennen julkasuu, -- et sit ois kyllä voinu olla tosi suurii ongelmii.” A3

Toisaalta eläinoikeusaktivistit pitävät sabotaasia myös hyvin tärkeänä toimintamuotona, yhtenä eläinoikeusliikkeen peruskivenä. Aktivistit uskovat, että nimenomaan sabotaasi on estänyt eläinoikeusliikkeen yhteiskunnallisen haltuunoton. Eläinoikeusliikkeen radikaaleja juuria ei haluta unohtaa, eikä Oikeutta eläimille aio tulevaisuudessakaan tanssia valtamedian pillin mukaan.

”On ehkä syytä varoa ylitulkintoja siitä että miten asiat on muuttunut ja siitä et kyl me ainakin niinku yritetään pitää pää kylmänä sen suhteen et tota me pysytään ruohonjuuritason järjestönä ja et me ei edelleenkään toimita valtamedian ehdoilla. -- just niinku pyritään muistamaan, et mistä me ollaan tultu ja että mediakampanjoissa on niinku tosi isoja riskejä sen suhteen, et me ei tulla silleen haltuunotetuiks, jollon me menetettäis meidän mahdollisuudet niinku oikeesti tuoda

esille eläinoikeusjuttuja ja me alettais keskusteleen jostain emakkohäkkien koosta tai jostain pilkkujen paikoista jossain pykälissä.” A2

Eläinoikeusliike on pysynyt jo tovin kaidalla polulla sabotaasin ja eläinten vapautusiskujen suhteen, mutta nämä laittomuudet nostetaan vieläkin välillä esiin eläinoikeusliikkeestä ja eläinoikeusaktivisteista keskusteltaessa. Turkistarhaiskuja ja laitonta suoraa toimintaa harjoittanutta Eläinten vapautusrintamaa muistellaan mediassa kuitenkin yhä harvemmin.

”Ehkä enemmänkin sen ensimmäisen kuvauskampanjan aikana silloin puhuttiin huomattavasti enemmän noista niinku eläinoikeusliikkeen sen radikaalisiiven olemassaolosta, mutta kyllä Sikatehtaat- ja Tarhauskielto-kampanjoiden aikana se keskustelu on ollut melko vähäistä. Enemmän on oikeestaan puhuttu siitä, että eläinoikeusliike on aikuistunut ja aika vähän näitä on mainittu näitä eläinten vapautuksii tai muuta sabotaasia.” A1

”Ne on varmaan jotenkin sen verran sit vanhoi jo ja sit kans media ehkä osaa erottaa sen jo vähän niinkun tullut se ero OE:n ja sen EVR:n välillä, et ei se oo ihan sama, et ne on jo erottunut toisistaan pikkasen.” A3

Aktivistit eivät usko, että laittoman suoran toiminnan aika olisi eläinoikeusliikkeessä, viime vuosien hiljaiselosta huolimatta, välttämättä kokonaan ohi.

”Aika vähän sellasta sabotaasia on nyt viime aikoina ollu verattuna muutaman vuoden takaseen, mutta en mä tiedä miks kuvauskampanjat ois niinku korvannu, et ne ehkä vastaa vähän eri -- kysymyksiin. -- Jostain syytä sitä on ollu vähemmän kuin aikasemmin, mutta en tiä. -- Tietysti se on niinku kiinni jokasesta ihmisestä, että lähteeks sellasia tekemään vai ei. Jostain syystä nyt on käynyt niin, että kukaan ei oo vähään aikaan lähtenyt tekemään.” A2

7.4. Eläinoikeusliikkeen tulevaisuus

”Ei tässä varmaan hirveesti voi laakereillaan levätä seuraavaan muutamaan tuhanteen vuoteen” A1

Maailma on eläinten oikeuksiin vakavasti suhtautuville murheellinen paikka. Uuvuttavasta työsarastaan huolimatta eläinoikeusliike ja sen aktivistit eivät ole menettäneet toivoaan eläinten oikeuksien paremmasta toteutumisesta tulevaisuudessa. Pikkuhiljaa tapahtuvat muutokset ihmisten asennoitumisessa eläimiä kohtaan antavat aktivisteille voimia jatkaa eläinoikeustyötään. Siitä aktivistit tuntuvat olevan yhtä mieltä, että eläinoikeusliikkeellä riittää tehtävää, eläinoikeustyö on tärkeää ja sillä on vaikutusta, eikä muutosta parempaan tapahdu ilman eläinoikeusliikkeen toimintaa.

”Jos aattelee, että millasessa yhteiskunnassa me eletään, - ottaen huomioon, että meidän kulttuurissa taloudelliset voitot ja mukavuudenhalu -- semmonen niinku viihtyminen läpi oman pikku elämän on -- keskeisessä asemassa -- niin asiat on menny kauheen hyvin eteenpäin, et jollain tavalla näyttää siltä, että -- niiden asioiden laajeneminen, mitkä otetaan huomioon moraalisisissa pohdinnoissa, niinku ympäristö ja eläimet, on menny eteenpäin ja näyttää siltä, et se menee eteenpäin, mut ei se tietenkään itestään mee eteenpäin.” A2

”Ei mulla mitään semmosia utopistisia harhaluuloja asiasta oo, että en mä en millään tavalla kuvittele edes, että Suomessa tai maailmanlaajuisesti tapahtuis jotain vegaanivallankumousta tai että kaikki jotenkin yhtäkkiä tajuais eläinoikeudet tai jotain niin valtaisaa yhteiskunnallista muutosta, mut kyl mä samalla uskon siihen --että mikäli me tehään tätä samaa duunii niin me saadaan - - asioita eteenpäin. Et se riippuu siitä, miten paljon me laitetaan aikaa siihen, miten hyvii kampanjoita me saadaan aikaseks. Et mikään ei tavallaan vaan tapahdu vaan siinä pitää olla taustalla ne voimat, jotka saa sen tapahtumaan. -- Mä uskon, että esimerkiks turkisteollisuus tullaan kieltään Suomessa ja Euroopassa varmaan aika piankin. Tollasia yksittäisiä -- eläinten hyväksikäytön osa-alueita me saadaan suljettua tai lopetettua tai marginalisoitua ainakin voimakkaasti, mutta se että me saatais jotenkin ihmisten yleinen katsanta just

tämmönen kulttuurinen muutos tapahtumaan niin se on totta kai väistämättä hirveen hidas prosessi.” A1

Aktivistien kokemuksen mukaan ihmiset ovat kyllä kiinnostuneita eläinsuojeluasioista ja eläinten hyvinvoinnista, mutta eläinoikeusajattelu tuntuu vielä monen mielestä vieraalta. Vähitellen myös eläinoikeusasioihin on alettu suhtautua vakavammin ja aiempaa isommalla mielenkiinnolla. Toisaalta myös huoli ympäristöstä ja ilmastonmuutos saavat monet ryhtymään kasvissyöjiksi, vaikeivät he eläinoikeusasioista kovin kiinnostuneita välttämättä olisikaan.

*”Monet ajattelee, että totta kai pitää kohdella hyvin eläimiä, mut esimerkiks niiden syöminen on ihan ok tai vaikka tyliin, että turkiksii ois ihan ok käyttää, jos ne metsästäis ite, et sinänsä, mut kyl musta tuntuu, et sekin on jotenkin nousut tämmönen eläinoikeusjuttu ja ihmiset on -- vähän enemmän alkanut pohtii sitä.”
A3*

Eläinoikeusliikkeen toivotaan kasvavan ja se toiminnan ammattimaistuvan edelleen – ei kuitenkaan liikaa.

”Kyl mä nyt tietenkin toivon, et se vois kasvaa ja olla paljon isompi. Toisaalta mä toivon, et siitä ei ees tulis sellasta niinku kauheen organisaatiojättiläistä, mikä sit taas vaatis kauheesti kaikkii resurssei jo siihen toiminnan pyörittämiseen. -- Ois se kiva juttu, et -- saatais paljon rahoitusta ja paljon lahjottajii ja oltais -- tosi semmosii pro-tyyppi -- ja kyl mä uskon, et se -- menee vielä siihen suuntaan, et -- tulee enemmän ammattimaisuutta vielä --, mut toivottavasti pysytään silti semmosena vähä niinku no ei nyt ihan ruohonjuuritason järjestönä, mut kumminkin semmosena --, ettei olla mikään hiton SEY [Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto], joka vaan istuu rahojen päällä eikä oikeestaan tee mitään.” A3

Aktivistien mielestä eläinoikeusliikkeen on tulevaisuudessa pystyttävä uudistumaan ja kehitettävä jatkuvasti uudenlaisia toimintamuotoja, joilla voidaan edistää eläinten oikeuksien parempaa toteutumista ja herättää julkista keskustelua eläinten kohtelusta.

”Ei nää kuvauskampanjatkaan voi olla semmosia, että me tehtäis näitä jotenkin ikuisesti, et se median mielenkiinto varmasti lopahtaa jossain vaiheessa. Meiän on aina vaan yritettävä löytää jotain uusia toimintatapoja ja keinoja, joilla me saadaan vietyä asioita eteenpäin.-- Se oikeestaan on mun pahin pelko tai pahin mielikuva, että et me jotenkin vaan jumahdetaan paikalleen, tehään samoja asioita vuodesta toiseen. Meiän pitäis olla kauheen innovatiivisia ja jotenkin yrittää aina vaan yllättää ja aina tehdä jotain uutta ja erilaista -- toisaalta me ollaan keksitty aina jotain uutta, et jotenkin oon luottavainen sen suhteen.” A1

8. TURKISTARHAUSKOHU SANOMALEHDISSÄ

8.1. Eläinoikeusliikkeen määrittelijät uutisjutuissa

8.1.1. Toimijaluokkien esittely

Tutkimusaineistossani on 47 uutiseksi tai uutiskainaloksi luokittamaani juttua. Niistä 13 julkaistiin Helsingin Sanomissa, 19 Pohjalaisessa ja 15 Maaseudun Tulevaisuudessa. Tutkimusaineistoni sisältää kaikki Tarhauskielto-kampanjaan ja sitä seuranneisiin tapahtumiin liittyvät edellä mainituissa lehdissä vuoden 2010 helmi- ja maaliskuussa julkaistut uutisjutut.

Uutisaineistossa minua kiinnostaa ennen kaikkea ketkä jutuissa päästetään ääneen ja samalla määrittelemään eläinoikeusliikettä. Tämän tutkiminen onnistuu suuntaamalla huomio uutisjutuissa esiintyviin toimijoihin. Määrällinen sisällönerittely eläinoikeusjulkisuuden toimijoista paljastaa, ketkä eläinoikeusliikettä ovat mediajulkisuudessa määritelleet ja millaisella painoarvolla. Lehtien välinen vertailu puolestaan osoittaa, millaisia toimijoita kussakin lehdessä suositaan uutisten lähteinä.

Tarkastellessani uutisten toimijoita tunnistin jutuista seuraavat toimijaluokat: aktivistit, turkistuottajat, poliitikot, eläinlääkärit, Evira, YLE sekä muut toimijat (tutkijat, poliisi, Animalia ja julkisuuden henkilöt.)

Aktivisteihin olen lukenut Oikeutta eläimille -yhdistyksen edustajat sekä muut jutuissa eläinoikeusaktivisteiksi nimitetyt henkilöt. Turkistuottajiin kuuluvat paitsi yksittäiset turkistarhaajat ja turkiskauppiat, myös Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto Ry:n (STKL) edustajat ja Turkistuottajat Oyj:n edustajat. Uutisissa esiintyvät eläinlääkärit ovat turkistarhoilla kohun jälkeen eläinsuojelutarkastuksia tehneitä eläinlääkäreitä. Lisäksi Korkeasaaren eläinlääkäri Eeva Rudbäckä haastatellaan eläinten hyvinvoinnin asiantuntijana. Poliitikkojen toimijaluokkaan kuuluvat turkistarhauskeskusteluun osallistuneet poliittiset päättäjät: lähinnä ministerit ja kansanedustajat. Myös

elintarviketurvallisuusvirasto Eviran edustajat muodostivat aineistossa oman toimijaluokkansa. Yleisradion toimijaluokka tarkoittaa käytännössä aktivistien videomateriaalia lähetyksissään esittäneiden A-studion ja A-talkin edustajia. Muiden toimijoiden luokkaan laskin tutkijat, poliisin, Animalian sekä julkisuuden henkilöt. Nämä toimijat esiintyivät aineistossa kukin vain kertaalleen.

Eläinoikeusjulkisuuden toimijoiden määrällisen esiintymisen lisäksi kiinnitän huomiota myös niihin rooleihin, joita toimijat uutisissa edustavat. Hyödynnän tutkimuksessani samoja toimija-asemia, joita Pirita Juppi (2004) käytti omassa väitöskirjassaan. Luokittelen juttujen toimijat siis joko niiden ensisijaisiksi määrittelijöiksi, aktiivisiksi toimijoiksi tai mykiksi toimijoiksi. Toimijoista se, jonka näkemykset nostetaan jutussa näkyvimmin esiin, on jutun ensisijainen määrittelijä. Jutun ensisijainen määrittelijä pääsee tavallisesti ääneen jo jutun otsikossa tai ensimmäisessä kappaleessa tai nousee muutoin jutuissa hallitsevaan asemaan. Aktiiviset toimijat ovat jutussa yleensä joko suoraan tai epäsuoraan siteerattavia henkilöitä. He ovat siis tavallisesti uutisen lähteitä. Uutisen ensisijaiset määrittelijät ovat aina samalla myös jutun aktiivisia toimijoita. Mykät toimijat eivät sen sijaan pääse itse jutuissa ääneen vaan uutisen muut toimijat tai jutun kirjoittanut toimittaja puhuvat heidän puolestaan ja tulkitsevat heidän tekemisiään. Mykät toimijat ovat siis usein jutun kohteita. (Juppi 2004, 142–143.)

Luokittelin kunkin toimijan edustamaan kussakin uutisessa vain yhtä roolia joko jutun ensisijaisena määrittelijänä, aktiivisena toimijana tai mykkänä toimijana. Saman toimijaryhmän edustajia voi yhdessä jutussa olla useampiakin ja monesti näin onkin.

8.1.2. Määrittelijöiden määrällinen tarkastelu

	Ensisijainen määrittelijä		Aktiivinen toimija		Mykkä toimija		Yhteensä (47 juttua)	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Aktivistit	8	17,0	16	34,0	18	38,3	34	72,3
Poliitikot	19	40,4	23	48,9	2	4,3	25	53,2
Turkistuottajat	13	27,7	14	29,8	4	8,5	18	38,3
Evira	2	4,3	7	14,9	6	12,8	13	27,6
Eläinlääkärit	5	10,6	7	14,9	4	8,5	11	23,4
YLE	–	–	1	2,1	5	10,6	6	12,8
Muut toimijat	–	–	2	4,3	3	6,4	5	10,6

Taulukko 1. Toimijoiden esiintyminen uutisjutuissa

	HS (13 juttua)		P (19 juttua)		MT (15 juttua)	
	n	%	n	%	n	%
Aktivistit	6	46,2	5	26,3	5	33,3
Poliitikot	6	46,2	10	52,6	7	46,7
Turkistuottajat	1	7,7	7	36,8	6	40,0
Evira	3	23,1	4	21,1	–	–
Eläinlääkärit	4	30,8	3	15,8	–	–
YLE	1	7,7	–	–	–	–
Muut toimijat	1	7,7	–	–	1	6,6

Taulukko 2. Toimijoiden esiintyminen aktiivisessa roolissa tutkimuksen lehdissä

Aktivistit ovat aineistossani kaikista useimmiten esiintyvä toimijaluokka. He ovat esillä kaikkiaan 34 uutisessa, joista 16 jutussa he ovat aktiivisia toimijoita. Vaikka aktivistit siis esiintyvät yli 70 prosentissa kaikista uutisista, he pääsevät itse ääneen niistä vain kolmanneksessa. Helsingin Sanomien uutisissa aktivistit päästetään ääneen useimmiten. Aktivistit ovat aktiivisia toimijoita kuudessa Hesarin jutussa, joista kolmessa he ovat myös jutun ensisijaisia määrittelijöitä. Sekä Pohjalaisessa että Maaseudun Tulevaisuudessa aktivistien ääntä kuullaan viidessä uutisessa.

Poliitikkoja kuullaan Tarhauskielto-kampanjan uutisoinnissa runsaasti kaikissa tutkimissani sanomalehdissä. He esiintyvät kaikkiaan 25 jutussa, joista valtaosassa heillä on aktiivinen rooli. 19 jutussa poliitikot ovat myös uutisen ensisijaisia määrittelijöitä.

Turkistuottajat pääsevät uutisissa lähes yhtä usein ääneen kuin aktivistit, vaikka he esiintyvät aineistossa huomattavasti harvemmin. Turkistuottajat ovat aktiivisessa roolissa 14 jutussa, joista lähes kaikissa he ovat myös jutun ensisijaisia määrittelijä. Myöskinä toimijoina turkistuottajat nähdään neljässä jutussa. Helsingin Sanomien uutisoinnissa turkistuottajat ovat kuitenkin esillä hyvin vähän. He esiintyvät kahdessa jutussa. Pohjalaisessa turkistuottajat sen sijaan pääsevät huomattavasti enemmän ääneen. He ovat aktiivisina toimijoina seitsemässä jutussa, joista jutun ensisijaisina määrittelijöinä kuudessa uutisessa. Myös Maaseudun Tulevaisuudessa asioita katsottiin usein turkistuottajien näkökulmasta. Kuudessa jutussa turkistuottajat ovat jutun aktiivisia toimijoita ja samalla sen ensisijaisia määrittelijöitä.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on esillä 13 jutussa, joista seitsemässä sillä on aktiivinen rooli. Eläinlääkärit esiintyvät 11 jutussa, joista seitsemässä heitä kuullaan aktiivisina toimijoina. Erityisesti Helsingin Sanomissa uutisoidaan eläinlääkärien näkemyksistä suomalaisten turkiseläinten hyvinvoinnista. Myös Pohjalaiseen on haastateltu eläinlääkäreitä. Maaseudun Tulevaisuudessa eläinlääkärit esiintyvät sen sijaan ainoastaan mykässä roolissa.

Yleisradio esiintyy kaikkiaan kuudessa jutussa, joista vain yhdessä sillä on aktiivinen rooli. Luokan muut toimijat edustajista tutkijat on yhden Helsingin Sanomien jutun aktiivinen toimija. Lisäksi poliisi näkyy mykkänä toimijana yhdessä Hesarin jutussa.

Maaseudun Tulevaisuudessa Eläinsuojeluliitto Animalia on yhden jutun aktiivinen toimija. Lisäksi EU sekä julkisuuden henkilöt ovat Maaseudun Tulevaisuuden uutisten yksittäisiä mykkiä toimijoita.

Toimittajia en ole laskenut juttujen toimijoiksi, vaikka hekin tietysti käyttävät paljon valtaa eläinoikeusliikkeen määrittelyssä mediajulkisuudessa. Toimittajat käyttävät journalistista valtaansa suhteessa eläinoikeusliikkeeseen ennen muuta päättäessään, mitkä toimijat päästetään jutuissa ääneen ja millaiseen asemaan heidät jutussa asetetaan. Vaikutusta on myös sillä, kuinka paljon, missä järjestyksessä ja mihin tyyliin toimijoita siteerataan.

Toimittaja voi erilaisin keinoin joko horjuttaa tai tukea toimijoiden sanomisia ja heidän uskottavuuttaan. Jupin mukaan tyypillisiä keinoja eläinoikeusaktivistien näkemysten horjuttamiselle ovat leimaavien ja marginalisoivien identiteettien tuottaminen aktivisteille. Näiden identiteettien kautta myös heidän näkemyksensä voidaan marginalisoida ja kyseenalaistaa. Lisäksi toimittaja voi horjuttaa aktivistien uskottavuutta esimerkiksi suuntaamalla huomiota ulkoisiin seikkoihin, kuten aktivistien ulkonäköön, ja pyrkimällä siten sivuuttamaan eläinoikeusliikkeen ajaman asiasisällön. Myös aktivistien vastapuoli, kuten turkistuottajat ja turkistarhausta kannattavat poliitikot, saatetaan päästää jutuissa kertomaan ikään kuin asiantuntijan asemassa omia näkemyksiään aktivisteista ja kiistämään heidän näkemyksensä. (Juppi 2004, 189.)

Sekä Pohjalaisessa että Maaseudun Tulevaisuudessa julkaistiin turkistarhauskokuun liittyen paljon kuvattomia pikku-uutisia, kun taas Helsingin Sanomissa tarhauskohusta kerrottiin pääasiassa keskikokoisissa uutisissa. Lehtien turkistarhausuutisointi eroaa myös siinä, kuinka paljon niissä turvaudutaan Suomen Tietotoimiston välittämiin uutisiin. Tutkimistani Helsingin Sanomien turkistarhausjutuista vain yksi oli kokonaan STT:n uutinen ja yksi osittain STT:n uutinen. Pohjalaisessa STT:n uutisiin turvauduttiin huomattavasti useammin. Uutisista peräti seitsemän oli STT:n tuotantoa. Maaseudun Tulevaisuudessa STT:n uutisia ei käytetty lainkaan.

8.1.3. Määrittelijöiden muutos

Jupin tutkimusaineisto koostuu yli tuhannesta faktajutusta ja sisältää monia eri uutistapahtumia käsitteleviä juttuja. Siksi se ei varmastikaan ole täysin vertailukelpoinen oman, yhden eläinoikeuskampanjan ympärille rakentuvan, vajaan 50 uutisjutun aineistoni kanssa. Uskon ja toivon, että vertailu antaa kuitenkin osviittaa siitä, onko eläinoikeusliikkeen määrittelijöissä tapahtunut suurta muutosta verrattuna 1990-luvun eläinoikeusjulkisuuteen.

Verrattuna Jupin eläinoikeusliikkeen määrittelijöitä koskeviin tutkimustuloksiin, oman sisällönerittelyni tulokset ovat samansuuntaisia. Aktivistit esiintyvät jutuissa eniten, mutta eivät pääse läheskään joka jutussa ääneen. Suurimpana erona Jupin tutkimukseen on poliisin marginaalinen rooli omassa aineistossani. 1990-luvun eläinoikeusjulkisuudessa poliisit sen sijaan olivat kaikista useimmiten ääneen päässeitä toimijoita. Tämän lisäksi poliitikot ottavat osaa talven 2010 turkistarhauskeskusteluun paljon aktiivisemmin kuin Jupin aineistossa.

Jupin tutkimuksessaan tekemät havainnot lehtien välisistä eroista jutuissa esiintyvien toimijoiden osalta ovat samansuuntaisia kuin omat havaintoni. Sekä turkistarhaajat että STKL ovat juttujen ensisijaisia määrittelijöitä useimmiten juuri Pohjanmaan lehdissä. Tarhausalueilla painotetaan tarhaajien näkemyksiä, kun taas aktivistit pääsevät vain harvoin määrittelemään tilannetta mediajulkisuudessa. Kaikissa Jupin tutkimissa lehdissä poliisi oli kuitenkin yleisin juttujen ensisijainen määrittelijä.

Suhteutettuna juttujen määrään aktivistit pääsivät Jupin tutkimuksessa useimmiten ääneen Helsingin Sanomissa. Myös omassa aineistossani aktivisteja kuultiin ahkerimmin Hesarissa. Turkistarhaajat puolestaan nousivat Jupin aineistossa aktiivisiksi toimijoiksi useimmiten Ilkassa ja Etelä-Suomen Sanomissa, eli sellaisten alueiden lehdissä, joissa turkistarhaus on tärkeä elinkeino. (Etelä-Suomen Sanomien levikkialueella tapahtunut Orimattilan ampumavälikohtaus sai lehdessä paljon tilaa, vaikka muutoin turkistarhaus ei tuolla alueella kovin yleinen elinkeino olekaan.) Jupin aineistossa tarhaajat eivät olleet äänessä Pohjalaisessa sen useammin kuin Helsingin Sanomissakaan. Toisaalta STKL:n edustajia kuultiin Pohjalaisessa kyllä yhtä usein kuin Ilkassakin.

Omassa aineistossani turkistuottajat pääsivät huomattavan paljon ääneen sekä Pohjalaisessa että Maaseudun Tulevaisuudessa. Helsingin Sanomissa he sen sijaan olivat aktiivisena toimijana ainoastaan yhdessä jutussa. Mielenkiintoista on myös se, että erityisesti Helsingin Sanomissa mutta myös Pohjalaisessa eläinlääkärit otettiin mukaan turkistarhauskeskusteluun eläinsuojeluasioiden asiantuntijoina, kun taas Maaseudun Tulevaisuudessa eläinlääkäreiden näkemyksiä turkiseläinten hyvinvoinnista ei kuultu.

Erot Jupin ja oman aineistoni hallitsevissa toimijoissa kertovat toisaalta uutisoitavien asioiden erilaisuudesta ja eläinoikeusliikkeen uutuudenviehätyksen katoamisesta, mutta toisaalta myös siitä, että eläinoikeuskeskustelu on mennyt eteenpäin. Poliitikkojen osallistuminen julkiseen keskusteluun turkistarhauksesta kieli siitä, että eläinoikeusaktivistien toiminnan paheksunnan ja kummeksunnan sijaan tällä kertaa eläinoikeusjulkisuudessa keskityttiin enemmän itse eläimiin ja niiden hyvinvoinnin ongelmiin. Tarhauskielto-kampanjan kohdalla eläinoikeusaktivistit ja heidän mahdollisesti harjoittamat laittomuudet eivät enää ole pääuutinen vaan pääosaan nousi eläinten pahoinvointi. Toisaalta eläinoikeusliikkeen uudenlaiseen mediajulkisuuteen ovat vaikuttaneet varmasti myös eläinoikeusliikkeen paremmin päivänvaloa kestävä toimintatavat ja kehittynyt mediastrategia, jolla kampanjat toteutettiin.

8.2. Eläinoikeusliikettä määrittelevät diskurssit

Kävin sanomalehtiaineistoni läpi, yleisönosastokirjoituksia lukuun ottamatta, tarkoitukseni etsiä lehtijutuista Pirita Jupin 1990-luvun mediajulkisuudesta löytämiä eläinoikeusliikettä määritteleviä diskursseja. Jupin erittelemät seitsemän tapaa selittää ja määritellä eläinoikeusliikettä ovat demonisoiva, trivialisoiva, kriminalisoiva, holhoava, legitimoiva, eksotisoiva ja politisoiva diskurssi.

Jupin aineistostaan löytämistä diskursseista osa on selkeästi ristiriidassa keskenään, kun taas osa jopa tukee toisiaan. Legitimoiva ja politisoiva diskurssi ovat keskenään samansuuntaisia. Toisaalta näiden diskurssien kanssa jyrkässä ristiriidassa olevat demonisoiva ja trivialisoiva diskurssi puolestaan esiintyvät aineistossa monesti rinnakkain. (Juppi 2004, 191–218.)

Tutkimusaineistoni on Jupin aineistoon verrattuna pieni. Tarhauskielto-mediakampanja eroaa myös uutistapahtumana laittomista turkistarhaiskuista ja muusta sabotaasista. Uskon, että aineistoni diskurssianalyttisellä tarkastelulla pystyn kuitenkin hahmottamaan eläinoikeusjulkisuudessa vuosikymmenen aikana tapahtunutta muutosta. Tahdon selvittää, mitkä tavat määritellä eläinoikeusliikettä ovat pitäneet pintansa eläinoikeusjulkisuudessa ja mitkä diskurssit ovat kadonneet kuvasta. Lisäksi minua kiinnostaa, mitkä diskurssit näyttäytyivät talven 2010 eläinoikeusjulkisuudessa hallitsevimpana sekä onko eläinoikeusliikkeen uudenlainen mediastrategia luonut kenties joitakin uusia tapoja puhua eläinoikeusliikkeestä.

Esittelen seuraavaksi yksitellen Pirita Jupin hahmottelemat 1990-luvun eläinoikeusjulkisuuden diskurssit ja pohdin näiden eläinoikeusliikkeen määrittelytapojen esiintymistä ja asemaa omassa tutkimusaineistossani.

8.2.1. Demonisoiva diskurssi

Demonisoivassa diskurssissa eläinoikeusliike esitetään yhteiskuntaa uhkaavana terrorismina. Eläinaktivistien motiiveilla ei ole diskurssin mukaan mitään tekemistä eläinten oikeuksien kanssa vaan eläinoikeuskysymys nähdään lähinnä tekosyynä laittomuuksien harjoittamiselle. Aktivisteja nimitetään terroristeiksi, eläinoikeusliikettä kutsutaan ääriliikkeeksi ja sen toimintaa terrorismiksi. (Juppi 2004, 194–198.)

Demonisoivassa diskurssissa eläinoikeusaktivismi nähdään suunnitelmallisena, fanaattisena ja väkivaltaisena liikkeenä. Se rinnastetaan uskonnolliseen fanatismiin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Sota onkin demonisoivalle diskurssille ominainen metafora. Diskurssi selittää eläinoikeusliikettä yksilölähtöisesti ja psykologisoiden eläinoikeusaktivismiin häiriintyneiden ja vaarallisten yksilöiden manipuloimaksi toiminnaksi. Aktivismiin yhteiskunnallisia taustoja ei demonisoivassa diskurssissa pohdita. (Juppi 2004, 194–198.)

Eläinoikeusliikkeen uskotaan olevan ylhäältä päin johdettua terrorismia. Aktivistien tai heidän oletettujen johtajiensa katsotaan pyrkivän toiminnallaan häiritsemään

yhteiskuntajärjestystä ja herättämään pelkoa. Liike nähdään hyvin organisoituna ja keskusjohtoisena. Eläinoikeuskysymyksen katsotaan olevan vain hämäystä, jonka avulla toimintaan on helppo houkutella mukaan nuoria naiiveja tyttöjä. (Juppi 2004, 194–198.)

Demonisoivassa diskurssissa ongelmana nähdään eläinoikeusliike ja ennen muuta sitä johtava ydinjoukko. Ratkaisuksi ”ongelmaan” ehdotetaan nykyistä kovempia otteita: poliisien valtuuksien lisäämistä ja kovempia tuomioita aktivisteille. Keskustelu eläinoikeuksista ja aktivistien vaatimusten kuuleminen koetaan turhaksi ja mahdottomaksi. Aktivistit pyritään ajamaan yhteiskunnan marginaaliin tai koko yhteiskunnan ulkopuolelle. Demonisoiva diskurssi esiintyi Jupin aineistossa uutisissa, pääkirjoituksissa ja kolumneissa. Diskurssia edustaville lehtijutuille tyypillistä on pelon lietsonta. Diskurssia käyttävät toimittajat itse, suojelupoliisin edustajat sekä turkistuottajat. (Juppi 2004, 194–198.)

Demonisoivaa diskurssia edustavia piirteitä näkyy talven 2010 turkistarhauskeskustelussa lähinnä turkistuottajien puheenvuoroissa, joissa tarhauskieltoon tähtäävä eläinoikeusaktivismi esitetään ainakin jonkin tason yhteiskunnallisena uhkana. Tosin verrattuna 1990-luvun keskusteluun on eläinoikeusliikkeen demonisointi Tarhauskielto-kampanjan yhteydessä varsin maltillista ja sävyltään huomattavasti neutraalimpaa ja kevyempää.

STKL:n puheenjohtaja Ulf Enroth väittää aktivistien aiheuttaneen yöllisillä salakuvausvierailuillaan eläintautien leviämisen vaaran ja säikytelleen eläimiä. Myös luvattoman yksityisalueille tunkeutumisen kerrotaan herättävän tarhaajissa pelkoa ja horjuttavan yhteiskuntarauhaa.

”Enroth moittii aktivisteja erityisesti siitä, että he liikkuvat tarhoissa paikoilla ja alueilla, joille sivullisilla ei ole mitään asiaa.

- He aiheuttivat tietämättään valtavan eläintautien leviämisen vaaran, siirtyessään tarhalta toiselle.” (Pohjalainen 19.2. Turkistarhaajat iskevät takaisin avoimuudella)

Tutkimusaineistossani aktivisteja ei nimitetä terroristeiksi. Negatiivisimmissakin jutuissa käytetään tavallisesti nimitystä eläinaktivisti. Lisäksi aktivisteja kutsutaan

esimerkiksi salakuvaajiksi. STKL:n toiminnanjohtaja Tuula Dahlman nimittää aktivisteja vastustajiksi. Turkistuottajien toimitusjohtaja Pertti Fallenius puolestaan kuvaili eläinoikeusliikettä ”yhden asian yksisilmäiseksi liikkeeksi”.

Demonisoivalle diskurssille tyypilliseen tapaan joissakin tutkimissani jutuissa korostettiin negatiiviseen sävyyn suomalaisen eläinoikeusliikkeen kansainvälisiä kytköksiä. Lisäksi kirjoittelussa viljellään sotametaforia. Monessa jutussa turkistarhauksen puolustamiseen tunnutaan suhtautuvan kuin aktivisteja vastaan käytävään taisteluun, joka aiotaan voittaa.

”Raflaavat kuvat ja salahyökkäykset tarhoille olivat turkisväen mukaan osa maailmanlaajuista, tarkoin laskelmoitua kampanjaa.

- Tämä on mediasotaa. Ihmisiä pelotellaan kauhkuvilla [sic]. Tarkoituksena on elinkeinon alasajo, ei parantaa eläinten hyvinvointia, sanoo Päivi Mononen-Mikkilä, turkiseläinten kasvattajien liiton viestintä- ja yhteiskuntavastuujohtaja.”

(Pohjalainen 10.3. Turkistuottajat: Tarhavidеоlla huijattiin katsojia tietoisesti)

”Tarhaajat puolestaan ovat oikeassa sanoessaan, että avoimuus on oikea ase aktivistien propagandaiskuja vastaan.” (Pohjalainen 20.2. Pääkirjoitus: Henkien taistelu turkiksista jatkuu)

Urheilujournalismillekin tyypillinen taistelumetaforien käyttö näkyy erityisen selvästi eräässä Pohjalaisen uutisessa (22.2. Lapintie haluaa Anttilan kierrätykseen), jossa kuvataan turkistarhauksesta käytävää poliittista kamppailua. Jutussa aluksi ”Annika Lapintie ampui sunnuntaina täyslaidallisen Anttilaa vastaan”, jonka seurauksena ”Anttila pisti tarhauksen vastustajat nippuun Aamulehdessä”, mutta ”Oikeutta eläimille toipui Anttilan iskuista nopeasti ja julkaisi kannanoton”.

Demonisoivan diskurssin edustajat suhtautuvat aktivisteihin, heidän julkaisemaansa materiaaliin ja sen aitouteen hyvin epäluuloisesti. Turkistarhoilla kuvattua videomateriaalia syytetään tarkoitushakuisuudesta, huijaamisesta ja totuuden vääristelystä. Aktivistien väitetään johtaneen katsojia tahallaan harhaan ja kuvauskampanjoita kutsutaan muutamassa kirjoituksessa jopa propagandaiskuiksi. Eläinoikeusaktivistien vihjaillaan hankkineen materiaalinsa kuvaamalla sairaita

hoidossa olevia eläimiä. Turkistuottajat myös epäilevät aktivistien manipuloineen kuvamateriaalia ja siirrelleen eläinten kortteja niin, että näyttää siltä kuin sairaita eläimiä pidettäisiin terveiden joukossa.

”Sairaskarsinoista saa raflavaa kuvaa”, Anttila kertoi Brysselissä.” (HS 23.2. Ministeri Anttila ei ottanut vastuuta eläinten hyvinvoinnin valvonnasta)

”Asiat saadaan aina näyttämään sellaisilta kuin kuvaaja haluaa”, hän [Tuula Dahlman] sanoi.” (HS 10.3. Turkisteollisuus putsaa omaa pesäänsä)

Demonisoivassa diskurssissa aktivistit esitetään hankalina ja yhteistyökyvyttöminä olentoina, joiden kanssa ei ole mielekästä keskustella eläinten hyvinvointiin liittyvistä asioista.

”Enrothin mukaan minkäänlainen keskustelu ei näytä onnistuvan aktivistien kanssa.

– Emme tunne heitä, emme siis tiedä kenen kanssa voisimme keskustella.”
(Pohjalainen 19.2. Turkistarhaajat iskevät takaisin avoimuudella)

”Koska kettutyöt eivät aio luovuttaa missään vaiheessa, ei heidän kanssaan kannata myöskään keskustella.” (MT Maaliskuun Kantri-liite Lauri Kontron kolumni Karvoihin katsomista)

Eläinoikeusliikkeen toiminnan ammattimaisuuden päivittely ja taitavan mediastrategian kummastelun voi katsoa joko osaksi demonisoivaa tai legitimoivaa diskurssia riippuen siitä, pitääkö eläinoikeusaktivismia yhteiskunnallisena uhkana vai edistyksellisenä uudistusliikkeenä.

”Kettujen ahdinko tulee lähelle, kun se pelkistyy yksittäisiksi kuviksi. Silmää ei ole. Turkki repsottaa.

Eläinaktivistien propaganda on äärimmäisen taitavaa.” (HS Jussi Pullisen kolumni 21.2. Kuka kohukuvaisi vanhainkodit?)

”Mutta kettutyttöjäkin pitää kehua. Ei heidän aatettaan, vaan heidän ammattitaitoaan toteuttaa kampanjoitaan, joista maan parhaat mainosmiehet saavat syytä olla kateellisia. Onnistuuko kettuväen tarjoilema silmäkääntötempu turkisasiassa, se jää nähtäväksi.” (MT Maaliskuun Kantri-liite Lauri Kontron kolumni Karvoihin katsomista)

8.2.2. Trivialisoiva diskurssi

Trivialisoivan diskurssin ydin on koko eläinoikeusliikkeen ja sen ajaman asian vähättelyssä ja mitätöinnissä. Aktivistit pyritään asettamaan naurunalaisiksi kiinnittämällä huomiota eläinoikeusasian sijaan ennen muuta aktivistien nuoreen ikään. Aktivistien katsotaan olevan luonnosta ja maaseudusta vieraantuneita kaupunkilaisnuoria, jotka inhimillistävät eläimiä liikaa. Aktivistien väitetään olevan joko turhan hyväosaisia tai muutoin työtä vieroksuvia laiskureita, jotka elävät yhteiskunnan rahoilla. Aktivistien katsotaan vaativan eläimille ihmisoikeuksia ja siksi heidän ajamaansa asiana pidetään naurettavana ja absurdina. Eläinoikeusliikkeen nimissä harjoitetun sabotaasin tulkitaan olevan päämäärätöntä ilkivaltaa. (Juppi 2004, 198–201.)

Trivialisoivan diskurssin nimeämiskäytäntöihin liittyy paljon aktivistien työttöilyä. Kettutyttö onkin trivialisoivalle diskurssille tyypillisin tapa nimittää eläinoikeusaktivisteja. Aktivistien toimintaa nimitetään riehumiseksi, vandalismiksi, ilkivallaksi tai tihutöiksi. Demonisoivan diskurssin tavoin myös trivialisoiva diskurssi selittää eläinoikeusliikettä psykologisoiden, yksilöiden motiiveihin, tiettyyn ikävaiheeseen tai sosiaaliseen taustaan vedoten. Eläinoikeusliikkeen laittoman toiminnan motiivina katsotaan olevan aktivistien julkisuudennälkä, jännityksen etsiminen ja pätemisentarve aktivistipiireissä. Poliittista merkitystä tai motivaatiota eläinoikeusliikkeellä ei nähdä olevan. (Juppi 2004, 198–201.)

Trivialisoivassa diskurssissa ongelmana nähdään eläinoikeusliike ja sen aatteet. Ratkaisuksi ehdotetaan kovia tuomioita eläinoikeusliikkeen ydinjoukolle ja auktoriteettisten aikuisten ongelmanuurille antamaa kurinpalautusta. Trivialisoiva

diskurssi näkyy Jupin aineistossa toimittajien, turkistarhaajien ja eläinkokeiden tekijöiden puheenvuoroissa. (Juppi 2004, 198–201.)

Omassa tutkimusaineistossani trivialisoivaa diskurssia edustavat turkistuottajat sekä turkistarhausta puolustavat poliitikot, kuten Sirkka-Liisa Anttila. Eräässä alun perin Aamulehdessä julkaistussa puheenvuorossaan Anttila muun muassa vähättelee aktivistien asiantuntemusta eläinsuojeluasioissa sekä epäilee heidän eläimiä kohtaan tuntemaansa empatiaa.

”Eivätkö aktivistit itse tunne kritisoimaansa eläinsuojelulakia, koska he eivät auttaneet sairasta tai vahingoittunutta eläintä tai ilmoittaneet asiasta? Tämä kuvaa sitä, etteivät aktivistit todellisuudessa välitä eläinten kärsimyksistä.” (HS 22.2. Opposition Lapintie: Maatalousministeri Anttila kierrätykseen)

Verrattuna 1990-luvun turkistarhauskeskusteluun on eläinoikeusliikkeen trivialisointi talven 2010 eläinoikeusjulkisuudessa kuitenkin harvinaista eikä sävylytään kovin törkeää. Esimerkiksi 1990-luvun turkistarhauskeskustelulle ominaisesta kettutyöttelystä on luovuttu lähes kokonaan.

Toisaalta myös turkistuottajien eläinten pahoinvoinnin vähättely kielii trivialisoivasta diskurssista. Hölmöjen ja maaseudun todellisuudesta vieraantuneiden aktivistien katsotaan liioitelleen eläinten kärsimyksiä ja pitävän melua tyhjistä.

”Kun iso määrä tarhoja tai vaikka sikaloita ja eläimiä yleensä käydään läpi, kameran silmä tavoittaa takuuvarmasti epäkohtia. Se on pelkästään tilastollisesti enemmän kuin todennäköistä.” (Pohjalainen 20.2 Pääkirjoitus Henkien taistelu turkiksista jatkuu)

”Kaikilla eläintiloilla sattuu vahinkoja ja sairaita eläimiä on. Eläimet tappelevat joskus keskenään, näkeehän sen jo jos katsoo vaikka kotikissoja.” (Ulf Enroth Maaseudun Tulevaisuudessa 19.2. ”Näytämme, että elinkeino on kunnossa.”)

Toisaalta ongelmat eläinten hyvinvoinnissa saatetaan myös myöntää, mutta eläinten kärsimys todetaan lopulta melko vähäpätöiseksi ongelmaksi, kun vastakkain asetetaan ihmisten kärsimys.

”Haavoitettua eläintä on paljon helpompi pälistellä kuin murrettua ihmistä. Ei ihmistä ja eläintä voi verrata. Ihminen on paljon tärkeämpi.” (HS Jussi Pullisen kolumni 21.2. Kuka kohukuvaisi vanhainkodit?)

Aktivistien vaatimuksia pidetään absurdeina ja yliampuvina, eikä niillä nähdä olevan yhteyttä eläinsuojeluun tai eläinten hyvinvointiin.

”Vaatimukset maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttilan eroamiseksi ovat meneillään olevaan kampanjaan kuuluvaa huuhaata.” (MT Pääkirjoitus 26.2. Vihreät ajavat itseään oppositioon)

Useissa jutuissa korostetaan, että aktivistien tavoitteena on turkistarhauksen kieltämisen lisäksi lopettaa myös lihansyönti ja koko kotieläintalous Suomesta. Tämä on toisaalta toki tottakin, mutta samalla se on yritys naurunalaistaa eläinoikeusliike ja vieraannuttaa lukijat koko Tarhauskielto-kampanjasta suuntaamalla heidän huomionsa pois eläinten hyväksikäytön kenties kaikkein räikeimmästä muodosta Suomessa.

”Enroth näkee viimeaikaisissa videoiskuissa laajempia tavoitteita. Hänen mukaansa taustalla ovat ihmiset, jotka haluaisivat lopettaa kaikenlaisen eläintenpidon.” (Pohjalainen 19.2. Turkistarhaajat iskevät takaisin avoimuudella)

”Kettutyöt ovat silti avoimia ja kertovat reilusti, että kysymys ei itse asiassa ole eläinten hyvinvoinnista. Julkisuuskampanjat ovat välttämättömiä vain, jotta lihansyönti ja maidonjuonti saataisiin loppumaan. Siinä työssä kaikki keinot ovat sallittuja.” (MT Maaliskuun Kantri-liite Lauri Kontron kolumni Karvoihin katsomista)

Myös tarhauskieltoa kannattavat poliitikot, eritoten Anni Sinnemäki, ja heidän kommenttinsa yritetään tehdä trivialisoivassa diskurssissa naurunalaiseksi.

Tarhauskieltoa ajavia poliitikkoja syytetään muun muassa äänten kalastelusta ja

tietämättömyydestä maaseudun elämästä ja realiteeteistä. Tarhauskieltoa kannattaneen kansanedustaja Tanja Karpelan uskottavuutta horjutetaan lisäksi kommentoimalla hänen mallitaustojaan.

”Korvat höröllä turkisiväki kuuntelisi ministeri Anni Sinnemäen ehdotuksia niistä ”vaihtoehtoista”, joilla tarhaajat ryhtyisivät elättämään perhettään ja työntekijöidensä perheitä, jos tarhaus Suomessa kielletään.” (Pohjalainen 10.3. Turkistuottajat: Tarhavideolla huijattiin katsojia tietoisesti)

”Avuliaana siskona Sinnemäelle häärää Tanja Karpela. Karpela on pitkän etsimisen jälkeen löytänyt viimein elämänsä aatteen, turkikset. Tähän asti Karpela on tunnettu enemmän aatteiden sijasta vaatteista, mitkä tietysti ovat ihmiselle tärkeitä asioita nekin. – Sinnemäet ja karpelat ovat valju kopio näistä oikeista kunnan eläinaktivisteista. Kettutyttö on sanomassaan aito, kun taas turkistarhauksella poliittisia irtopisteitä keräilevä poliitikko piraattituote.” (MT Maaliskuun Kantri-liite Lauri Kontron kolumni Karvoihin katsomista)

”Tekemällä tarhauksesta hallitusohjelmakysymyksen, vihreät ajavat itsensä poliittisesti ahtaalle. – Edellisen kerran vihreät hölmöili itsensä ulos hallituksesta ydinvoimakysymyksessä.” (MT 26.2. Pääkirjoitus Vihreät ajavat itseään oppositioon)

Toisaalta vihreät saivat kuulla kunniansa myös laiskasta osallistumisestaan turkistarhauskeskusteluun sekä ympäristö- ja eläinasioiden heitteille jättämisestä Mikko-Pekka Heikkisen kolumnissa Vihreistä tulikin turha puolue (HS 6.3.).

”Haloo, vihreä puolue! Ovatko hallituksen konvehdit niin makeita, että suu on sokeroitunut suppuun? Vihreät katselevat kiltisti sivusta, kun keskustan ministerit puolustavat turkistarhaajia ja jättävät heitteille uhanalaisia eläinlajeja.”

1990-luvun eläinoikeusjulkisuuden trivialisoivalle diskurssille tyypillisestä kettutyöttelystä on omassa aineistossani pääasiassa luovuttu. Uutisjutuissa termiä ei käytetä enää lainkaan, mutta Maaseudun tulevaisuuden päätoimittaja Lauri Kontro kutsuu yhä kolumnissaan Karvoihin katsomista (MT Maaliskuun Kantri-kuukausiliite)

aktivisteja vähätellen kettutyöiksi ja kettuväeksi. Turkistarhaiskut nostetaan esiin lähinnä vain jutuissa, jotka luotaavat eläinoikeusliikkeen historiaa ja mediastrategian muutosta. Tosin Ville Itälä kritisoi vieraskolumnissaan eläinoikeusliikkeen toimintaa nostaan esiin yhä nimenomaan eläinten vapautusiskut.

8.2.3. Kriminalisoiva diskurssi

Kriminalisoivassa diskurssissa eläinoikeusaktivismiin suhtaudutaan rikollisuutena eikä eläinoikeusliikkeen ideologiseen ulottuvuuteen tai sen ajamiin asioihin tavallisesti oteta kantaa. Eläinoikeusaktivismiin syytä tai ratkaisuja konfliktitilanteeseen ei pohdita. Kriminalisoivan diskurssin rikosoikeudellinen näkökulma kytkeytyy vahvasti sen taustainstituutioihin poliisiin ja oikeuslaitokseen. (Juppi 2004, 202–204.)

Diskurssille tyypillistä on byrokraattinen, näennäisen neutraali ja rikosoikeudellisia termejä pursuava kielenkäyttö. Aktivisteja kutsutaan muun muassa varkaiksi tai murtautujiksi ja jutun käsittelyn edetessä kiinniotetuiksi, pidätetyiksi, epäillyiksi, syytetyiksi ja tuomituiksi. Rikosuutisissa heitä nimitetään usein myös neutraalisti naisiksi tai miehiksi. Aktivistien toimintaa kutsutaan tavallisesti rikoksiksi tai rötöksiksi ja yksittäisiä iskuja nimitetään varkauksiksi, murroiksi, kotirauhan rikkomisiksi tai vahingonteoiksi. Kriminalisoivassa diskurssissa laki on tekojen yksiselitteinen mittari ja ongelmana nähdään eläinoikeusliikkeen lakia rikkova toiminta. (Juppi 2004, 202–204.)

Kriminalisoiva diskurssi esiintyy erityisesti tapausten rikostutkintaa seuraavissa uutisissa sekä oikeudenkäyntijutuissa. Sitä käyttävät pääasiassa poliisit ja oikeuslaitoksen edustajat, mutta myös toimittajat ovat omaksuneet puheeseensa vaikutteita kriminalisoivasta diskurssista. (Juppi 2004, 202–204.)

Toisin kuin Jupin tutkimuksessa omaan tutkimusaineistooni ei sisälly varsinaisia rikosuutisia. Täten myös kriminalisoiva diskurssi jää aineistossani marginaaliin. Sekä turkistuottajien että aktivistien uutisoitiin kyllä tehneen eläinsuojelulain rikkomista koskevat rikosilmoitukset toistensa toiminnasta. Myös eläinlääkärien turkistarhoilla

tekemissä tarkastuksissa havaitut laiminlyönnit johtivat tutkintapyyntöihin poliisille. Poliisi ei kuitenkaan päässyt näissäkään uutistapahtumissa itse ääneen.

”Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto (SKTL) [sic] ilmoitti perjantaina jättäneensä poliisille tutkintapyyntönsä materiaalista, jota esitettiin keskiviikkoa Ylen A-studio-ohjelmassa. Liitto pyytää poliisia selvittämään, ovatko aineiston kuvanneet henkilöt syyllistyneet eläinsuojelurikkomukseen jättäessään ilmoittamatta viranomaisille turkistiloilla havaitsemansa sairast eläimet. Video- ja valokuvamateriaalin julkisuuteen tuonut Oikeutta eläimille -yhdistys teki puolestaan poliisille rikosilmoituksen seitsemästä turkistarhasta, joista kaikissa yhdistyksen mukaan on rikottu eläinsuojelulakia.” (Pohjalainen 20.2.

Turkistarhakohusta tutkintapyyntö molemmilta osapuolilta)

8.2.4. Holhoava diskurssi

Holhoavassa diskurssissa eläinoikeusliikettä käsitellään ennen muuta nuoriso-oireiluna. Eläinoikeusaktiivisuuden nähdään liittyvän voimakkaasti tiettyyn ikä- ja elämänvaiheeseen. Holhoavassa diskurssissa eläinoikeusaktivisteja kyllä pyritään ymmärtämään, mutta heidän ajamiinsa asioihin ei suhtauduta kovin vakavasti. Holhoavassa diskurssissa aktivisteja nimitetään tavallisesti nuoriksi ja eläinoikeusliike rinnastetaan muihin nuorisoilmiöihin, alakulttuureihin tai nuorison häiriökäyttäytymiseen. Aktivistien vaarallisuuden tai poikkeavuuden korostamisen sijaan holhoavassa diskurssissa painotetaan eläinoikeusliikkeessä toimivien nuorten tavallisuutta. Uskotaan, että nimenomaan aktivistien nuori ikä saa heidät kapinoimaan ja toimimaan harkitsemattomasti. (Juppi 2004, 204–208.)

Eläinoikeusaktiivisuuden motiivit nähdään vilpittöminä ja hyvää tarkoittavina. Nuorten toimintaan haetaan selityksiä yhteiskunnallisista ja psykologisista tekijöistä. Aktiivisuuden taustalla katsotaan olevan ahdistusta herättävä yhteiskunnallinen tilanne, hyvinvointivaltion murros ja uhka työttömyydestä. Aktiivisuus nähdään korviketoimintana, jolla nuoret täyttävät elämänsä tyhjiötä, purkavat turhautumistaan.

Nuorten toimintaa ei tuomita, mutta heitä varoitellaan tekojensa seurauksista. (Juppi 2004, 204–208.)

Holhoava diskurssi korostaa eläinoikeusaktivismiin emotionaalista luonnetta. Eläimet ovat helppo kohde nuorten tunteille ja eläinoikeusliikkeessä toimivien kaupunkilaisnuorten väitetään inhimillistävän eläimiä. Varsinaista eläinoikeusasiaa ei holhoavassa diskurssissa nähdä kovin vakavasti otettavana poliittisena kysymyksenä. Suurimpana ongelmana nähdään yhteiskunnallinen tilanne, joka saa nuoret turhautumaan. Ratkaisuksi ongelmaan ehdotetaan nuorten kuulemista ja keskustelua heidän kanssaan. Erityisesti tutkijat, mutta toisinaan myös poliitikot, poliisit ja toimittajat, edustavat holhoavaa diskurssia. (Juppi 2004, 204–208.)

Holhoavan diskurssin voi oman tutkimusaineistoni perusteella katsoa tyystin kadonneen 2010-luvun eläinoikeusjulkisuudesta. Eläinoikeusliikkeen katsotaan päinvastoin aikuistuneen ja sen toiminnan ammattimaistuneen. Aktivistien toimintaa harvoin enää selitetään aktivistien nuorella iällä – ainakaan eläinoikeusaktivismia ymmärtävään sävyyn. Jos aktivistien ikä nostetaan jutuissa esiin, tekevät sen yleensä turkistuottajat tai turkistarhausta kannattavat poliitikot ja silloin on kyse pikemminkin trivialisoivan diskurssin piiriin kuuluvasta eläinoikeusliikkeen vähättelystä ja naurunalaistamisesta kuin aktivistien ymmärtäväisestä puolustelusta.

6.2.5. Legitimoiva diskurssi

Legitimoivassa diskurssissa eläinoikeusliike esitetään uuden sukupolven legitiiminä muutosliikkeenä. Diskurssissa otetaan kantaa eläinoikeusasioihin ja hyväksytään ne relevantiksi poliittiseksi kysymykseksi. Legitimoivassa diskurssissa eläinoikeuskysymystä ei selitetä pois psykologisilla tai yhteiskunnallisilla tekijöillä vaan siinä otetaan kantaa myös moraalisiin kysymyksiin. Selityksiä eläinoikeusaktivismille haetaan paitsi yhteiskunnan arvojen muuttumisesta myös eläinten kohtelusta ja kehnosta asemasta nyky-yhteiskunnassa. (Juppi 2004, 208–211.)

Aktivisteihin suhtaudutaan legitimoivassa diskurssissa myönteisesti. Heidät esitetään ajattelevina, oikeudentuntoisina ja asiaansa perehtyneinä ihmisinä, jotka pitävät kiinni eettisistä periaatteistaan. Vaikka eläinoikeusliikkeen laittomia toimintatapoja legitimoivassakaan diskurssissa harvoin hyväksytään, pidetään itse eläinasiaa kuitenkin tärkeänä. Diskurssissa aktivisteja ei nimetä millään yhdenmukaisella tavalla. Eläinoikeusliike rinnastetaan muihin yhteiskunnallisiin liikkeisiin. (Juppi 2004, 208–211.)

Eläinoikeuskysymyksen katsotaan oleva johdonmukaista jatkoa aiempien vapautusliikkeiden teemoille, eettisen vastuun laajentamista koskemaan myös eläimiä. Legitimoivan diskurssin edustajat asettuvat julkisuudessa kritisoimaan aktivistien sijasta niitä tahoja, jotka suhtautuvat eläinoikeusliikkeeseen turhan negatiivisesti ja ylireagoiden. Ongelmana nähdään ennen muuta eläinten huono kohtelu ja vanhan ja uuden aktivistien edustaman arvomaailman törmäys. Ratkaisuksi ehdotetaan eläinten parempaa kohtelua ja nykyisenlaisesta eläinten hyväksikäytöstä luopumista. Legitimoiva diskurssi esiintyy kolumneissa ja eläinoikeusliikettä kokonaisuutena käsittelevissä feature-jutuissa. Eläinoikeusliikettä ja eläinasiaa puolustamaan Jupin aineistossa asettuivat yksittäiset toimittajat, tutkijat ja julkisuudenhenkilöt. (Juppi 2004, 208–211.)

Verrattuna 1990-luvun eläinoikeusjulkisuuteen talven 2010 kaikessa turkistarhausuutisoinnissa oli eläinoikeusliikettä legitimoiva sävy. Valtaosassa juttuja eläinten pahoinvointi otettiin vakavasti ja Oikeutta eläimille -yhdistykseen suhtauduttiin relevanttina yhteiskunnallisena toimijana, jonka edustajia kuunneltiin julkisuudessa. Koska eläinoikeusliikettä kritisoitiin ja vähäteltiin julkisuudessa aiempaa vähemmän, ei varsinaiselle eläinoikeusliikettä puolustavalle legitimoivalle diskurssille ollut kuitenkaan enää samanlaista tarvetta kuin vielä 1990-luvulla. Vuonna 2010 eläinoikeusliike oli tavallaan jo valmiiksi hyväksytty muiden yhteiskunnallisten liikkeiden joukkoon.

Eläinoikeusliikkeen ammattimaistumista ja taitavaa mediastrategiaa positiiviseen sävyyn kommentoivien juttujen voisi kuitenkin katsoa edustavan 2010-luvun eläinoikeusliikettä legitimoivaa diskurssia. Esimerkiksi Helsingin Sanomien uutisanalysissa eläinoikeusaktivistien otteiden ammattimaistumista käsitellään

demonisoinnin sijaan eläinoikeusliikettä legitimoivassa hengessä. Toimittaja Miska Rantanen kertoo jutussa (HS 19.2.) eläinoikeusliikkeen mediastrategian kehittymistä ja toimintatapojen muuttumista 1990-luvulta tähän päivään. Rantasen mukaan aktivistien 1990-luvulla harjoittama sabotaasi ja suora toiminta saivat perinteisen eläinsuojelun kannattajat kavahtamaan ja tekemään eroa eläinoikeusliikkeeseen ja sen laittomaan toimintaan. Salaa kuvatun materiaalin julkaisemiseen perustuvat mediakampanjat ovat kuitenkin onnistuneet kuromaan eläinoikeusaktivistien ja suuren yleisön välistä kuilua umpeen.

Myös Mikko-Pekka Heikkisen vihreitä kritisoidussa kolumnissa Vihreistä tulikin turha puolue (HS 6.3.) kiitetään eläinoikeusliikkeen taitavaa ja poliittisesti aktiivista otetta turkistarhauskysymyksessä.

”Mutta ei kuulu vihreää jyrinää, hyvä, että mutinaa. Mikä se sellainen ympäristöpuolue on, joka ei käyttäydy ideologiansa mukaan, kun luontokappaleita ilmiselvästi kuritetaan?

Systeemin säännötkö tässä ovat takana? Hallituksen pääkukkoja saa vain myötäillä. Miksi sitten äänestää vihreitä? Päätyvät vielä uudestaan hallitukseen. Ympäristövaikuttamisen poliittinen nyrkki on nyt muualla: Oikeutta eläimille ry:llä ja muilla kansalaisjärjestöillä.

Mutta heitä ei voi äänestää vaaleissa.

Kun katselee vihreitä politiikan huippupaikoilla, saa todeta: onneksi.”

Toisaalta myös turkistarhauksen kieltämistä ajavien poliitikkojen, kuten työministeri Anni Sinnemäen, puheenvuorojen voi nähdä edustavan eläinoikeusliikettä ja sen vaatimuksia legitimoivaa diskurssia, jossa ehdotetaan luopumista nykyisestään eläinten hyväksikäytöstä.

”Eläinten häkkikasvatus ei ole eettisesti kestävä. Erilaisiin parannuksiin on ryhdyttävä välittömästi, Sinnemäki vaatii” (Pohjalainen 18.2. Sinnemäki luopuisi kokonaan turkistarhauksesta)

8.2.6. Eksotisoiva diskurssi

Eksotisoivassa diskurssissa eläinoikeusliike esitetään mielenkiintoisena ja eksoottisena elämäntapailmiönä. Diskurssissa keskitytään lähinnä ilmiön pintatasoon ja ulkoisiin seikkoihin liikkeen ajaman eläinoikeusasian sijaan. Eläinoikeusaktivistit esitetään harmittomina mutta omituisen näköisinä ja oudosti elävinä vaihtoehtonuorina. Aktivismin syitä tai motiiveja ei diskurssissa juuri pohdita vaan jutuissa keskitytään kuvaamaan aktivistien tyyliä, kulutustottumuksia ja elämäntapoja, jotka esitetään askeettisina ja vaivalloisina. Poliittisina toimijoina aktivisteja ei eksotisoivassa diskurssissa oteta vakavasti. Diskurssia käyttävät toimittajat ja se esiintyy lähinnä kevyemmässä eläinoikeusliikettä ja vegaanista elämäntapaa yleisellä tasolla käsittelevässä featureaineistossa. (Juppi 2004, 212–213.)

Eksotisoivaa diskurssia ei tutkimusaineistostani löytynyt. Tosin aineistossani ei juuri ollutkaan kevyitä featurejuttuja, jotka olisivat käsitelleet eläinoikeusliikettä, sen motiiveja ja tavoitteita yleisellä tasolla. Oikeastaan ainoa tällainen juttu oli eläinoikeusaktivisti Janna Ranckenin henkilökuva Helsingin Sanomissa (28.2. Kettufarmarin kauhu). Tässä jutussa pysytään asiassa, eikä siinä esimerkiksi kommentoida aktivistin ulkoasua tai ikää. Sen voi kuitenkin nähdä sävyiltään ainakin joiltain osin hieman eläinoikeusliikettä eksotisoivana.

”Viime kädessä Oikeutta eläimille haluaa suojella kaikkia eläimiä kaloja ja kastematoja myöten. Siksi se kehottaa laiturilla loikoiluun kesäisenä päivänä onginnan sijaan.”

8.2.7. Politisoiva diskurssi

Viimeinen Jupin erittelemistä diskursseista on politisoiva diskurssi. Politisoivassa diskurssissa eläinoikeusliike nähdään moraalisena vallankumouksena, jonka päämääränä on eläinten vapauttaminen. Ongelmana nähdään eläinten huono kohtelu ja

kehno asema yhteiskunnassa sekä länsimaisen kulttuurin lajisortoon johtava ihmiskeskeisyys. Ratkaisuksi ehdotetaan eläinten tehotuotannosta luopumista. Turkistarhauksen kieltäminen kuuluu eläinoikeusliikkeen keskeisiin vaatimuksiin. (Juppi 2004, 214–218.)

Politisoivassa diskurssissa ääneen pääsevät eläinoikeusliikettä edustavat ihmiset. Se on siis aktivistien oma diskurssi. Eläinoikeusliikkeen toimintaa kuvattaessa diskurssissa käytetään tyypillisesti ilmaisua vapautus. Vapautustaistelun eläinten puolesta katsotaan oikeuttavan myös eläinoikeusliikkeen laittomat toimintatavat. Maltilliset vaikuttamiskeinot koetaan usein riittämättömiksi ja moraali nostetaan lakia tärkeämmäksi. Parlamentaariseen vaikuttamiseen ja viralliseen poliittiseen järjestelmään suhtaudutaan epäilevästi. (Juppi 2004, 214–218.)

Politisoivassa diskurssissa median huomio pyritään siirtämään eläinoikeusliikkeen toimintakeinoista itse eläinoikeuskysymykseen ja nostamaan eläinten oikeudet poliittisesti vakavasti otettavaksi kysymykseksi. Erityisesti eläinten teollinen tehotuotanto nähdään törkeänä ja vääränä tapana kohdella eläimiä. Diskurssi korostaa eläinten itseisarvoa ja pyrkimystä uudenlaiseen eläinsuhteeseen nykyisenlaisen hyväksikäytön sijaan. Politisoiva diskurssi pääsee esiin lähinnä niissä feature-jutuissa, joissa haastatellaan vain eläinoikeusaktivisteja. Uutissivuilla diskurssi vilahtelee silloin, kun aktivistien tiedotteita lainataan jutuissa suoraan. (Juppi 2004, 214–218.)

Myös omassa aineistossani politisoiva diskurssi näkyi juuri eläinoikeusaktivistien puheenvuoroissa. Päästessään ääneen aktivistit pyrkivät siirtämään huomion eläinoikeusliikkeen toimintatavoista ja eläinsuojeluvalvonnan kehittämisestä eläinten kärsimykseen ja varsinaisiin eläinoikeuskysymyksiin. Politisoivassa diskurssissa aktivistit pääsevät itse kertomaan eläinoikeusliikkeen toiminnan todellisista motiiveista.

Aineistossani politisoivaa diskurssia edustavat lähinnä aktivistien haastattelut ja Oikeutta eläimille -yhdistyksen tiedotteiden siteeraus uutisjutuissa. Lisäksi eläinoikeusaktivisti Janna Ranckenista Helsingin Sanomiin kirjoitetussa henkilökuvassa (Kettufarmarin kauhu HS 28.2.) Rancken pääsee kertomaan eläinoikeusliikkeen toimintatavoista, tavoitteista ja motiiveista.

”Tavoitteemme on kaiken tehotuotannon alasajo. Sellaista ei pitäisi sivistysvaltiossa olla.”

Muun muassa Sirkka-Liisa Anttila ja Matti Vanhanen puolustivat turkistarhausta vetoamalla elinkeinon laillisuuteen. Tällainen argumentointi ja ministerien haluttomuus osallistua eläinoikeuskeskusteluun sai kritiikkiä ja herätti pohdintaa moraalien ja lain välisestä suhteesta. Myös tämä kritiikki voidaan mielestäni laskea politisoivan diskurssin piiriin.

”Eläinoikeusjärjestöt ja vihreät esittävät, että turkistarhauksesta pitäisi luopua Suomessa. Ja mitä heille vastataan, ministeritasolta?

Että ei käy, turkistarhaus on laillinen elinkeino.

No niin on! Ja siksi nyt ehdotetaan, että lakia pitäisi muuttaa. Voisivatko tarhauksen kannattajat siis perustella, miksi eläinten häkkikasvatuksen pitää olla laillista?” (HS 1.3. Reetta Rädyn kolumni Onko Suomen laki täydellinen?)

”Kansanedustaja Tanja Karpela kirjoittaa blogissaan, että keskustan uuden puheenjohtajan tulisi sitoutua turkistarhauksen lopettamiseen.

Hänen mukaansa poliitikot ovat sitä varten, että eettisesti kestävämmät elinkeinot voidaan lopettaa ja huonot lait voidaan muuttaa.” (MT 8.3. Karpela lopettaisi turkistarhat)

8.2.8. Diskurssien muutos

Diskurssianalyttinen katsaus omaan aineistooni osoitti, että eläinoikeusjulkisuus ja sen diskurssit ovat muuttuneet viidessätoista vuodessa huomattavalla tavalla.

Turkistarhauskeskustelussa huomio on siirtynyt eläinoikeusliikkeestä ja sen toimintatavoista eläinten hyvinvointiin liittyviin kysymyksiin. Eläinoikeusliikkeen esittämisen tavat ovat muuttuneet asiallisemmiksi ja eläinoikeusaktivistit on hyväksytty tasavertaisina ja tärkeinä yhteiskunnallisina toimijoina mukaan julkiseen keskusteluun tuotantoeläinten hyvinvoinnista.

Jupin aineistossa kaikista yleisimpiä eläinoikeusliikettä määrittelevistä diskursseista olivat demonisoiva, trivialisoiva ja kriminalisoiva diskurssi. Demonisoivan diskurssin noustessa hegemoniseen asemaan eläinoikeusliikkeen määrittelyssä ovat trivialisoiva ja kriminalisoiva diskurssi toimineet ikään kuin apudiskursseina. Eläinoikeusliike on siis näyttäytynyt julkisuudessa ennen muuta yhteiskunnallisena uhkana, ilkeänä ja rikollisuutena, siis varsin negatiivisessa valossa. Näissä hallitsevissa diskursseissa nimenomaan eläinoikeusliike on nähty yhteiskunnallisena ongelmana sen sijaan, että oltaisiin huolestuttu eläinten oloista ja asemasta. Hallitsevia diskursseja haastamaan eläinoikeusjulkisuudessa nousivat holhoava, legitimoiva, eksotisoiva ja politisoiva diskurssi. Verrattuna hallitseviin diskursseihin nämä diskurssit olivat kuitenkin Jupin aineistossa vain marginaalisessa asemassa. 1990-luvun mediajulkisuudessa eläinoikeusaktivisteja ei siis käytännöllisesti katsoen vielä hyväksytty täysivaltaisiksi ja legitimeiksi osallistujiksi yhteiskunnalliseen keskusteluun. Silloinkin, kun aktivistit pääsevät julkisuudessa ääneen, he joutuvat usein reagoimaan jo ennalta asetettuihin keskustelun ehtoihin ja mukautumaan hallitseviin määrittelyihin. (Juppi 2004, 268–270.)

Jupin erottelemista diskursseista oman aineistoni puhetapoja kuvaavat parhaiten demonisoiva ja trivialisoiva diskurssi turkistarhauksen puolustajien puheenvuoroissa ja toisaalta legitimoiva ja politisoiva diskurssi turkistarhausten vastustajien päästessä ääneen. Kriminalisoiva, holhoava ja eksotisoiva diskurssi vaikuttavat puolestaan kadonneen tai vaipuneen marginaaliin talven 2010 turkistarhauskeskustelussa.

Merkille pantavaa talven 2010 eläinoikeusjulkisuudessa on se, että siinä ei itse asiassa puhuta eläinoikeusliikkeestä kovinkaan paljon. Päähuomio kiinnittyy tällä kertaa aktivistien tekemisten sijaan pääasiassa eläinten pahoinvointiin suomalaisilla turkistarhoilla. Aktivistit ovat siis onnistuneet tavoitteessaan siirtää median huomio eläinoikeusliikkeen toimintatavoista itse eläinasiaan. Toisaalta näkökulma eläinten kärsimykseen on useimmissa jutuissa eläinoikeudellisen sijaan eläinsuojelullinen. Eläinsuojelujattelussa turhan kärsimyksen tuottaminen eläimille toki tuomitaan, mutta eläinten välineellistämistä ihmisten tarkoituksiin ei sinänsä pidetä vääränä.

8.3. Turkistarhauskeskustelun näkökulmat

Kun vielä 1990-luvun eläinoikeusjulkisuudessa isoimpana ongelmana nähtiin tavallisesti itse eläinoikeusliike ja sen toiminta, kohdistuu kritiikki talven 2010 keskustelussa ennen muuta päättäjiin. Sekä Sirkka-Liisa Anttila että Anni Sinnemäki saavat keskustelussa runsaasti arvostelua osakseen. Poliitikkojen lisäksi media ja tarhauskohusta uutisoineet toimittajat saavat kuulla kunniansa. Muiden muassa pääministeri Matti Vanhanen kritisoi laajalti uutisoidussa blogikirjoituksessaan Yleisradiota, joka hänen mielestään suhtautui aktivisteilta saamaansa kuvamateriaaliin turhan kritiikittömästi. Pohjalainenkin on pääkirjoituksessaan pettynyt YLEen.

”Mittavista resursseistaan huolimatta Yle näyttää kritiikittömästi ulkoistaneen kuvatuotantoaan eläinaktivisteille. Tulos on tietenkin vahvasti väritynyt, mutta kun Yle lainaa sille omaa arvovaltaansa, seuraukset voivat olla kohtuuttomia.”
(Pohjalainen 26.2. Pääkirjoitus Vihreät ajavat itseään oppositioon)

Lisäksi europarlamentaarikko Ville Itälä soimaa mediaväkeä Maaseudun Tulevaisuuden kirjoittamassaan kolumnissa Turkistarhaajat syntisiä? (24.3.).

”Mielenkiintoinen on myös median asenne, joka yhtäkkiä aktivistien levittämien kuvien jälkeen on muuttanut kantansa todella kielteiseksi turkistarhausta ja turkiksia kohtaan.
Harva se päivä voimme lehdistä lukea, kuinka toimittajat jyrkästi tuomitsevat kasvattajat ja kasvatuksen. Pitäisi olla kanttia olla lähtemättä näin pahasti valtavirran ja muoti-ilmiön mukaan.”

Talven 2010 turkistarhauskeskustelussa aktivistien nimittämiskäytännöt ovat huomattavasti neutraalimpia kuin vielä 1990-luvun eläinoikeusjulkisuudessa. Tämä johtuu varmaan osittain siitä, että eläinoikeusliike on ehtinyt viimeisen viidentoista vuoden aikana tulla jo suomalaisille tutuksi ja siihen liittyvät termit ovat jossain määrin vakiintuneet. Tutkimissani sanomalehtiuutisissa eläinoikeusaktivisteista puhutaan kaikista useimmiten järjestötasolla niin, että jutuissa raportoidaan Oikeutta eläimille - yhdistyksen tekemisistä ja sanomisista. Lisäksi jutuissa puhutaan eläinaktivisteista, eläinoikeusaktivisteista tai pelkistä aktivisteista. Puhutaan myös kuvaajista,

salakuvaajista, videokuvaajista ja videoijista. Eräässä jutussa käytetään nimitystä eläinoikeustaistelija. Aktivisteja kutsutaan yhä myös eläinsuojelijoiksi, sillä vielä vain harva toimittaja tekee eroa eläinoikeus- ja eläinsuojelujärjestöjen välille, vaikka järjestöt itse pitävät edustamiensa näkökulmien eroa merkittävänä. Mielenosoitusten yhteydessä puhutaan mielenosoittajista tai yksinkertaisesti ihmisistä.

Aktivistien tekemisistä kerrottaessa käytetään melko neutraaleja verbejä. Jutuissa Oikeutta eläimille muun muassa kertoo, viestittää, hämmästelee, julkistaa, järjestää, vaatii, kantelee, muistuttaa, toimittaa, kuvaa ja kohahduttaa. Välillä aktivistien sanoman uskottavuutta saatetaan tekstissä hieman horjuttaa esimerkiksi rakenteella *järjestö väittää*.

Uutisoinnin pääosin varsin asiallisesta sävystä huolimatta eläinoikeusjulkisuudessa esiintyy eräs varsin laajalle levinnyt väärinkäsitys. Kaikissa tutkimissani lehdissä kerrotaan nimenomaan Oikeutta eläimille -yhdistyksen kuvanneen salaa Tarhauskielto-kampanjaan liittyvät kohuvideot. Todellisuudessa Tarhauskielto-kampanjan kuvamateriaali on kuitenkin vain julkaistu Oikeutta eläimille -yhdistyksen toimesta ja videoiden kuvaajat ovat anonyymeja aktivisteja.

Talven 2010 eläinoikeusjulkisuus keskittyi siis eläinoikeusliikkeen sijaan pikemminkin itse turkistarhaukseen ja sen ongelmiin. Tutkimusaineistoni turkistarhauskeskustelua voisikin hahmottaa myös Jupin diskursseja yksinkertaisemmin kolmen erilaisen näkökulman avulla, joista Tarhauskielto-kampanjaan kytkeytyvää keskustelua käydään. Turkistarhauksesta ja sen kieltovaatimuksista puhutaan tavallisesti joko eläinoikeus-, eläinsuojelu- tai tuottajanäkökulmasta.

Eläinten hyvinvointi ja Suomen eläinsuojelulain noudattaminen toimivat eläinsuojelunäkökulman ohjenuorana turkistarhauskeskustelussa.

Eläinsuojelunäkökulmassa huomiota kiinnitetään paitsi eläinten pahoinvointiin ja eläinsuojelurikkomuksiin myös eläinsuojeluvalvontaan, valvonnan ongelmiin ja sen kehittämiseen. Eläinsuojelunäkökulman keskeisimpiä toimijoita ovat eläinlääkärit, jotka edustavat jutuissa eläinsuojelun asiantuntijoita. Myös useimmat toimittajat lähestyvät turkistarhauskeskustelua eläinsuojelunäkökulmasta, koska se on ehkä neutraalein tapa käsitellä turkistarhausta. Myös turkistuottajat saattavat kantaa

puheenvuoroissaan huolta eläinsuojeluasioista, mutta samalla he yleensä korostavat eläinten laiminlyöntien olevan vain yksittäistapauksia ja vähättelevät eläinten pahoinvointia.

Aktivistien tapaa ottaa osaa turkistarhauskeskusteluun voisi nimittää eläinoikeusnäkökulmaksi. Myös joidenkin tarhauskieltoa kannattavien poliitikkojen ja toimittajien puheenvuoroissa voi näkyä eläinoikeusnäkökulman piirteitä. Eläinoikeusnäkökulmasta tarhauksen kieltäminen näyttäytyy ainoana vaihtoehtona eläinten hyvinvointiongelmien ratkaisemiseksi turkistarhoilla. Eläinten oikeus omalle lajilleen tyypilliseen käyttäytymiseen ja ylipäätään eläinten oikeus elämään eivät toteudu turkistarhoilla ja siksi elinkeinosta on mahdollisimman nopeasti luovuttava. Rajan vetäminen eläinoikeus- ja eläinsuojelunäkökulmaan ei ole kuitenkaan aivan yksinkertaista, sillä turkistarhauksen kieltämistä voidaan yhtä hyvin vaatia niin eläinsuojelullisista kuin eläinoikeudellisistakin syistä.

Suomen turkiseläinten kasvattajain liiton edustajat sekä yksittäiset turkistarhaajat ja turkiskauppiat lähestyvät turkistarhauksesta käytävää keskustelua tavallisesti tuottajanäkökulmasta. Myös turkistarhaukseen myönteisesti suhtautuvien poliitikkojen ja toimittajien voi katsoa edustavan tuottajanäkökulmaa. Tuottajanäkökulmassa eläinten laiminlyönnit kyllä yleensä tuomitaan, mutta usein turkiseläinten pahoinvointia ja kärsimystä samalla myös vähätellään. Turkistuottajien puheenvuoroissa korostetaan, että aktivistien kameroihin tallentuneissa eläinsuojelurikkomuksissa on kyse vain yksittäistapauksista. Lopulta turkistuottajat tuntuvat olevan enemmän huolissaan alan maineesta kuin turkiseläinten voinnista. Eläinten kärsimyksen sijaan tuottajanäkökulmasta turkistarhauskeskusteluun osallistuvat korostavat turkiselinkeinon työllistävää ja taloudellista merkitystä maaseudulla.

8.4. Juttujen kuvitus

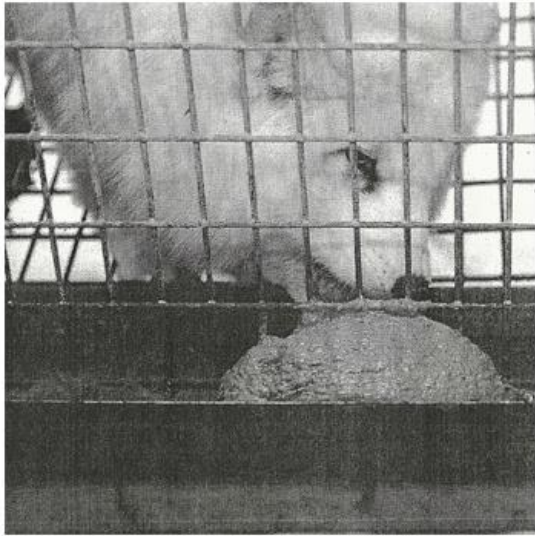
Juttujen toimijoiden ja jutuissa esiintyvien diskurssien lisäksi kävin läpi myös juttujen yhteydessä julkaistuja lehtikuvia. Tarkastelin millaisia kuvia juttujen yhteydessä julkaistiin ja kuinka paljon sekä miten lehtien kuvitusratkaisut erosivat toisistaan.

Kolumnikuvia tai yleisönosastolla julkaistuja kuvituskuvia en ole ottanut tässä analyysissä huomioon.

Helsingin Sanomissa turkistarhausjuttuja kuvitettiin kuudella Oikeutta eläimille -yhdistyksen julkaisemalla kuvalla turkiseläimistä. Yhdessä Hesarin valokuvassa nähtiin lehden itse kuvaama turkiskettu. Eläinoikeusaktivistit esiintyivät kuudessa kuvassa. Lisäksi yksi kuva oli napattu OE:n kadun varrelle liimatusta tarrasta. Yksi juttu kuvitettiin Euroopan kartalla, johon oli merkitty turkistarhauksen sallivat ja kieltäneet maat. Kaiken kaikkiaan Helsingin Sanomien turkistarhauksia kuvitettiin 15 kuvalla, joista valta-osassa esiintyi joko aktivistien kuvaamia turkiseläimiä tai aktivisteja. Oikeutta eläimille pääsi siis Helsingin Sanomien lehtikuvissa verrattain hyvin esiin.

Pohjalaisessa turkistarhakohuun liittyviä kuvia julkaistiin huomattavasti vähemmän kuin Helsingin Sanomissa, yhteensä vain kahdeksan kuvaa. Oikeutta eläimille -yhdistykseltä saatuja valokuvia lehdessä julkaistiin kaksi. Aktivistit esiintyivät yhdessä mielenosoituksesta otetussa kuvassa. Turkistuottajista lehdessä oli kaksi kuvaa. Poliitikot esiintyivät puolestaan kolmessa kuvassa. Silmiinpistävää Pohjalaisen turkistarhauskohun uutisoinnissa on juttujen vähäinen kuvittaminen. Oikeutta eläimille ei saanut näkyvyyttä kuin kolmen lehtikuvan verran.

Myös Maaseudun Tulevaisuudessa julkaistiin turkistarhausjuttujen yhteydessä vain kahdeksan kuvaa. Lehdessä ei julkaistu ainoatakaan Oikeutta eläimille -yhdistyksen valokuvaa turkiseläimistä. Tarhauskielto-kampanjasivuista lehdessä kuitenkin oli kuva. Lehden omia kuvia turkiseläimistä julkaistiin kaksi. Lisäksi päätoimittajan kolumnia kuvitti piirroskettu. Aktivisteista oli yksi iso kuva mielenosoituksesta. Oikeutta eläimille ei siis päässyt Maaseudun Tulevaisuudessa näkyviin kuin kahdessa kuvassa. Turkistuottajista lehdessä julkaistiin kolme kuvaa. Poliitikko esiintyi yhden jutun kuvituksessa. Merkille pantavaa on, että Oikeutta eläimille -yhdistyksen julkaiseman kuvamateriaalin sijaan Maaseudun Tulevaisuudessa suositaan lehden omia valokuvia turkiseläimistä. Lisäksi lehteen kuvatut turkistuottajat poseeraavat sekä Pohjalaisen että Maaseudun Tulevaisuuden lehtikuvissa turkistarhojensa edessä niin, ettei turkiseläimiä näy kuvissa.

Kuva 1. Vasemmanpuoleinen valokuva turkisketusta (MT 22.2.2010 Vihreät ja vasemmistoliitto haluavat lopettaa turkistarhat) on Maaseudun Tulevaisuuden lehtikuvaaja Jaana Kankaanpään ottama ja edustaa lehdelle tyypillistä tapaa kuvittaa turkiskohua. Kuvan ketun tilanne ei herätä lukijassa välitöntä huolta, sillä eläimellä ei ole näkyviä vammoja ja sen hyvinvoinnista näytetään huolehdittavan ainakin ruokinnan osalta.

Kuva 2. Oikeanpuoleinen kuva (HS 18.2. Järjestö: Salakuvat paljastavat turkiseläinten ahdingon) kuuluu puolestaan Oikeutta eläimille -yhdistykseltä saatuun materiaaliin ja se julkaistiin Helsingin Sanomissa kahden muun aktivistien ottaman valokuvan rinnalla. Kuvatekstinä on Eläinten käyttäytymisen ja hyvinvoinnin professorin Jaakko Monosen arvio eläimen kunnosta. Ketun jalassa oleva vereslihalla oleva haava ja eläimen suoraan lukijaa kohti katsovat surulliset silmät kertovat heti kärsivän ketun hädästä. Valokuva edustaa Helsingin Sanomille ominaista turkiskohun kuvittamistapaa, jossa Oikeutta eläimille ja sen julkaisema materiaali pääsivät hyvin esiin.

9. ELINKEINO VAI ELÄINRÄÄKKÄYSTÄ? – TURKISTARHAUSKESKUSTELU YLEISÖNOSASTOILLA

Pirita Juppi (2004) jätti tutkimuksessaan tarkastelun ulkopuolelle sanomalehtien muun mielipideaineiston kuin kolumnit ja pääkirjoitukset. Itse päätin kuitenkin luoda katsauksen myös tutkimieni sanomalehtien turkistarhausta käsittelevään yleisönosastokirjoitteluun saadakseni paremman kokonaiskuvan tutkimieni lehtien eläinoikeusjulkisuudesta. Turkiskohuun liittyviä yleisönosastokirjoituksia julkaistiin helmi- ja maaliskuun aikana kaikkiaan 34, joista Helsingin Sanomissa 12, Pohjalaisessa 13 ja Maaseudun Tulevaisuudessa 9. Kiinnitän yleisönosastojen mielipidekirjoittelussa huomiota näkökulmiin, joilla turkistarhauksesta keskustellaan ja toisaalta tapaan, jolla kirjoittelussa suhtaudutaan eläinoikeusliikkeeseen.

Esa Konttinen (2003) tutki Orimattilan ampumavälikohtauksen jälkeistä mielipidekirjoittelua Maaseudun Tulevaisuuden, Pohjalaisen, Ilkan ja Keski-Pohjanmaan yleisönosastoilla. Konttisen tarkastelemassa yleisönosastokirjoittelussa aktivistit stereotypisoidaan luonnosta vieraantuneiksi terroristeiksi, jotka eivät oikeasti ole edes kiinnostuneita eläimistä. Kirjoituksissa korostetaan aktivistien kaupunkilaisuutta ja nuorta ikää. Heidän oletetaan olevan työttömiä ja syrjäytyneitä vastakohtana elantonsa eteen uutterasti kamppaileville kunnan kansalaisuutta edustaville ja lainkuuliaisille turkistarhaajille. (Konttinen 2003, 115–123.) Tällainen vastakkainasettelu näkyy omassakin aineistossani yhä joidenkin tuottajatahoa edustavien mielipidekirjoittajien teksteissä. Tutkimieni mielipidekirjoitusten perusteella on kuitenkin selvää, että myös yleisönosastoilla asenteet eläinoikeusliikettä kohtaan ovat muuttuneet viidessätoista vuodessa eläinoikeusliikettä kohtaan huomattavasti myönteisemmiksi. Turkistarhaus saa osakseen kritiikkiä jopa turkistarhauksen kotikentällä Vaasassa.

9.1. Helsingin Sanomat – eläinten hyvinvointi kirjoittelun keskiössä

Helsingin Sanomien yleisönosastolla turkiseläinten oloista käydyssä keskustelussa keskityttiin lähinnä turkistarhauksen kritisointiin. Valtaosa kirjoittajista oli sitä

mieltä, että turkiseläinten oloja ei ole turkistarhoilla edes mahdollista parantaa eläimille siedettäväksi, ainakaan niin, että toiminta säilyisi taloudellisesti kannattavana.

Turkistarhausta vastaan argumentoitiin sillä, että villieläimet eivät ole mukautuneet elämään häkeissä, joissa ne eivät pääse toteuttamaan luonnollisia käyttäytymistarpeitaan. Taloudelliset voitot ja turkistarhaajien työpaikkojen menetys nähtiin eläinten turhan kärsimyksen rinnalla toissijaisena asiana.

”Turkiskaupassa liikkuvat isot rahat, mutta mikäli turkkeja ei pystytä tuottamaan eläimiä kunnioittaen, on tarhauksesta luovuttava. Turkki on välttämätön ja korvaamaton ainoastaan eläimelle.” (27.2. Meri Lundström)

Turkistarhausta kritisoivissa kirjoituksissa ehdotettiin, että Suomen tulisi siirtyä sivistysmaiden joukkoon ja ottaa mallia turkistarhauksen jo kieltäneistä maista. Myös nykyistä turkistarhauksen sallivaa ristiriitaista ja riittämätöntä eläinsuojelulakia sekä maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttilaa arvosteltiin ankaraan sävyyn. Eräässä kirjoituksessa ehdotettiin, että tuotantoeläinten olot laitettaisiin esille Korkeasaaren eläintarhaan, jotta ihmisten tietoisuus nykyisestä eläinteollisuudesta lisääntyisi.

Vain yhdessä Helsingin Sanomien mielipidesivujen kirjoituksessa argumentoitiin turkistarhauksen puolesta. Suomen turkiseläinten kasvattajain liiton nuorisotoimikuntien edustajat Tobias Andersson ja Janne Penttilä kertoivat turkistarhaajien parantavan eläinten häkkioloja jatkuvasti. Turkistarhausta puolustettiin lisäksi maaseudun työllisyyden kannalta tärkeänä elinkeinona. Tarhauskiellon pelätään siirtävän nämä työpaikat Kiinaan, jossa eläinsuojelulainsäädäntöä ei ole lainkaan.

Varsinaisen turkistarhauksen kieltämistä käsittelevän keskustelun lisäksi Helsingin Sanomien yleisönosastolla puhutti erityisesti eläinsuojeluvalvonta. Keskustelussa pohdittiin eläinsuojeluvalvonnan ongelmia, kuten resurssien riittämättömyyttä ja sitä, että monissa kunnissa sama eläinlääkäri joutuu tekemään myös eläinsuojelutarkastukset niillä tiloilla, joiden eläinten hoidosta hän saa elantonsa. Ratkaisuksi eläinsuojeluvalvonnan ongelmiin ehdotettiin muun muassa vapaaehtoisten eläinsuojeluvalvojien kouluttamista täydentämään eläinlääkärien eläintiloilla tekemää eläinsuojeluvalvontatyötä. Asiaa kommentoineet eläinlääkärit näkevät kuitenkin

valvontaeläinlääkärien virkojen perustamisen kuntiin parhaana vaihtoehtona eläinsuojeluvalvonnan kehittämiseksi.

Muuan kirjoittaja kritisoi mielipidesivulla toimittaja Jussi Pullisen kolumnia, jossa vähäteltiin eläinten kärsimystä ja nostettiin ihmisten kärsimys eläinten kehoja oloja merkittävämmäksi ongelmaksi. Turkiskauppias Liisa Andström puolestaan kommentoi Hesarin kyselyä naistenlehtien turkisten käytöstä muotijutuissa ja pohti, minkä vuoksi turkikset ovat Suomen muotilehdissä niin suuri tabu. Yhdessä kirjoituksessa keskityttiin kummastelemaan Sirkka-Liisa Anttilan tapaa vältellä vastuutaan eläinsuojeluasioissa.

Kaiken kaikkiaan Helsingin Sanomien mielipidekirjoittelu keskittyy pitkälti itse eläinasian käsittelyyn eläinoikeusliikkeen ja sen toimintatapojen ruotimisen sijaan. Ainoastaan turkistarhausta puolustavassa tekstissä otetaan kantaa eläinoikeusliikkeen toimintaan.

”Turkiseläinkasvattajilla ei ole mitään salattavaa, ja lailliset ja asialliset tilojen tarkastukset ovat tervetulleita. Laiton tunkeutuminen ja salassa kuvaaminen ovat sen sijaan kokonaisuudessaan tuomittavia.

Eläinten turha pelottelu, riski levittää eläintauteja tilalta toiselle sekä havaittujen eläinsuojelurikkomusten ilmoittamatta jättäminen vähentävät eläinsuojeluyhdistyksen uskottavuutta ratkaisevasti.” (27.2. Tobias Andersson & Janne Penttilä)

Helsingin Sanomien mielipidekirjoittelu oli varsin vuorovaikutteista. Lähes jokainen kirjoitus kommentoi joko jotain Hesarin uutista, kolumnia tai aiemmin mielipidesivuilla julkaistua kirjoitusta.

9.2. Pohjalainen – turkistarhauskritiikki kyttee myös Pohjanmaalla

Verrattuna Helsingin Sanomien mielipidekirjoitteluun Pohjalaisessa käyty keskustelu turkistarhausesta oli eläinoikeusliikettä kohtaan huomattavasti kriittisempää. Eräässä kirjoituksessa aktivisteja jopa kutsuttiin eläinsuojeluterroristeiksi. Kirjoituksissa

näkyivät monet aktivisteihin perinteisesti liitetyt ennakkoluulot ja erityisesti salakuvaaminen tuomittiin.

”Turkistarha on yksityisalue ja sinne murtautuminen on mielestäni tuomittavaa. Sensaatiohakuiset kuvat eivät ole oikea keino saavuttaa parannuksia.” (1.3. Tarhojen puolesta)

”Nuoret ihmiset, jotka eivät ole koskaan leipäänsä itse ansainneet, kulkevat öisin turkistarhoilla tehokkaat taskulamput mukanaan. Kameran valoja räiskien mennä rymistelevät nukkuvia eläimiä säikäyttelemään. Totta kai jokainen niistä hyppää ylös ja yrittää parhaansa mukaan suojautua, ja katsoo kauhuissaan ja silmät renkaina, että onko nyt tullut sota!” (26.2. Eija Hautamäki)

”On tärkeää, että eläinten hyvinvointiin kiinnitetään huomiota, mutta menetelmät joilla asiat tulivat julki eivät ole suomalaisen oikeustajun mukaisia.” (19.2. Jukka Saarimäki)

Eläinoikeusaktivistit pääsivät kuitenkin Pohjalaisen mielipidesivuilla myös puolustautumaan.

”Vaasan Oikeutta Eläimille -järjestön aktiivit tahtovat painottaa, että kuvaajat eivät ole ikinä murtautuneet tiloille ja että heillä on aina ollut asianmukaiset varusteet. On tekopyhää olla huolissaan heidän levittämistään taudeista, kun päivittäin Suomen tuotantoeläimet joutuvat kärsimään sekä jalostuksesta että kasvatusoloista johtuvista sairauksista ja häiriökäyttäytymisestä.” (27.2. Jatta Vartiainen)

Eräässä kirjoituksessa ehdotettiin, että samalla logiikalla, jonka mukaan turkistarhaus pitäisi kieltää Suomessa, tulisi myös lemmikeiden pito kieltää pääkaupunkiseudulla lemmikkien huonon kohtelun lisääntyttyä Helsingissä. Tämä oli selvä yritys tehdä kaupungissa asuvat tarhauskieltoa vaativat eläinoikeusaktivistit naurunalaisiksi.

Turkistarhausta puolustettiin tutuin argumentein. Turkistarhaus on Pohjanmaalla keskeinen työllistäjä ja tärkeä tulonlähde. Kieltämisen sijaan turkistarhausta tahdottiin kehittää.

Useimmissa kirjoituksissa Oikeutta eläimille -yhdistyksen julkaisemissa kuvissa ja videoissa näkyvät hirveydet kyllä tuomitaan, mutta usein eläinten vammoja ja pahoinvointia myös vähätellään.

”Yksisilmäisiä eläimiä löytyy runsaasti luonnossakin. Yleensä sairaus on aiheuttajana. Lonkkavikaisia kettuja syntyy sekä tarhoissa että luonnossa. Joka tapauksessa tarhojen valvontaa on parannettava.” (23.2. Stefan Håkans)

”Jos joltakin eläimeltä on elämän tiimellyksessä puhjennut silmä, tai se on saanut haavan kylkeensä, niin samoin on käynyt monelle ihmisellekin ja hekin jatkavat täyttä elämää eikä heitä sen tähden viedä saunan taakse ja lopeteta.” (26.2. Eija Hautamäki)

Eläinten pahoinvoinnin sijaan oltiin myös monesti huolestuneita tarhaajien jaksamisesta.

”Nyt tarhaajien kaikkein huonoimmassa taloudellisessa tilanteessa tarhoja on Pohjanmaalla kuvattu. Siinä tilanteessa on ymmärrettävää, että jotain löytyy jossain.” (23.2. Stefan Håkans)

Kun Helsingin Sanomissa poliittinen kritiikki kohdistui lähinnä Sirkka-Liisa Anttilaan, sai Pohjalaisessa tarhauskieltoa ajavat vihreät ja ennen muuta Anni Sinnemäki kuulla kunniansa. Kansanedustaja Lasse Hautala pyrki kirjoituksessaan (25.2. Vihreät hallitusohjelmaa vastaan) ”paljastamaan” Sinnemäen taustat ikään kuin hänen kertomansa asiat horjuttaisivat ministerin poliittista uskottavuutta.

”Turkistarhausta vastustavalla organisaatiolla on suora yhteys vihreisiin. Heidän välistään yhteyttä lisää se, että Sinnemäki on vihreiden puheenjohtaja ja hänen entinen avustajansa on Oikeutta eläimille yhdistyksen perustajajäsen ja nykyinen Animalian toiminnanjohtaja.”

Vaikka Pohjalaisen mielipidesivujen yleisilmapiiri oli turkistarhausta kohtaan melko myönteinen, julkaistiin siellä myös monta turkistarhausta vastustavaa kirjoitusta. Näissä kirjoituksissa epäiltiin turkistuottajien väitteitä eläinten hyvinvoinnista ja toisaalta kritisoitiin nykyistä eläinsuojelulakia, joka mahdollistaa eläinten ahdingon.

”Vetoamiset tärkeään elinkeinoon ja suureen taloudelliseen hyötyyn eivät auta, kun kuvasta katsoo piinattu eläin. Selittelyjen aika on ohi. On aloitettava kiihkoton keskustelu turkistarhauksen hallitusta lopettamisesta Suomessa.” (21.2. Hannu Katajamäki)

”Jos kahdeksan sertifioitua turkistarhaa ja STKL:n puheenjohtajan tarha edustavat yksittäistapauksia, ketkä sitten edustavat turkistarhauksen ”parempaa puolta”, niitä yleistapauksia? Jotkut toiset sertifioidut tarhat? Joku toinen puheenjohtaja?” (27.2. Jatta Vartiainen)

Asiallista keskustelua eläinten oloista ja turkistarhauksen tulevaisuudesta peräänkuulutettiin useassa kirjoituksessa. Toisaalta kaikki eivät nähneet eläinoikeusaktivisteja kovin varteenotettavina keskustelukumppaneina.

”Keskustelu eläinten hyvinvoinnista on äärettömän tärkeää. Ei ole liioiteltua sanoa, että puhutaan miljoonien olentojen elämästä ja kuolemasta. Toivon, että osaamme keskustella järkevästi ja rehellisesti. Ensimmäinen askel kohti kunnollista keskustelua on todellisuuden kohtaaminen.” (6.3. Jenni Lehtonen)

”Eläinhoidosta ja oikeastaan tuotantoeläinten hoitamattomuudesta olisi puhuttava, mutta oikealla tavalla. Asian toivat taas esille kaupungissa kasvaneet nuoret, joita jokin rohkaisi lähtemään häkkien ja parsien partaalle omin luvun ja täysin vatsoin.” (23.3. J. Ruokoja)

Kaiken kaikkiaan Pohjalaisen yleisönosastolla turkistarhauksen puolustajien ja vastustajien vastakkainasettelu oli voimakkaampi kuin Helsingin Sanomissa. Keskustelua käytiin lähinnä siitä, pitäisikö turkistarhaus kieltää vai ei, eikä esimerkiksi puhuttu eläinsuojeluvalvonnan kehittämisestä. Kirjoittelu ei ollut aivan yhtä

vuorovaikutteista kuin Helsingin Sanomissa, mutta joissakin kirjoituksessa toki viitattiin Pohjalaisessa aiemmin julkaistuihin yleisönosastokirjoituksiin.

9.3. Maaseudun Tulevaisuus – sympatiat turkistarhaajien puolella

Maaseudun Tulevaisuuden mielipidekirjoituksissa oltiin enimmäkseen turkistarhaajien puolella. Tarhauksen kieltämisen puolesta puhuivat oikeastaan vain omat vastineensa yleisönosastolle kirjoittaneet Anni Sinnemäki ja Salla Tuomivaara. Turkistarhaajia sympatiseerattiin ja heidän työnsä rankkuutta korostettiin useissa kirjoituksissa.

”Syytösten sijaan pitää etsiä syyt, miksi eläimet jäävät hoitamatta tai huonolle hoidolle. Mielestäni alkuperäiset syyt ovat yleensä taloudelliset ja/tai sosiaaliset ongelmat.

Niistä on yleensä seurauksena henkinen väsyminen, joka johtaa piittaamattomuuteen niin omasta kuin eläintenkin hyvinvoinnista.” (24.2. Jukka Kauppinen)

”En ole nähnyt aktivistien tai median kantaneen huolta niistä eläinten kasvattajista, joiden uupumus johti ensin eläinten laiminlyönteihin, julkisuuteen, sakkoihin ja lopulta itsemurhaan.” (1.3. Markku Laukkanen)

Aktivisteja ja heidän toimintatapojaan kritisoitiin. Maaseudun Tulevaisuuden yleisönosastolle kirjoittanut sikafarmari Jorma Tuominen (12.3.) syytti aktivisteja valehtelusta ja epäili *”ettei ole ainoa tuottaja, joka on täysin aiheettomasti mustamaalattu rikollisin toimenpitein.”* Tuomisen suhtautuminen eläinoikeusliikettä kohtaan on muutoinkin varsin negatiivinen ja halveksiva.

”Jos elämäntavat tai Oikeutta eläimille -yhdistyksen jäsenyys edellyttää, öiseen aikaankin vierailu saadaan järjestymään.

Päiväsaika olisi kuitenkin parempi, sillä yöllä sekä isäntä että possut pitävät lepäämisestä.”

Kansanedustaja Markku Laukkasen (1.3.) mukaan aktivistit pelaavat rumaa ja kovaa peliä, jossa julkisuuden havittelu ohittaa huolen sairaista eläimistä. Hänen kirjoituksestaan paistaa hyvin ennakkoluuloinen asenne aktivisteja kohtaan.

”Ammattimaista eläintenkasvatusta ei voida katsoa kotona häkissä pidettävien marsujen, kanien ja hiirien hoidon tuoman kokemuksen perusteella. Animalian jäsenten tulee yksinkertaisesti lopettaa laittomat iskut ja pyrkiä asialliseen yhteistyöhön eläinsuojeluista vastaavien viranomaisten, lääkäreiden ja tuottajien kanssa.”

Eläinsuojeluliitto Animalian toiminnanjohtaja Salla Tuomivaara vastasi Markku Laukkasen kirjoitukseen (5.3.) ja oikaisi kansanedustajan omituisia käsityksiä Animaliaista ja se toimintatavoista. Hän myös kummasteli turkistuottajien reaktioita turkiseläinten pahoinvoinnista nousseeseen kokuun.

”Lihateollisuudessa Oikeutta eläimille -järjestön julkisuuteen tuomat kuvat ja videot sikaloista ovat aikaansaaneet sekä vireää keskustelua että toimeen tarttumista. Ongelmia on tunnistettu ja tunnustettu ja suunnitelmia ongelmakohtien kitkemiseksi on tehty. Suomalaisen turkisteollisuuden ja useiden näkyvien poliitikkojen kohdalla reaktio on ollut toinen: ongelmien kieltäminen, eläinten kärsimysten vähättely ja syyllisten etsiminen viestintuojien joukosta.”

Markku Laukkanen (1.3.) arvosteli myös toimittajia tavasta, jolla he uutisoivat eläinten pahoinvoinnista turkistarhoilla. Hänen mukaansa aktivistit saivat turkistarhoille kohdistuneille ”iskuilleen” kritiikitöntä tilaa mediassa.

”Valitettavasti media on täynnä samanikäisiä ja samanhenkisiä toimittajia, joilla ei ole mitään käsitystä eläinkasvatuksen todellisuudesta.”

Sirkka-Liisa Anttilaa kritisoitiin vastuun välttelystä. Myös Vihreitä ja Anni Sinnemäkeä arvosteltiin yleisönosastolla. Lehdessä julkaistiin sama kansanedustaja Lasse Hautalan vihreiden turkistarhauskantaa kritisoivut kirjoitus, joka nähtiin myös Pohjalaisen mielipidesivulla. Anni Sinnemäki vastasi Hautalan kirjoitukseen ja selitti tekstissään,

miksi vihreät ajavat tarhauskieltoa ja miten hän näkee turkistarhauksesta luopumisen vaikuttavan Suomen työllisyyteen.

Tuomivaaran ja Sinnemäen vastineet saivat puolestaan Kirsti Leikkosen (8.3.) tarttumaan kynään. Närkästyneessä kirjoituksessaan hän epäili sekä Sinnemäen että Tuomivaaran pätevyyttä osallistua turkistarhausta ja maaseudun tulevaisuutta koskevaan keskusteluun. Tämän osoittaa Leikkosen mielestä jo naisten epäilyttävät taustat.

”Sinnemäki on profiloitunut paitsi vihreiden puheenjohtajana ensisijaisesti Ultra Bran tekstittäjänä (Älä osta suomalaista ruokaa, se on paha), Salla Tuomivaara oli edellisessä elämässään lakia arvostamaton ja sitä pakoileva kettutyttö. -- Kun kuulen ensimmäisen Annin, Sallan tai Oraan eläneen perheineen edes yhden talven itse kasvattamallaan, hoitamillaan, poimimillaan ja säilömillään vihanneksilla, juureksilla ja marjoilla, voisin heihin hiukan uskoa. Nyt he ovat propagandisteja ja populistieja, joiden jutut ovat maaseudun kannalta kosmeettista hölynpölyä, joka ei maaseudun ihmisiä elätä.”

Sinnemäen kirjoitusta ja siinä esitettyä turkistarhauksen lopettamisohjelmaa kommentoi myös Katri Karkinen, joka esitti omassa tekstissään vaihtoehtoisen ohjelman tarhauksen kehittämiseksi. Lisäksi kansanedustaja Päivi Räsänen otti osaa eläinoikeuskeskusteluun omalla mielipidekirjoituksellaan. Hän kritisoi eläinaktivistien ja erityisesti filosofi Peter Singerin ajatuksia eläinten moraalista asemasta, koska katsoo niiden olevan ristiriidassa kristillisen ajattelun kanssa.

Maaseudun Tulevaisuuden mielipidekirjoittelu oli vuorovaikutteista paljolti Sinnemäen ja Tuomivaaran kirjoittamien vastineiden ansiosta. Naisten kirjoitukset olivat reaktioita yleisönosaston aiempiin kirjoituksiin ja toisaalta ne kirjoittivat edelleen lisää keskustelua yleisönosastolla.

10. KETTUTYTÖTTELYSTÄ KUNNIOITUKSEEN – JOHTOPÄÄTÖKSIÄ ELÄINOIKEUSJULKISUUDEN MUUTOKSESTA

Verrattuna suomalaisen eläinoikeusliikkeen ensiaskeliin 1990-luvulla näyttäytyy eläinoikeusaktivismi vuonna 2010 monin tavoin erilaisena. 1990-luvulla eläinoikeusliike nousi mediajulkisuuteen miltei ainoastaan laittomien turkistarhaiskujen ja muun sabotaasin yhteydessä. Eläinoikeusaktivistit eivät päässeet mediajulkisuudessa ääneen juuri koskaan rakentavassa hengessä. Siksi eläinoikeusliikkeen tiedottaminen tapahtui pitkään pääasiassa kadulla. Katukampanjointi on toki yhä tärkeä osa eläinoikeustyötä, mutta viime vuosina eläinoikeusliike on onnistunut tuomaan suomalaisten tuotantoeläinten pahoinvoinnin ja eläinoikeuskysymykset myös julkiseen keskusteluun.

Talven 2010 Tarhauskielto-kampanja sai valtamediassa runsaasti huomiota ja turkistarhoilla kuvatut valokuvat ja videot levisivät tehokkaasti ihmisten nähtäville. Myös kampanjan verkkosivut ja sosiaalinen media täydensivät eläinoikeusliikkeen tiedotusta onnistuneella tavalla. Eläinoikeusliikkeen investigaatiokampanjoissaan käyttämää mediastrategiaa on keuhuttu ammattimaiseksi. Tarhauskielto-kampanjan mediastrategiaan kuului kuvamateriaalin ja uutisarvoisten paljastusten julkaiseminen vähitellen niin, että eläinoikeusasiat pysyivät mahdollisimman pitkään julkisuuden agendalla. Kampanjan eteneminen ja siihen liittyvät tapahtumat suunniteltiin huolella etukäteen, mutta toisaalta eläinoikeusliikkeen vastapuolen kampanjaa koskeviin kommentteihin pyrittiin reagoimaan nopeasti.

Mediakampanjan toteuttamisessa on paljon työtä. Eläinoikeusliikkeen kampanjat tehdään silti varsin pienellä porukalla ja täysin vapaaehtoisvoimin. Näyttävien mediakampanjoiden aikaan saaminen vaatiikin aktivisteilta omistautumista eläinoikeusasialle ja vapaa-ajan uhraamista eläinoikeustyölle. Haastatteleman aktivistit pitävät kampanjoiden tekemistä vapaaehtoisvoimin toisaalta myös eläinoikeusliikkeen etuna. Eläinoikeusliikkeessä toimivat ovat kampanjoissa sydämellään mukana ja tahtovat ajaa eläinten asiaa vaivojaan säästämättä. Kuvauskampanjat vetoavatkin ihmisiin usein nimenomaan sanomansa aitoudella.

Talven 2010 eläinoikeusjulkisuuden toimijoista eläinoikeusaktivistit olivat esillä eniten. Aktivistit eivät kuitenkaan päässeet läheskään joka jutussa itse määrittelemään tilannetta vaan heidät asetettiin jutussa usein mykkään rooliin ikään kuin uutisen kohteeksi.

Parhaiten aktivistit saivat äänensä kuuluviin Helsingin Sanomissa. Aktivistien jälkeen seuraavaksi yleisimpiä eläinoikeusjulkisuuden toimijoita olivat poliitikot.

Turkistuottajia haastateltiin utterasti Pohjalaisessa ja Maaseudun Tulevaisuudessa, mutta Helsingin Sanomissa heidän näkemyksiään kuultiin vähemmän. Lehtien erilaisista tavoista lähestyä turkiskohua kertoo jotain myös se, että Helsingin Sanomissa eläinsuojelun ammattilaisina haastateltiin eläinlääkäreitä sekä eläinten käyttäytymisen ja hyvinvoinnin professori Jaakko Monosta, kun Maaseudun Tulevaisuudessa eläinten hyvinvoinnin asiantuntijoita edustivat pikemminkin turkistuottajat. Pohjalaisessa turkiseläinten hyvinvointia pääsivät kommentoimaan sekä turkistarhaajat että eläinlääkärit.

Pohjalaisen ja Maaseudun Tulevaisuuden turkistarhausmyönteisyys näkyi myös juttujen kuvituksessa ja lehtien yleisönosastokirjoittelussa. Oikeutta eläimille -yhdistyksen kuvamateriaalia julkaistiin selkeästi eniten Helsingin Sanomissa. Pohjalaisessa julkaistiin vai kaksi OE:n kuvaa turkistarhoilta. Maaseudun Tulevaisuudessa OE:n kuvia ei käytetty lainkaan. Yleisönosastokirjoittelussa Maaseudun Tulevaisuudessa oltiin eläinoikeusliikettä kohtaan kaikista vihamielisimpiä. Pohjalaisessa pidettiin pääasiassa turkistarhaajien puolta, mutta yleisönosastolla julkaistiin myös turkistarhaukseen varsin kriittisesti suhtautuvia mielipidekirjoituksia. Helsingin Sanomien turkiskohuun liittyvä yleisönosastokirjoittelu keskittyi lähinnä mielipiteiden vaihtoon eläinsuojeluvalvonnan kehittämisestä.

Eläinoikeusliikkeen määrittelijöiden osalta suurimpana erona Pirita Jupin tutkimukseen 1990-luvun eläinoikeusjulkisuudesta on poliisin marginaalinen asema eläinoikeusliikkeen määrittelijänä vuonna 2010. Jupin aineistossa poliisi oli hallitsevin eläinoikeusliikkeen määrittelijä. Poliitikoilla puolestaan oli vuoden 2010 eläinoikeusjulkisuudessa huomattavasti aktiivisempi rooli kuin vielä 1990-luvulla.

Eläinoikeusliikkeen määrittelijöitä koskevien tutkimustulosten erot osoittavat eläinoikeuskeskustelun kehittyneen viidessätoista vuodessa aimo harppauksen rakentavampaan suuntaan. Se, että vuonna 2010 eläinoikeusjulkisuudessa pääsi poliisin

sijasta useimmiten ääneen poliitikko, kertoo että eläinten hyvinvoinnin ongelmat ja pohdinta turkistarhauksen tulevaisuudesta otetaan yhteiskunnallisessa keskustelussa vakavasti. Eläinoikeusliikkeen harjoittamat laittomuudet nousivat sen sijaan mediajulkisuuteen yhä harvemmin. Tietysti myös eläinoikeusliikkeen toimintatapojen muutos sabotaasista salakuvaukseen on vaikuttanut siihen, että eläinoikeusliikkeeseen suhtaudutaan aiempaa suopeammin.

Myös diskurssit, joilla eläinoikeusliikkeestä puhutaan mediajulkisuudessa, ovat muuttuneet merkittävästi. Eläinoikeusliikkeen esittämisen tavat ovat kehittyneet asiallisemmiksi ja eläinoikeusaktivistit on hyväksytty tasavertaisina yhteiskunnallisina toimijoina mukaan julkiseen keskusteluun tuotantoeläinten hyvinvoinnista. Vielä 1990-luvulla hallitsevimpiä eläinoikeusliikettä määrittelevistä diskursseista olivat demonisoiva, trivialisoiva ja kriminalisoiva diskurssi. Eläinoikeusliike näyttäytyi siis ennen muuta yhteiskunnallisena uhkana, ilkeänä ja rikollisuutena. Yhteiskunnallisena ongelmana nähtiin eläinoikeusliike ja sen harjoittamat laittomuudet sen sijaan, että olisi huolestuttu eläinten oloista ja asemasta.

Talven 2010 eläinoikeusjulkisuuden yleissävy oli eläinoikeusliikettä legitimoiva. Julkisessa keskustelussa päähuomio kiinnittyi aktivistien tekemisten sijaan eläinten pahoinvointiin suomalaisilla turkistarhoilla. Demonisoivalle ja trivialisoivalle diskurssille ominaiset puhetavat nostivat yhä päätään turkistarhauksen puolustajien puheenvuoroissa, mutta eläinoikeusliikettä demonisoivan ja trivialisoivan diskurssin sävy oli huomattavasti laimentunut verrattuna 1990-lukuun. Legitimoiva ja politisoiva diskurssit olivat puolestaan hallitsevassa asemassa aktivistien ja muiden turkistarhauksen vastustajien päästessä ääneen mediajulkisuudessa.

Aktivistit ovat onnistuneet siirtämään median huomion eläinoikeusliikkeen toimintatavoista turkistarhaukseen ja sen eettisiin ongelmiin. Tarhauskielto-kampanjaa seurannutta turkistarhauskeskustelua voi hahmottaa kolmesta eri suunnasta: eläinoikeus-, eläinsuojelu- ja tuottajanäkökulmista. Eläinsuojelunäkökulmassa huomiota kiinnitetään paitsi turkistarhauksen eläinten hyvinvoinnille aiheuttamiin ongelmiin ja turkistarhojen eläinsuojelurikkomuksiin myös eläinsuojeluvalvontaan, valvonnan ongelmiin ja sen kehittämiseen. Eläinsuojelunäkökulman keskeisimpiä toimijoita ovat

eläinlääkärit. Myös useimmat toimittajat lähestyvät turkistarhauskeskustelua eläinsuojelunäkökulmasta.

Aktivistien tapa osallistua turkistarhauskeskusteluun edustaa eläinoikeusnäkökulmaa. Myös joidenkin tarhauskieltoa kannattavien poliitikkojen ja toimittajien puheenvuoroissa näkyy eläinoikeusnäkökulman piirteitä. Eläinoikeusnäkökulmasta tarhauksen kieltäminen lailla on ainoa ratkaisu eläinten pahoinvointiin suomalaisilla turkistarhoilla.

Suomen turkiseläinten kasvattajain liitto sekä yksittäiset turkistarhaajat ja turkiskauppiat edustavat turkistarhauskeskustelussa tuottajanäkökulmaa. Myös turkistarhausta kannattavat poliitikot ja toimittajat kuuluvat tuottajanäkökulman edustajiin. Tuottajanäkökulmassa eläinten hoidon laiminlyönnit tuomitaan, mutta samalla turkiseläinten kärsimystä vähätellään. Sen sijaan korostetaan turkistarhauksen työllistävää ja taloudellista merkitystä.

Tarhauskielto-kampanja ja sitä seurannut eläinoikeusjulkisuus osoittaa, että suomalaisella eläinoikeusliikkeellä menee tällä hetkellä kenties paremmin kuin koskaan aikaisemmin. Haastattelemani aktivistit olivat tyytyväisiä Tarhauskielto-kampanjaan ja ilmeisen innoissaan yhdistyksensä eläinoikeuskysymyksille voittamasta mediahuomiosta. Viimeistään Tarhauskielto-kampanjan yhteydessä eläinoikeusliike hyväksyttiin täysivaltaiseksi yhteiskunnalliseksi toimijaksi, jonka tekemisistä ja näkemyksistä ollaan julkisessa keskustelussa kiinnostuneita.

Eläinsuojelu- ja eläinoikeusasioista on tullut suosittu aihe mediassa. Kasvissyönte ja vegaaninen elämäntapa ovat yleistyneet viidessätoista vuodessa huomattavasti. Eettinen kuluttaminen ja ruuan alkuperä kiinnostaa ihmisiä entistä enemmän. Tästä osoituksena on esimerkiksi alkuvuodesta 2011 suomeksi julkaistun Jonathan Safran Foerin *Eläinten syömisestä* -kirjan maailmalla herättämä huomio. Kasvissyönnin lisäksi myös muiden eläinoikeusliikkeen ajamien asioiden kannatus tuntuu kasvavan koko ajan. Kauhukuvat kettutarhoilta vaikuttavat ihmisten mielipiteisiin. Yhä useampi suomalainen pitää turkistarhausta eettisesti kyseenalaisena elinkeinona.

Toisaalta eläinten tehotuotanto ja hyväksikäyttö on tänä päivänä massiivisempaa kuin milloinkaan. Ei ole epäilystäkään, etteikö eläinoikeusliikettä tarvittaisi myös tulevaisuudessa. Eläinoikeusliikkeen tulevaisuutta ja sen toimintatapojen kehitystä on vaikeaa ennustaa. On vielä arvoitus, kuinka kauan eläinoikeusliike jatkaa kuvauskampanjoitaan ja toisaalta miten pitkään niiden tuottamat paljastukset jaksavat mediaa kiinnostaa. Jää nähtäväksi, onnistuuko eläinoikeusliike kehittämään media-aktivismiaan edelleen vai keksivätkö aktivistit kenties seuraavaksi jotain aivan muuta. Kevään 2011 eduskuntavaalien alla katukuvassa näkyneet turkistarhausta tukevaa politiikkaa kritisoineet muunnellut vaalijulisteet enteilevät ainakin vastamainonnasta yhtä tehokasta työkalua tulevaisuuden eläinoikeusaktivismille.

Lähteet

Painetut lähteet:

Aaltola, Elisa. 2004. Eläinten moraalinen arvo. Tampere: Vastapaino.

Aaltola, Elisa. 2007. Esipuhe. Teoksessa Peter Singer. Oikeutta eläimille. Eläintenvapautuksen filosofiaa. Helsinki: Eläinsuojeluliitto Animalia, 21–23.

Aaltola, Elisa. 2007. Visiitti tehokasvattamolle...2007. Teoksessa Peter Singer. Oikeutta eläimille. Eläinten vapautuksen filosofiaa. Helsinki: Eläinsuojeluliitto Animalia, 180–206.

Aarnipuu, Tiia. 2011. Jonkun on uskallettava katsoa. Animalian puolivuosisista. Helsinki: Like.

Alasuutari, Pertti. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Dawn, Karen. 2006. Moving the media. From foes, or indifferent strangers, to friends. Teoksessa Peter Singer (toim.) In Defense of animals. The second wave. Malden, Oxford, Carlton: Blackwell publishing, 196–205.

Eskola, Jari. & Suoranta, Juha. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, Jari. 2007. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen tutkimuksen analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmenetelmiin II. Näkökulmia aloittavalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 159–183.

Francione, Gary L. 1996. Rain without thunder. The ideology of the animal rights movement. Philadelphia: Temple university press.

Foer, Jonathan Safran. 2011. Eläinten syömisestä. Jyväskylä: Atena.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Ilmonen, Kaj. 1998. Uudet ja vanhat yhteiskunnalliset liikkeet. Teoksessa Immonen, Kaj & Siisiäinen, Martti (toim.) Uudet ja vanhat liikkeet. Tampere: Vastapaino, 15–42.

Juppi, Pirita. 2004. Keitä me olemme? Mitä me haluamme? Eläinoikeusliike määrittelykamppailun, marginalisoinnin ja moraalisen paniikin kohteena suomalaisessa sanomalehdistössä. Jyväskylän yliopisto. Journalistiikan väitöskirja.

Juppi, Pirita, Peltokoski, Jukka & Pyykkönen Miikka. 2003. Uutta liikehdintää, uusia näkökulmia. Teoksessa Pirita Juppi, Jukka Peltokoski & Miikka Pyykkönen (toim.) Liike-elämää. Vastakulttuurinen radikalismi vuosituhaten vaihteessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 266–283.

Konttinen Esa. 2003. Totuudet muutoksen kourissa. Teoksessa Pirita Juppi, Jukka Peltokoski & Miikka Pyykkönen (toim.) Liike-elämää. Vastakulttuurinen radikalismi vuosituhaten vaihteessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 115–140.

Konttinen, Esa & Peltokoski, Jukka. 2004. Ympäristöprotestin neljäs aalto. Eläinoikeusliike ja uuden polven ympäristöradikalismi 1990-luvulla. Jyväskylä: Minerva.

Krohn, Leena. 2002. Toinen äly. Teoksessa Henni Ilomäki & Outi Lauhakangas (toim.) Eläin ihmisen mielenmaisemassa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 215–221.

Kunelius, Risto, Noppari, Elina & Reunanen, Esa. 2009. Media vallan verkoissa. Tampereen yliopisto: Journalismin tutkimusyksikkö.

Luostarinen, Heikki & Uskali, Turo. 2006. Suomalainen journalismi ja yhteiskunnan muutos. Teoksessa Risto Heiskala & Eeva Luhtakallio (toim.) Uusi jako. Miten Suomesta tuli kilpailukyky-yhteiskunta? Helsinki: Gaudeamus, 179–201.

Metsämäki, Mikko & Nisula, Petteri. 2006. Aktivistit. Suomalaisten kansanliikkeiden tarina. Helsinki: Edita.

Mäkinen, Esa. 2007. Aktivistit kasvoivat aikuisiksi. Helsingin Sanomat 2.12.2007, Sunnuntai, D7.

Niiniluoto, Ilkka. Alkusanat – filosofia ja eläimet. 1989. Teoksessa Heta Häyry, Helena Tengvall & Leea Vilkkä (toim.) Eläin ihmisten maailmassa. Helsinki: Helsingin yliopisto, 7–11.

Nuotio, Noora. 2010. Myötäkarvaan. Trendi 09/2010, 42–45.

Rantanen, Miska: Salavideot - Turkistarhaiskut 1–0. Helsingin Sanomat 23.2.2010, Kotimaa, A6.

Rasmus, Ari. 2006. Uudet liikkeet. Radikaali kansalaisaktivismi 1990-luvun Suomessa. Tampereen yliopisto. Sosiologian väitöskirja.

Regan, Tom. 1988. The torch of reason the sword of justice. The Animal`s Voice Magazine, September /October, 12–17.)

Regan, Tom. 1997. Eläinten oikeuksien puolesta. Teoksessa Yrjö Uurtimo & Vesa Jaaksi. Ympäristöfilosofian polkuja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Singer, Peter. 2007. Oikeutta eläimille. Eläinten vapautuksen filosofiaa. Helsinki: Eläinsuojeluliitto Animalia.

Suhonen, Eeva. 2010. Sikojen puolesta omilla kasvoilla. Animalia, 1/2010, 8-9.

Suominen, Tapani. 1997. Ehkä teloitamme jonkun. Opiskelijaradikalismi ja vallankumousfiktio 1960- ja 1970-lukujen Suomessa, Norjassa ja Länsi-Saksassa. Helsinki: Tammi.

Tommila, Päiviö & Salokangas Raimo. 1998. Sanomia kaikille. Suomen lehdistön historia. Helsinki: Edita.

Tuomi, Jouni. & Sarajärvi, Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomivaara, Salla & Purmonen, Joni. 1998. Ulos häkeistä. Kaksi näkökulmaa uuden eläinliikkeen sisältä. Helsinki: Tammi.

Tuomivaara, Salla. 2008. Mitä tehdä eläimille? Helsinki: Vihreä lanka.

Vilka, Leena. 1996. Eläinten tietoisuus ja oikeudet. Kettutyttöfilosofiaa ja susietiikkaa. Helsinki: Yliopistopaino.

Vilka, Leena. 2009. Eläinten oikeudet. Teoksessa Ihmisten eläinkirja. Muuttuva eläinkulttuuri. Kainulainen, Pauliina & Sepänmaa, Yrjö. (toim.) 2009. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press.

Verkkolähteet:

Eläinsuojeluliitto Animalian verkkosivut www.animalia.fi (Viitattu 20.3.2011.)

European comission health & consumer protection directorate-general. 2001. The welfare of animals kept for fur production. Report of the scientific committee on animal health and animal welfare. Adopted on 12-13 December 2001.

ec.europa.eu/food/animal/welfare/international/out67_en.pdf

(Viitattu 20.3.2011.)

Kalli, Aura. 2010. Eläinkohujen anatomia. Oikeutta eläimille 15-vuotisjuhlanumero, 18. <http://www.oikeuttaelaimille.net/materiaali/lehdet/oikeuttaelaimille-15v-juhlanumero-2010.pdf> (Viitattu 20.3.2011.)

Karhula, Timo, Latukka, Arto & Rekilä Teppo. 2008. Turkistilojen talous ja alan merkitys sekä tulevaisuuden näkymät Suomessa. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT:n selvityksiä 160. <http://www.mtt.fi/mmts/pdf/mmts160.pdf> (Viitattu 15.3.2011.)

Kokkonen, Juhana. 2003. Totuus on toisenlainen. Oikeutta eläimille -yhdistyksen identiteetti verkostoyhteiskunnassa. Uskontotieteen laitos. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
http://juhana.tajunta.com/juhana_kokkonen_totuus_on_toisenlainen.pdf (Viitattu 20.3.2011.)

Levikkitilasto 2010
<http://www.levikintarkastus.fi/levikintarkastus/tilastot/Levikkitilasto2010.pdf> (Viitattu 2.5.2011.)

Luukka, Panu. 1998. Ei ole oikeutta, on vain me! Radikaali eläinoikeusliike Suomessa. Helsingin yliopisto. Poliitikan ja talouden tutkimuksen laitos. Pro gradu -tutkielma.
<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/val/yleis/pg/luukka/eioleoik.pdf> (Viitattu 20.3.2011.)

Maaseudun Tulevaisuuden verkkosivut www.maaseuduntulevaisuus.fi (Viitattu 20.3.2011.)

Oikeutta eläimille -yhdistyksen verkkosivut www.oikeuttaelaimille.net (Viitattu 20.3.2011.)

People for the Ethical Treatment of Animals (PETA) verkkosivut www.peta.org (Viitattu 20.3.2011.)

Saarikoski, Akuliina. 2010. Oikeutta Eläimille goes media. Oikeutta eläimille 15-vuotisjuhlanumero, 17.
<http://www.oikeuttaelaimille.net/materiaali/lehdet/oikeuttaelaimille-15v-juhlanumero-2010.pdf> (Viitattu 20.3.2011.)

Sikatehtaat-kampanjasivut www.sikatehtaat.fi (Viitattu 20.3.2011.)

Suomen eläinsuojelulaki <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19960247> (Viitattu 20.3.2011.)

Suomen eläinsuojeluyhdistysten liiton verkkosivut www.sey.fi (Viitattu 20.3.2011.)

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton verkkosivut <http://www.stkl-fpf.fi/> (Viitattu 20.3.2011.)

Särkisilta, Anna. Kolme vuotta eläinten puolesta. Oikeutta eläimille 15-vuotisjuhlanumero. 2010, 4–5.

<http://www.oikeuttaelaimille.net/materiaali/lehdet/oikeuttaelaimille-15v-juhlanumero-2010.pdf> (Viitattu 20.3.2011.)

Tarhauskielto-kampanjasivut www.tarhauskielto.fi (Viitattu 20.3.2011.)

Tehotuotanto-kampanjasivut www.tehotuotanto.net (Viitattu 20.3.2011.)

Turkistieto-sivut www.turkistieto.fi (Viitattu 20.3.2001.)

Televisio-ohjelmat:

A-studio. Paluu tuotantoeläintiloille: Miten joulupossua tulisi kohdella? 9.12.2010.

A-studio. Pitääkö turkistarhaus kieltää Suomessa? 17.2.2010.

A-talk. Aktivistit sikalassa: Pitäisikö sikojen tehotuotannosta luopua? 10.12.2009.

A-talk. Turkistarhaajat kortistoon 25.2.2010.

45 minuuttia 16.2 2011 Turkistarhauksen kahdet kasvot 16.2.2011.

45 minuuttia 23.2.2011 Turkisalan mädät omenat.

Liite

HAASTATTELURUNKO

Miten Tarhauskielto-kampanja sai alkunsa?

Mitä kaikkea kampanjan toteuttamiseen kuului?

Millaista osaamista kampanjan toteuttaminen vaatii?

Miksi kampanja ajoitettiin juuri helmikuulle?

Kuinka isolla porukalla kampanja toteutettiin?

Kuinka paljon kampanjoissa ja eläinoikeusliikkeen toiminnassa yleensäkin haetaan mallia ulkomailta?

Millaista kansainvälistä yhteistyötä Oikeutta eläimille -yhdistys harjoittaa?

Tekeekö Oikeutta eläimille yhteistyötä suomalaisten eläinsuojeluyhdistysten kanssa?
Millaista?

Oletteko tyytyväisiä Tarhauskielto-kampanjaan? Saatiinko sille riittävästi medianäkyvyyttä?

Kuinka hyvin yhdistyksen oma näkökulma pääsi esiin mediassa?

Vastasiko kampanjan saama mediajulkisuus yhdistyksen omaa viestiä?

Erosivatko kampanjan käsittelytavat kovasti eri mediavälineissä? Miten?

Saiko kampanja mielestäsi enemmän positiivista vai negatiivista huomiota?

Millaista kritiikkiä eläinoikeusliikkeelle yleensä esitetään?

Millaisia ennakkoluuloja eläinoikeusliikkeeseen ja eläinoikeusaktivisteihin liitetään?

Osallistuiko yhdistys itse kampanjan herättämään julkiseen keskusteluun esim. lehtien yleisönosastoilla tai netin keskustelupalstoilla? Miten?

Millaisen vaikutuksen kampanjalla ja sitä seuranneella keskustelulla uskot olevan ihmisten mielipiteisiin ja turkistarhauksen kieltämiseen Suomessa?

Kuinka kiinnostuneita ihmiset ovat eläinoikeusasioista?

Uskotko, että kampanjoillanne on vaikutusta tähän kiinnostukseen?

Onko Tarhauskielto-sivustolla vierailut paljon väkeä?

Onko Oikeutta eläimille -yhdistyksen jäsenmäärä tai yhdistyksen saama tuki noussut sen viimeaikaisten kampanjoiden ja niiden saavuttaman mediajulkisuuden myötä?

Onko eläinoikeusasioihin liittyvää materiaalia helppoa saada läpi Suomen valtamediassa?

Millä tavoin lähestytte mediavälineitä?

Millaista materiaalia tarjoatte medialle (tiedotteita, kuvia, videoita, raportteja, aiheita haastateltavia?)

Onko valtamedia yleensä ottaen kuinka kiinnostunut eläinoikeusjärjestöjen toiminnasta?

Kyselevätkö toimittajat oma-aloitteisesti teidän tekemisistänne myös kampanjoiden ulkopuolella?

Miten yhdistyksen vuorovaikutus median kanssa sujuu? Millaisia ongelmia olette kohdanneet?

Millainen merkitys internetillä on yhdistyksen kampanjoissa?

Miten netti on muuttanut eläinoikeustyötä?

Hyödyntääkö yhdistys varsinaisten kampanjasivujen kampanjoissaan lisäksi sosiaalista mediaa, esim. Facebookia? Miten se on toiminut?

Kuinka suuri porukka vastaa järjestön tiedottamisesta? Ovatko he tiedotustyön ammattilaisia?

Ohjeistetaanko yhdistystä edustavia ihmisiä esiintymään jollain tietyllä tavalla?

Mietitäänkö yhdistyksen antamat lausunnot tarkasti etukäteen?

Millä tavoilla yhdistys pyrkii vaikuttamaan omaan julkisuuskuvaansa?

Keskustellaanko yhdistyksen julkisuuskuvaan liittyvistä asioista paljon yhdistyksen sisällä?

Millaisena kaiken kaikkiaan näet mediajulkisuuden merkityksen Oikeutta eläimille - yhdistyksen toiminnassa?

Miten eläinoikeusliikkeen toimintatavat ovat vuosien varrella muuttuneet?

Onko yhdistyksen aiemmista kampanjoita otettu jotain opiksi? Entä Tarhauskielto-kampanjasta?

Mitä on opittu?

Millaisia virheitä pyritään tulevaisuudessa välttämään?

Miten Oikeutta eläimille -yhdistyksen sisällä suhtaudutaan 90-luvun turkistarhaiskuihin ja sabotaasiin?

Miten eläinoikeusliikkeessä ylipäätään suhtaudutaan laittomaan toimintaan?

Miksi arvelet eläinoikeusaktivistien tekemän sabotaasin vähentyneen viime vuosina?

Kuinka paljon eläinoikeusliikkeessä harjoitetaan tällä hetkellä sabotaasia?

Uskotko, että sabotaasin aika on kokonaan ohi eläinoikeusaktivismissa?

Miten valtamedian suhtautuminen eläinoikeusliikkeeseen on muuttunut menneisiin vuosiin verrattuna?

Kaivetaanko 90-luvun turkistarhaiskut yhä usein esiin mediassa eläinoikeusliikkeestä puhuttaessa?

Uskotko, että eläinoikeusaktivistien tekemän sabotaasin vähentyminen on vaikuttanut myös Oikeutta eläimille -yhdistyksen julkisuuskuvan parantumiseen?

Kuinka toiveikkaasti suhtaudut eläinten oikeuksien parempaan toteutumiseen tulevaisuudessa? Mikä saa sinut ajattelemaan niin?

Millaisena näet eläinoikeusliikkeen tulevaisuuden?

Millaisia toimintatapoja eläinoikeusliikkeessä tullaan tulevaisuudessa käyttämään?